

**R. Kmet Zupančič, K. Ivas, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač,
J. Kušar, T. Nenadič, J. Povšnar, A. Vidrih**

**Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja
gospodarskih družb v letu 2013**

Delovni zvezek 3/2014, let. XXIII

Objava in povzemanje prispevkov sta dovoljena delno ali v celoti z navedbo vira. Avtorstvo je treba pripisati avtorjem prispevka in ne Uradu RS za makroekonomske analize in razvoj. Mnenja, ugotovitve in sklepi so namreč v celoti avtorjevi in ne odražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

Kratka vsebina: Avtorji v delovnem zvezku analizirajo poslovanje gospodarskih družb po posameznih dejavnostih. Poudarek je na zadnjem letu, to je letu 2013, medčasovne primerjave pa so mogoče z leti 2008–2012. Avtorje zanimajo predvsem glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja družb s poudarkom na dejavnikih, ki vplivajo na ustvarjeno dodano vrednost in konkurenčnost posameznih dejavnosti, ter pomembnejši strukturni premiki.

Ključne besede: gospodarske družbe, poslovni izid, dodana vrednost, kazalniki uspešnosti poslovanja, statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida, kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, rudarstvo, predelovalne dejavnosti, oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki ter saniranje okolja, oskrba z elektriko, plinom in paro, gradbeništvo, trgovina, promet in skladiščenje, gostinstvo, informacijske in komunikacijske dejavnosti, poslovanje z nepremičninami, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, druge raznovrstne poslovne storitve.

Izdajatelj:
Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
Gregorčičeva 27
1000 Ljubljana
Tel: (+386) 1 478 1012
Telefaks: (+386) 1 478 1070
E-naslov: gp.umar@gov.si

Odgovorna urednica: mag. Mateja Kovač (mateja.kovac@gov.si)

Delovni zvezek: Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2013

Avtorji in avtorice:

mag. Rotija Kmet Zupančič (rotija.kmet-zupancic@gov.si),
Katarina Ivas, MSc (katarina.ivas@gov.si),
Mojca Koprivnikar Šušteršič (mojca.koprivnikar@gov.si),
mag. Mateja Kovač (mateja.kovac@gov.si),
Janez Kušar (janez.kusar@gov.si),
mag. Tina Nenadič (tina.nenadic@gov.si),
Jure Povšnar (jure.povsnar@gov.si) in
mag. Ana Vidrih (ana.vidrih@gov.si)

Delovni zvezek je recenziran.

Delovni zvezek ni lektoriran.

Ljubljana, november 2014

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

338(497.4)(0.034.2)

DEJAVNOSTI slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2013
[Elektronski vir] / R. Kmet Zupančič ... [et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana : Urad RS za makroekonomske
analize in razvoj, 2014. - (Zbirka Delovni zvezki UMAR ; letn. 23, 3)

ISBN 978-961-6839-25-9 (pdf)

1. Kmet Zupančič, Rotija

276722944

KAZALO VSEBINE

1. UVOD.....	1
2. NEKATERE ZNAČILNOSTI POSLOVANJA IN PREMOŽENJSKO-FINANČNEGA POLOŽAJA GOSPODARSKIH DRUŽB V LETU 2013.....	3
3. PREGLED POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB PO DEJAVNOSTIH	10
3.1. KMETIJSTVO IN Z NJIM POVEZANE DEJAVNOSTI.....	12
3.1.1. Kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo	12
3.1.2. Proizvodnja živil in pijač.....	17
3.2. RUDARSTVO.....	21
3.3. PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	25
3.4. OSKRBA Z ELEKTRIKO, PLINOM IN PARO	34
3.5. OSKRBA Z VODO; RAVNANJE Z ODPLAKAMI IN ODPADKI; SANIRANJE OKOLJA	38
3.6. GRADBENIŠTVO.....	43
3.7. TRGOVINA, VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL	46
3.8. PROMET IN SKLADIŠČENJE	55
3.9. GOSTINSTVO.....	61
3.10. INFORMACIJSKE IN KOMUNIKACIJSKE DEJAVNOSTI.....	67
3.11. POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	72
3.12. STROKOVNE ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJAVNOSTI	77
3.13. DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI	82
4. ZAKLJUČKI.....	87
5. SEZNAM LITERATURE IN VIROV	92
PRILOGA: Opredelitev kazalnikov, uporabljenih v analizi poslovanja gospod. družb	94
PRILOGA K DELOVNEMU ZVEZKU: STATISTIČNE TABELE V EXCELOVI DATOTEKI	

Kazalo okvirjev, slik in tabel

Okvir 1: Koncentracija v nespecializiranih pretežno živilskih prodajalnah na drobno.....	52
Okvir 2: Poslovanje gostinskih malih podjetnikov	66
Slika 1: Neto čisti dobiček obračunskega obdobja gospodarskih družb in njegovi glavni komponenti ¹ v obdobju 2008–2013 ²	4
Slika 2: Dobiček iz poslovanja gospodarskih družb v obdobju 2008–2013.....	5
Slika 3: Prihodki od prodaje na domačem in tujem trgu v obdobju 2008–2013	5
Slika 4: Stroški dela na enoto dodane vrednosti ter stroški blaga, materiala in storitev na enoto poslovnih prihodkov v obdobju 2008–2013.....	6
Slika 5: Struktura finančnih odhodkov in finančni prihodki v obdobju 2008–2013.....	7
Slika 6: Razmerje med stroški financiranja za obresti in poslovnimi prihodki ter delež dolga v virih sredstev (desna os) v obdobju 2002–2013 ¹	8
Slika 7: Delež dolga v virih sredstev gospodarskih družb dejavnosti zasebnega sektorja v letu 2013	8
Slika 8: Razdolževanje gospodarskih družb do bank v obdobju 2009–2013.....	9
Slika 9: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih v letu 2013.....	10
Slika 10: Sprememba v strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih v obdobju 2008–2013.....	11
Slika 11: Dodana vrednost in njena struktura ter zaposlenost v gospodarskih družbah primarne dejavnosti v obdobju 2008–2013	13
Slika 12: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah primarne dejavnosti v letih 2012 in 2013.....	14
Slika 13: Stroški dela v gospodarskih družbah primarne dejavnosti v letih 2012 in 2013	15
Slika 14: Poslovni izid gospodarskih družb primarne dejavnosti v obdobju 2008–2013	16
Slika 15: Neto poslovni izid gospodarskih družb primarne dejavnosti po strukturi v letih 2012 in 2013.....	16
Slika 16: Dodana vrednost in njena struktura ter zaposlenost v gospodarskih družbah ŽPI v obdobju 2008–2013.....	18
Slika 17: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah ŽPI v letih 2012 in 2013	19
Slika 18: Poslovni izid gospodarskih družb ŽPI v obdobju 2008–2013.....	20
Slika 19: Neto poslovni izid gospodarskih družb ŽPI po strukturi v letih 2012 in 2013.....	20
Slika 20: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti rudarstvo v letu 2013 ter poslovni rezultat v letih 2012 in 2013	22
Slika 21: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti rudarstvo v letu 2013 glede na leto 2012 po komponentah	23
Slika 22: Dodana vrednost in zaposlenost v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2013.....	26
Slika 23: Produktivnost dela v družbah predelovalnih dejavnosti v letih 2012 in 2013	27
Slika 24: Stroški dela v družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2013	28
Slika 25: Poslovni odhodki in poslovni prihodki v družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2013	29
Slika 26: Izvozna usmerjenost družb predelovalnih dejavnosti v letu 2013	30
Slika 27: Finančni prihodki v predelovalnih družbah v letu 2013	31
Slika 28: Finančni odhodki v predelovalnih družbah v letu 2013	31
Slika 29: Zadolženost družb predelovalnih dejavnosti v letih 2012 in 2013	33
Slika 30: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro v letu 2013 ter poslovni rezultat v letih 2012 in 2013	35
Slika 31: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro v letu 2013 glede na leto 2012 po komponentah	36
Slika 32: Stroški dela in dodana vrednost na zaposlenega v obdobju 2008–2013 (levo) in v letu 2013 v javnih podjetjih in ostalih gospodarskih družbah dejavnosti E (desno).....	40
Slika 33: Prihodki od prodaje (levo) in obremenjenost poslovnih prihodkov z izbranimi stroški (desno) v dejavnostih E v obdobju 2008–2013.....	41
Slika 34: Struktura neto čistega dobička dejavnosti E v obdobju 2008–2013 ter v javnih podjetjih in drugih gospodarskih družbah v letu 2013	42
Slika 35: Struktura dodane vrednosti po oddelkih dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2013	47

Slika 36: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2013	48
Slika 37: Poslovni izid družb trgovskih oddelkov v letih 2012 in 2013.....	49
Slika 38: Donosnost prihodkov v največjih oddelkih ter skupinah trgovinske dejavnosti v letih 2012 in 2013.....	50
Slika 39: Obremenjenost poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo prodanega blaga, materiala in storitev v trgovinskih družbah v letih 2012 in 2013	51
Slika 40: Kazalnika koncentracije v nespecializiranih, pretežno živilskih prodajalnah na drobno v obdobju 2000–2013.....	52
Slika 41: Finančno poslovanje gospodarskih družb v dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2013	53
Slika 42: Zadolženost trgovinskih družb v letu 2013	54
Slika 43: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb v dejavnosti promet in skladiščenje v letu 2013 ter poslovni rezultat v letih 2012 in 2013.....	57
Slika 44: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti promet in skladiščenje v letu 2013 glede na leto 2012 po komponentah.....	57
Slika 45: Delež v dodani vrednosti ter zaposlenosti vseh gostinskih družb v letu 2013	62
Slika 46: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gostinskih gospodarskih družbah v letu 2013.....	63
Slika 47: Donosnost sredstev gostinskih gospodarskih družb v letih 2012 in 2013	63
Slika 48: Poslovni izid družb gostinskih oddelkov v letih 2012 in 2013.....	65
Slika 49: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letih 2012 in 2013.....	68
Slika 50: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2013.....	69
Slika 51: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2013	70
Slika 52: Zadolženost v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2013.....	71
Slika 53: Delež posameznih skupin v dodani vrednosti in zaposlenosti dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letu 2013	73
Slika 54: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letu 2013	74
Slika 55: Donosnost prihodkov od prodaje in sredstev v gospodarskih družbah dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2012 in 2013	75
Slika 56: Gospodarnost poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2012 in 2013	76
Slika 57: Zadolženost in finančna struktura gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2012 in 2013	76
Slika 58: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letih 2012 in 2013.....	78
Slika 59: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2013.....	79
Slika 60: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2013	80
Slika 61: Zadolženost v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2013.....	81
Slika 62: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letih 2012 in 2013.....	83
Slika 63: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2013.....	84
Slika 64: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2013.....	85
Slika 65: Zadolženost v gospodarskih družbah drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2013.....	86

Tabela 1: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v obdobju 2008–2013	3
---	---

Tabela 2: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb (GD) primarne dejavnosti v obdobju 2008–2013.....	12
Tabela 3: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb (GD) v dejavnosti proizvodnje živil in pijač v obdobju 2008–2013.....	17
Tabela 4: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb rudarstva v obdobju 2008–2013.....	21
Tabela 5: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih v obdobju 2008–2013.....	25
Tabela 6: Neto čisti dobiček in izguba v predelovalnih družbah v letu 2013.....	32
Tabela 7: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb za oskrbo z elektriko, plinom in paro v obdobju 2008–2013.....	34
Tabela 8: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja (E) v obdobju 2008–2013.....	38
Tabela 9: Izbrani kazalniki poslovanja javnih podjetij ¹ in ostalih gospodarskih družb v dejavnosti E, 2013.....	39
Tabela 10: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb (GD) v dejavnosti gradbeništva v obdobju 2008–2013.....	43
Tabela 11: Družbe iz gradbeništva, ki so prenehale poslovati ¹	45
Tabela 12: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil v obdobju 2008–2013.....	46
Tabela 13: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti prometa in skladiščenja v obdobju 2008–2013.....	55
Tabela 14: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v gostinstvu v obdobju 2008–2013.....	61
Tabela 15: Izbrani kazalniki poslovanja malih samostojnih podjetnikov v gostinstvu v obdobju 2008–2013.....	66
Tabela 16: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih v obdobju 2008–2013.....	67
Tabela 17: Izbrani kazalniki poslovanja nepremičninskih družb v obdobju 2008–2013.....	72
Tabela 18: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih v obdobju 2008–2013.....	77
Tabela 19: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih v obdobju 2008–2013.....	82

Povzetek

V delovnem zvezku na podlagi statističnih podatkov iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida analiziramo poslovanje gospodarskih družb. Analiza zajema obdobje od leta 2008 (ko je prišlo do spremembe Standardne klasifikacije dejavnosti) do leta 2013, pri čemer je glavni poudarek na spremembah v zadnjem letu. Z analizo poslovnih rezultatov gospodarskih družb zajamemo približno polovico dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva in okoli dve tretjini dodane vrednosti zasebnega sektorja.

Poslovni rezultat gospodarskih družb se je po enoletnem izboljšanju lani drugo leto zapored poslabšal, a je ostal pozitiven. Poslabšanje je izviralo iz poglobitve izgube iz financiranja, dobiček iz poslovanja pa se je nekoliko povečal, a je bil le malenkost višji kot leta 2009, ko je dosegel najnižjo raven od začetka krize. Tudi lani je njegovo povečanje izhajalo predvsem iz dejavnosti menjalnega sektorja, v nemenjalnem delu pa je do rahlega izboljšanja prišlo le v gradbeništvu. Na strani poslovnih prihodkov so poslovanje gospodarskih družb lani ponovno pozitivno zaznamovali rastoči izvozni prihodki, a se je njihova rast upočasnila, prihodki na domačem trgu pa so se še zmanjšali. V zadnjem obdobju so se zmanjšali tudi stroškovni pritiski. Stroški dela na enoto dodane vrednosti so lani upadli tretje leto zapored, a so bili še višji kot ob začetku krize, lani pa se je z izboljšanjem pogojev menjave prvič po treh letih nekoliko izboljšalo tudi razmerje med stroški blaga, materiala in storitev ter poslovnimi prihodki. K visoki finančni izgubi so še naprej prispevali razmeroma visoki finančni odhodki, nadaljevalo pa se je tudi upadanje finančnih prihodkov. Med finančnimi odhodki so ostali razmeroma visoki predvsem odpisi in oslabitve, ki so se v zadnjih dveh letih povečevali predvsem v dejavnostih menjalnega sektorja (največja sta bila prispevka predelovalnih dejavnosti in trgovine). Odhodki iz finančnih obveznosti pa so se v zadnjih dveh letih precej zmanjšali, a so prav tako še visoki. Njihov največji del, to so odhodki iz bančnih posojil, se je od začetka krize približno prepolovil. Najbolj intenziven proces razdolževanja družb je bil prisoten v zadnjih dveh letih in je za razliko od preteklih let izhajal predvsem iz zmanjševanja obveznosti do bank v preživelih podjetjih. Razmerje med celotnim dolgom in sredstvi se je tako lani še znižalo in doseglo 60 %. Najbolj je upadlo v gospodarskih družbah finančnih dejavnosti (brez bank in drugih finančnih posrednikov) in gradbeništvu, ki pa skupaj z nepremičninskimi družbami ostajajo najbolj zadolžene dejavnosti slovenskega gospodarstva.

Summary

This working paper analyses business results of Slovenian commercial companies using statistical data from companies' balance sheets and profit and loss statements. The period covered in the analysis is 2008–2013 (following the revision of NACE classification in 2008), where the main focus is given to changes in business results during the last year. Commercial companies analysed in the paper are responsible for approximately half of total value added and two thirds of total employment in the Slovenian economy.

After one year improvement business result of commercial companies in 2013 deteriorated for the second year in a row, however, it remained positive. The deterioration originated from bigger financial loss while operating profit increased modestly but it was only slightly higher compared to the bottom in 2009. Its improvement came again from the tradable sector while in non-tradable part some improvement took place only in construction (after many years of negative trends). On the side of operating revenues positive results were again based on increasing export revenues, however, their growth slowed down compared to previous years. At the same time revenues from domestic sales decreased further. Cost pressures lowered too in the last period. Labour costs per unit of value added have decreased for the third year in a row, but were still higher compared to 2008 (beginning of the crisis). With the improvement of terms of trade which had been deteriorating in the period 2010–2012, the ratio between goods, material and services costs and operating revenues improved too. As regards high financial loss it was still the result of relatively high expenditures while revenues kept falling. Financial expenditures were mainly related to impairments and reliefs of financial assets which in the last two years increased mainly in the tradable sector (with the biggest contribution of manufacturing and trade sector) and to expenditures from financial liabilities which have decreased considerably since 2011. The major part of expenditures from financial liabilities is related to bank loans and they have almost halved since the beginning of the crisis. The deleveraging process was the strongest in 2012 and 2013 and was mainly driven by lowering of liabilities in operating companies which is the difference compared to previous years when the deleveraging process predominantly originated from companies bankruptcies. Ratio between companies total debt and assets therefore decreased further, to 60 %, the most in companies from financial sector (without banks and other financial mediators) and construction, however, this two sectors (together with real estate companies) remained the most indebted sectors in the Slovenian economy.

1. UVOD

Strukturne statistike podjetij so pomemben vir podatkov o posameznih dejavnostih gospodarstva, saj omogočajo analize na precej bolj razčlenjeni ravni Standardne klasifikacije dejavnosti (v nadaljevanju SKD) kakor na primer nacionalni računi, ki zagotavljajo predvsem tako imenovane makro podatke o nacionalnem gospodarstvu. Njihova slabost pa je, da se objavljajo s precejšnjim časovnim zamikom. Zato si za bolj tekoče spremljanje gibanj v posameznih dejavnostih pomagamo s statističnimi podatki o poslovanju gospodarskih družb. Uporabljeni podatki za razliko od strukturnih statistik ali nacionalnih računov ne vključujejo rezultatov vseh poslovnih subjektov (poleg gospodarskih družb so to še samostojni podjetniki, zadruga, društva, pravne osebe zasebnega in javnega prava). Z analizo podatkov o poslovanju gospodarskih družb tako zajamemo okoli 55 % dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva in 62 % vseh zaposlenih oziroma približno dve tretjini dodane vrednosti dejavnosti pretežno zasebnega sektorja (A-N, R-T).

V tem delovnem zvezku analiziramo statistične podatke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb¹ predvsem z vidika posameznih dejavnosti slovenskega gospodarstva. Zanimajo nas (i) glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja družb s poudarkom na dejavnikih, ki vplivajo na ustvarjeno dodano vrednost in konkurenčnost posameznih dejavnosti, in (ii) pomembnejši strukturni premiki. Tako dobimo podrobnejši pogled v posamezne dejavnosti, kar uporabljamo na eni strani kot podlago za napovedovanje bruto domačega proizvoda s strani proizvodnje (dodane vrednosti), ki je sestavni del napovedi gospodarskih gibanj Urada za makroekonomske analize in razvoj. Na drugi strani pa so te analize ena od osnov za spremljanje napredka pri razvoju in konkurenčnosti podjetniškega sektorja.

Zaradi spremembe Standardne klasifikacije dejavnosti z letom 2008 v delovnem zvezku večinoma analiziramo obdobje po tem letu. Ker se je leta 2008 začela uporabljati nova klasifikacija SKD (SKD 2008), ki se od do tedaj veljavne klasifikacije SKD 2002 precej razlikuje², podatki AJ PES o poslovanju gospodarskih družb za leto 2008 na ravni posameznih dejavnosti niso primerljivi s podatki pred tem letom. Zato smo se v primeru analiz posameznih dejavnosti omejili na obdobje po letu 2008, za celotno skupino gospodarskih družb (poglavje 2) in nekatere dejavnosti, kjer ni bilo večjih sprememb, pa so mogoče primerjave tudi za daljše obdobje. Podatki za vsako od analiziranih let vključujejo gospodarske družbe, ki so v tistem letu dejansko poslovale.

Delovni zvezek ima tri poglavja in statistično priložo. Uvodu sledi poglavje, v katerem predstavljamo nekatere skupne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega

¹ Objavlja jih AJ PES na podlagi letnih poročil, ki jih enkrat letno predložijo gospodarske družbe.

² Klasifikacija SKD 2008 je podrobno predstavljena na spletni strani Statističnega urada RS (<http://www.stat.si>). Osnovna razdelitev dejavnosti do ravni oddelkov (dvomestna šifra) pa je razvidna tudi iz statistične priloge, ki je priložena delovnemu zvezku v obliki excelove datoteke.

položaja gospodarskih družb v Sloveniji. Večino prostora pa v nadaljevanju namenjam analizi poslovanja družb v posameznih dejavnostih klasifikacije SKD. Vključene so večje dejavnosti zasebnega sektorja brez finančnih in zavarovalniških storitev (K), in sicer: kmetijstvo in nekatere z njim povezane dejavnosti (A, C 10 in C 11), rudarstvo (B), predelovalne dejavnosti (C), oskrba z elektriko, plinom in paro (D), oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odplakami ter saniranje okolja (E), gradbeništvo (F), trgovina (G), promet in skladiščenje (H), gostinstvo (I), informacijske in komunikacijske dejavnosti (J), poslovanje z nepremičninami (L), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M) ter druge raznovrstne poslovne dejavnosti (N). Delovni zvezek končujemo s sklepnimi ugotovitvami, prilagamo pa mu še obsežnejšo statistično prilogo.

2. NEKATERE ZNAČILNOSTI POSLOVANJA IN PREMOŽENJSKO-FINANČNEGA POLOŽAJA GOSPODARSKIH DRUŽB V LETU 2013

Tabela 1: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v obdobju 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	51.997	53.897	55.734	57.798	59.726	61.312
Število zaposlenih ¹	510.754	479.894	462.643	449.235	435.059	425.833
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	1.657	549,0	-256,5	457,2	332,4	169,2
VELIKOST						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	2.006	1.935	1.800	1.720	1.621	1.517
Število zaposlenih/podjetje	9,8	8,9	8,3	7,8	7,3	6,9
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	195	215	218	218	222	219
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,043	1,030	1,030	1,031	1,028	1,029
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	1,7	0,5	-0,3	0,5	0,3	0,2
Donosnost prihodkov (v %)	1,9	0,8	-0,3	0,6	0,4	0,2
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	35.279	34.168	36.044	37.512	38.006	39.011
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	21.376	21.674	22.719	23.253	23.630	23.988
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	60,6	63,4	63,0	62,0	62,2	61,5
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	65,2	64,9	62,2	61,9	61,2	60,0
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	36,9	35,3	35,3	34,3	34,4	34,0
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	56,8	55,9	61,0	61,7	61,8	64,1
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	88,8	89,9	90,5	92,0	90,8	92,1
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	29,7	28,0	30,7	33,3	34,9	35,9
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	61,3	62,9	62,0	61,7	62,8	62,4
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	15,7	15,0	15,4	15,3	15,0	15,2

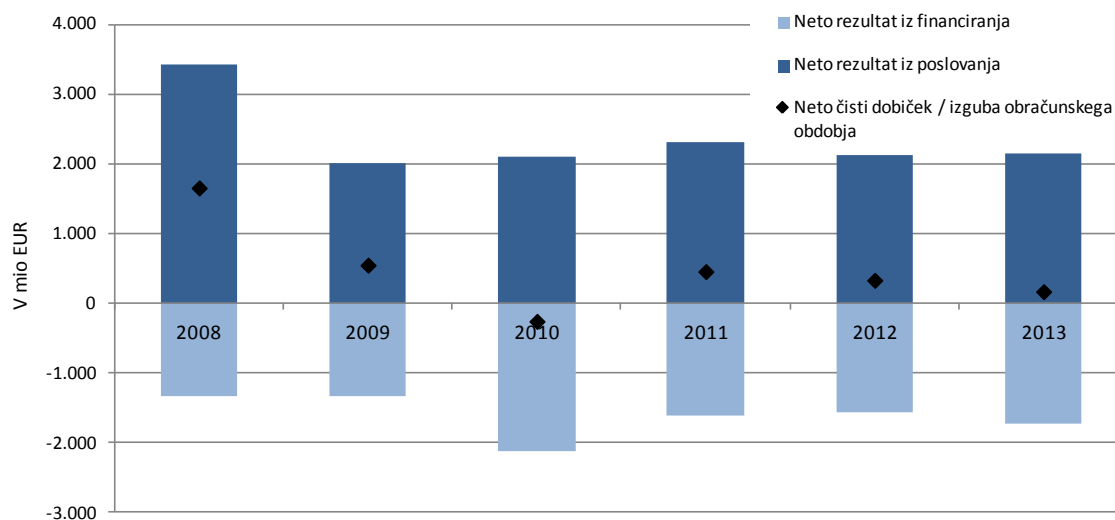
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatek o številu zaposlenih pomeni povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in je izračunan kot število delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposlenci dobili plačo in nadomestilo plače /(deljeno) z možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Poslovni rezultat gospodarskih družb se je zaradi nekoliko višje izgube iz financiranja v letu 2013 še poslabšal. S 169,2 mio EUR je sicer ostal pozitiven, a je bil, z izjemo negativnega salda leta 2010, najnižji od začetka krize. Na lansko poslabšanje je vplivalo ponovno povečanje izgube iz financiranja, potem ko se je v predhodnih dveh letih že zniževala. Znižal se je tudi rezultat iz izrednih dogodkov, ki pa je v primerjavi s finančnim in poslovnim saldonom relativno manj pomembna komponenta skupnega poslovnega rezultata. Pozitivni poslovni rezultat je tako izhajal predvsem iz dobička iz poslovanja, ki pa se od leta 2009, ko je upadel za približno štiri desetine, ni bistveno

povečal. Pomembno na primerjavo skupnega poslovnega izida skozi čas vplivajo tudi družbe, ki prenehajo poslovati. Družbe, ki so lani prenehale poslovati, so leto pred tem ustvarile približno 400 mio. EUR izgube, kar je sicer manj kot v predhodnih dveh letih.

Slika 1: Neto čisti dobiček obračunskega obdobja gospodarskih družb in njegovi glavni komponenti¹ v obdobju 2008–2013²

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

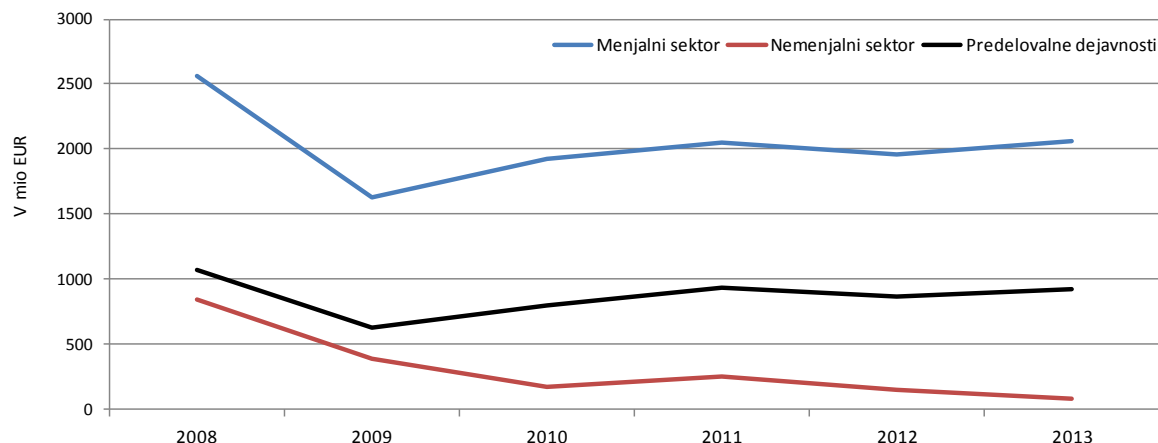
Opombe: ¹ Poslovni rezultat obračunskega obdobja je rezultat poslovanja družb v njihovi osnovni dejavnosti (rezultat iz poslovanja), iz financiranja (rezultat iz financiranja) in iz drugega delovanja. Ker tretja komponenta predstavlja relativno manj pomemben del celotnega poslovnega rezultata, je v sliki ne prikazujemo posebej. ² Podatki za vsa leta se nanašajo na gospodarske družbe, ki so dejansko poslovale v posameznem letu, kar pomeni, da so pridobljeni iz bilanc za tekoče leto.

Povečanje dobička iz poslovanja je lani, tako kot v celotnem obdobju po letu 2009, izhajalo predvsem iz dejavnosti menjalnega sektorja. Po poslabšanju v letu 2012 se je poslovanje izboljšalo v večini večjih dejavnosti menjalnega sektorja³ (v prometu, industriji, trgovini in gostinstvu). V nemenjalnem sektorju pa se je dobiček iz poslovanja še zmanjšal, k čemur so v zadnjih dveh letih največ prispevale gospodarske družbe finančnih dejavnosti (brez bank in drugih finančnih posrednikov⁴) in nepremičninske dejavnosti. V gradbeništvu pa so lani prvič po treh letih negativnega poslovanja ustvarili dobiček iz poslovanja (ki pa je pomenil le nekaj več kot desetino ravni iz leta 2008), ki pa je bil ob nadaljnjem upadanju poslovnih prihodkov posledica še močnejšega znižanja odhodkov. Ob izboljšani gospodarnosti poslovanja se je lani v menjalnem sektorju po enoletni prekinitvi ponovno povečala tudi dodana vrednost (nominalno za 1,5 %, v vseh družbah za 0,5 %), ki se je v nemenjalnem delu gospodarstva še zmanjšala.

³ Menjalni sektor vključuje: A kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, B–E industrijo brez gradbeništva, G–I trgovino, promet, gostinstvo, J informacije in komunikacije (European Commission, Quaterly report on the euro area Volume 12 N.2, 2013).

⁴ Banke in drugi finančni posredniki niso vključeni v bazo statističnih podatkov AJPES o poslovanju gospodarskih družb.

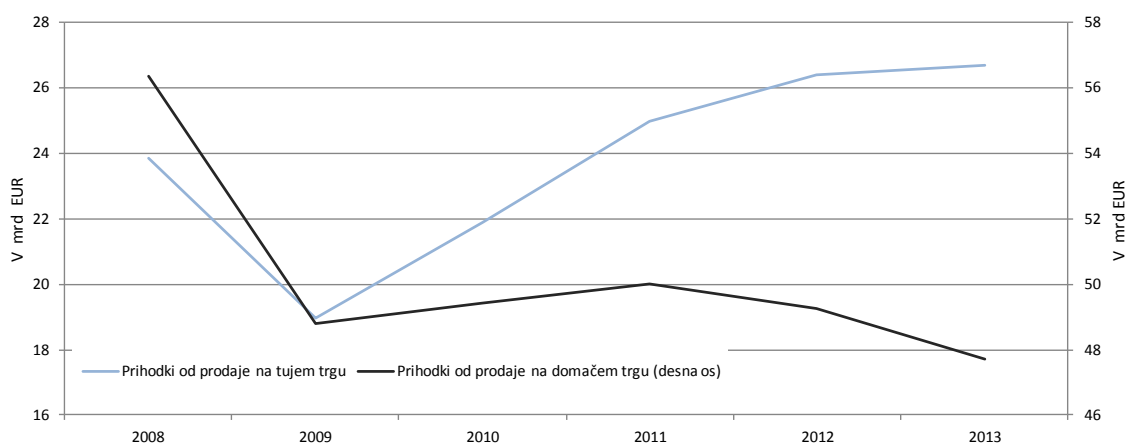
Slika 2: Dobiček iz poslovanja gospodarskih družb v obdobju 2008–2013

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opomba: Menjalni sektor vključuje: A kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, B–E industrijo brez gradbeništva, G–I trgovino, promet, gostinstvo, J informacije in komunikacije (European Commission, Quaterly report on the euro area Volume 12 N.2, 2013). Druge dejavnosti predstavljajo nemenjalni sektor.

Poslovanje gospodarskih družb so tudi lani pozitivno zaznamovali rastoči izvozni prihodki. Na strani poslovnih prihodkov se je nadaljevalo povečevanje prihodkov od prodaje na tujem trgu (vendar šibkejše kot v predhodnih letih), prihodki na domačem trgu pa so se še zmanjšali. Prodaja v tujini, ki se povečuje od leta 2009, je tako lani raven iz leta 2008 nominalno presejala za nekaj več kot desetino, na domačem trgu, kjer od začetka krize še ni prišlo do vidnejšega okrevanja, pa je zaostajala za 15 %. Prodaja na tujih trgih se v razmerah šibkega domačega povpraševanja povečuje tako v dejavnostih menjalnega kot tudi nemenjalnega sektorja.

Slika 3: Prihodki od prodaje na domačem in tujem trgu v obdobju 2008–2013

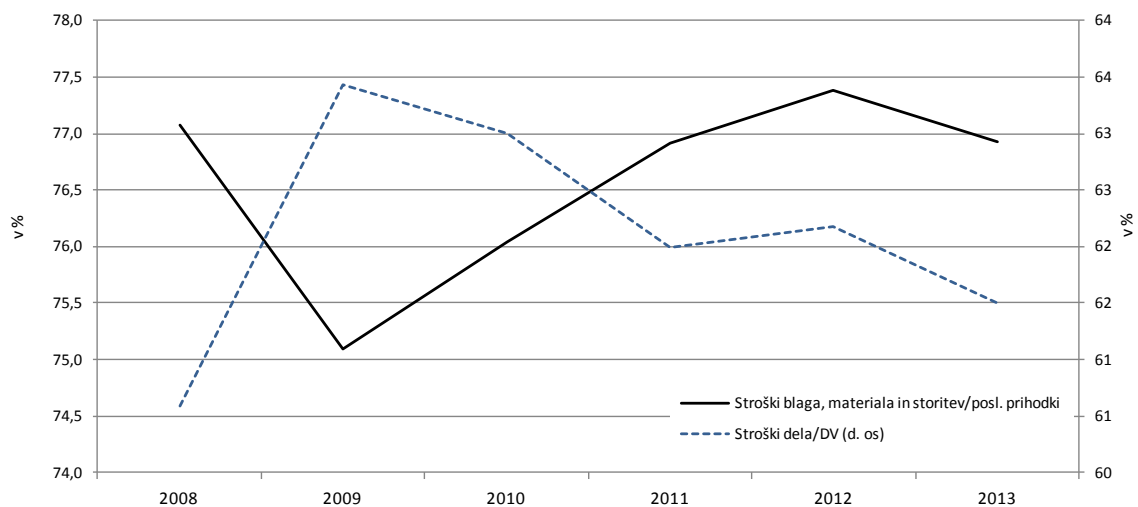

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V zadnjem obdobju se zmanjšuje tudi negativen vpliv stroškovnih pritiskov na dobičkonosnost gospodarskih družb. Poleg šibkega povpraševanja so na

dobičkonosnost gospodarskih družb od začetka krize negativno vplivali še stroškovni pritiski. Do leta 2010 so izhajali predvsem iz rastočih stroškov dela na enoto dodane vrednosti. Ti so se s padcem dodane vrednosti močno povečali ob začetku krize, v letu 2009, saj se je trg dela močnemu padcu dodane vrednosti prilagajal z zamikom, prilagajanje pa je bilo še upočasnjeno z ukrepi ekonomske politike, ki so bili v tistem obdobju usmerjeni v ohranjanje delovnih mest in dvig minimalne plače. Stroški dela na enoto dodane vrednosti se v zadnjih letih zmanjšujejo, a so še višji kot leta 2008. V letih 2010–2012 pa so se zaradi rasti cen surovin in deprecijacije evra precej poslabšali pogoji menjave in s tem razmerje med stroški blaga, materiala in storitev ter poslovnimi prihodki, ki se je nekoliko izboljšalo šele v letu 2013.

Slika 4: Stroški dela na enoto dodane vrednosti ter stroški blaga, materiala in storitev na enoto poslovnih prihodkov v obdobju 2008–2013

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

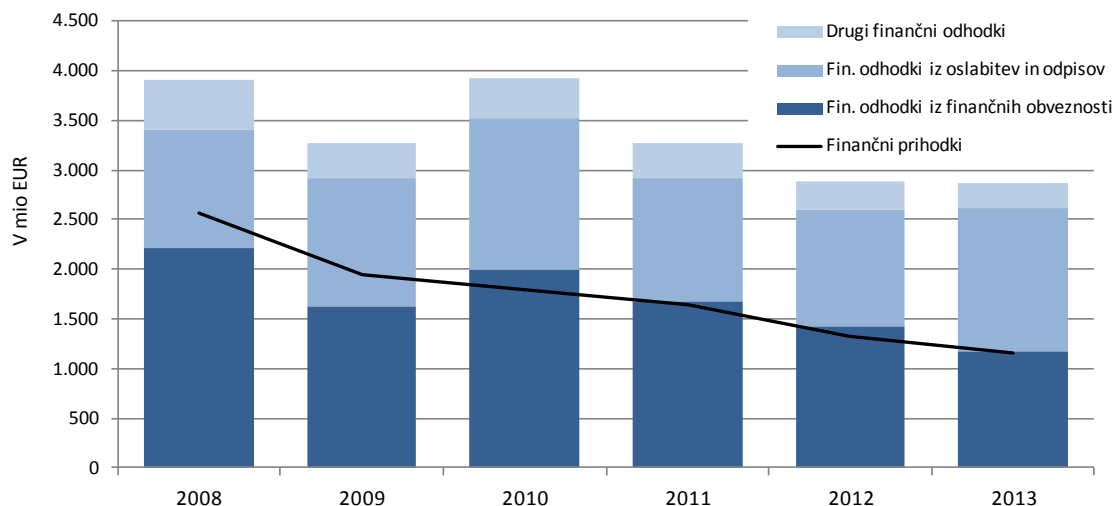
V strukturi poslovnega rezultata ostaja razmeroma visoka izguba iz financiranja. S približno 1,72 mrd EUR je bila sicer za okoli petino nižja kot leta 2010, ko se je močno poglobila, a je še vedno presegala raven iz začetnega obdobja krize (2008–2009), ko smo sicer že zabeležili poslabšanje na tem področju⁵. K visoki finančni izgubi prispeva vztrajanje finančnih odhodkov na razmeroma visoki ravni in padajoči finančni prihodki, ki so bili leta 2013 že za več kot polovico manjši kot leta 2008.

Med finančnimi odhodki so razmeroma visoki zlasti odpisi in oslabitve, odhodki iz finančnih obveznosti pa so se v zadnjih dveh letih precej zmanjšali. Odhodki, povezani z oslabitvami in odpisi, so v letu 2013 pomenili polovico, odhodki iz finančnih obveznosti (zlasti iz bančnih posojil) pa približno 40 % vseh finančnih odhodkov. Obe vrsti odhodkov sta se s krizo precej povečali. Oslabitve in odpisi so dosegli vrh v letu 2010, do ponovnega povečanja pa je prišlo spet lani, ko so le za 5 % zaostali za najvišjo vrednostjo iz leta 2010. V zadnjih dveh letih se oslabitve in odpisi povečujejo predvsem v dejavnostih

⁵ Finančna izguba v letu 2008 je nastala v glavnem zaradi znižanja vrednosti delnic, deležev in drugih finančnih naložb družb kot posledica mednarodne finančne krize.

menjalnega sektorja (največja sta prispevka predelovalnih dejavnosti in trgovine). V nemenjalnem sektorju pa se predvsem pod vplivom zmanjšanja v gospodarskih družbah finančnih dejavnosti⁶ (brez bank in drugih finančnih posrednikov) zmanjšujejo. Odhodki iz finančnih obveznosti so se od vrha v letu 2008 v naslednjih letih pretežno zniževali. Njihov največji del, to so odhodki iz bančnih posojil, so se od začetka krize približno prepolovili. Najbolj so se zmanjšali v zadnjih dveh letih in so lani dosegali približno 760 mio EUR, kar kaže na intenziven proces razdolževanja slovenskih družb.

Slika 5: Struktura finančnih odhodkov in finančni prihodki v obdobju 2008–2013

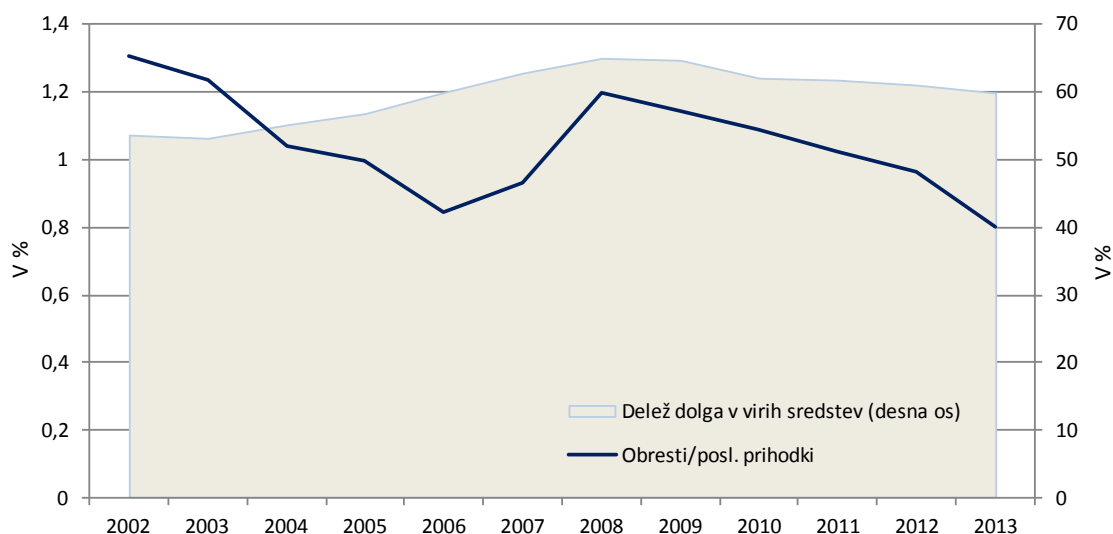
Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Razdolževanje družb se je nadaljevalo tudi v letu 2013. Razmerje med celotnim dolgom in vsemi viri sredstev se je v letu 2013 še znižalo (na 60,0 %), kar velja tudi za večino dejavnosti zasebnega sektorja. Od leta 2008 se je skupaj znižalo za 5,2 o. t., med dejavnostmi zasebnega sektorja pa najbolj v gospodarskih družbah finančnih dejavnosti (K; brez bank in drugih finančnih posrednikov) in gradbeništva (F), ki pa skupaj z nepremičninskimi družbami (L) ostajajo najbolj zadolžene dejavnosti. Delež dolga v virih sredstev je od začetka krize precej upadel tudi v prometu (H) in komunalnih dejavnostih (E), vendar predvsem zaradi tehničnih sprememb⁷.

⁶ V tej dejavnosti so se oslabitve in odpisi glede na vrh v letu 2010 prepolovili, a so bili leta 2013 še vedno na podobni ravni kot v predelovalnih dejavnostih in trgovini.

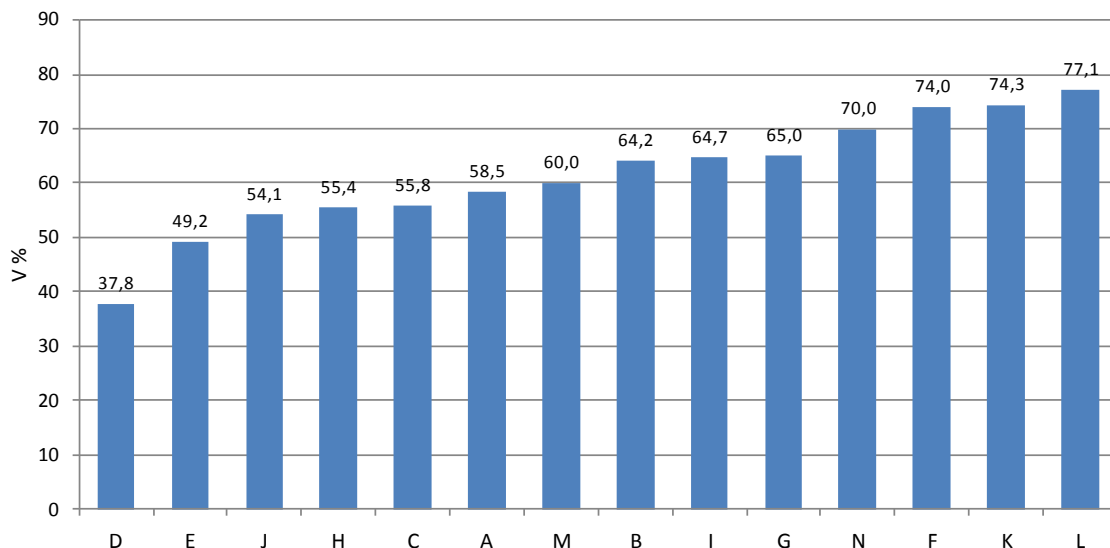
⁷ Delež dolga v virih sredstev se je leta 2010 močno (za dobrih 24 o. t.) znižal v dejavnosti prometa (H) zaradi dokapitalizacije Družbe za avtoceste RS s strani države in v dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, saniranje okolja (E; za 23,5 o. t.), v kateri je bilo to verjetno povezano s spremembami v računovodskem izkazovanju sredstev v javnih podjetjih (več o tem glej v Kmet Zupančič in drugi, 2011).

Slika 6: Razmerje med stroški financiranja za obresti in poslovnimi prihodki ter delež dolga v virih sredstev (desna os) v obdobju 2002–2013¹

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opomba: ¹ Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a po naši oceni spremembe niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007).

Slika 7: Delež dolga v virih sredstev gospodarskih družb dejavnosti zasebnega sektorja v letu 2013

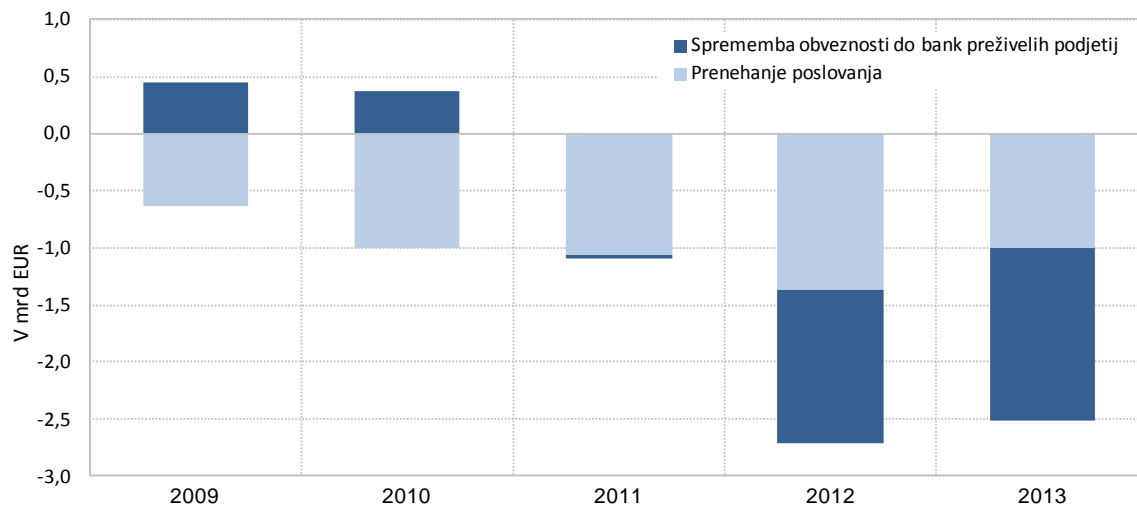

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Ob izrazito neugodnih razmerah v bančnem sistemu so se v letih 2012 in 2013 močno znižale zlasti finančne obveznosti do bank. V teh dveh letih je prišlo tudi do precejšnjega razdolževanja preživelih podjetij. Do vključno leta 2011 se je namreč zadolženost družb pri bankah zniževala zaradi propadanja oz. prenehanja poslovanja, podjetja, ki so preživela pa so še naprej povečevala izpostavljenost do bank. V letu 2012,

še bolj pa v letu 2013, pa je imelo večjo težo zniževanje obveznosti do bank preživelih podjetij.

Slika 8: Razdolževanje gospodarskih družb do bank v obdobju 2009–2013

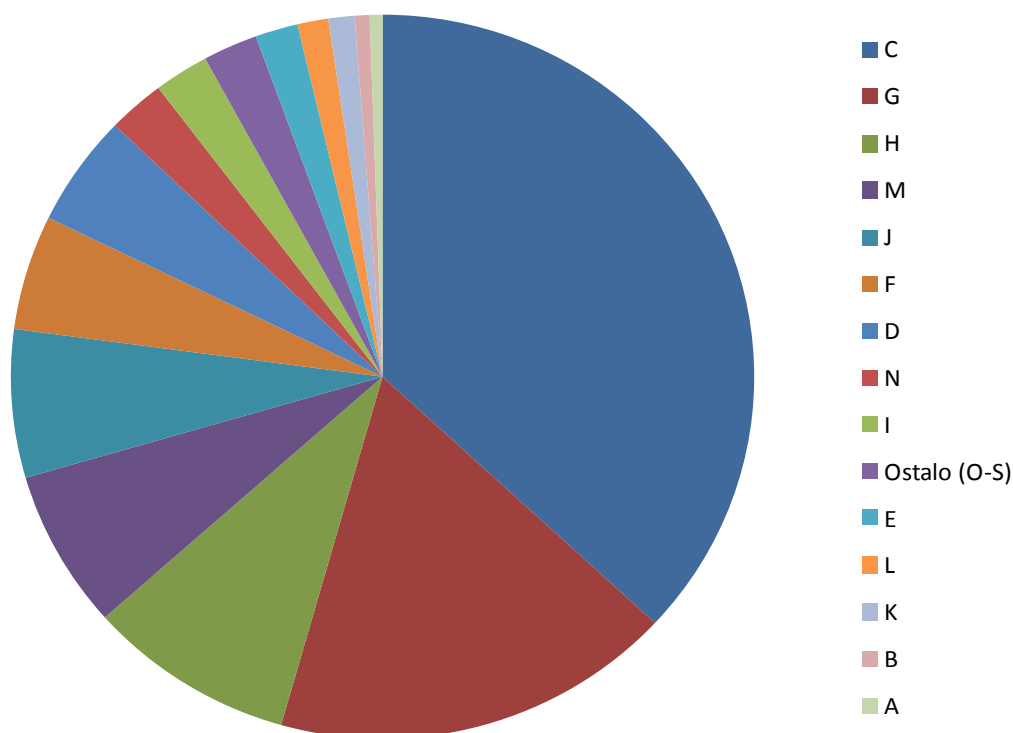

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

3. PREGLED POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB PO DEJAVNOSTIH

Od začetka krize se je struktura dodane vrednosti gospodarskih družb spreminjala v smeri povečevanja deleža bolj izvozno usmerjenih dejavnosti. Od leta 2008 se je močno skrčil delež gradbeništva (F), v zadnjih letih pa tudi trgovine (G) in finančnega posredništva (K; brez bank in drugih finančnih posrednikov). Hkrati se je povečal delež dejavnosti, ki velik del svojih prihodkov ustvarijo na tujih trgih oziroma so se nanje začele intenzivneje preusmerjati v času krize. V strukturi dodane vrednosti družb se je tako najbolj povečal delež predelovalnih dejavnosti (C) in prometa⁸ (H), to je dveh tradicionalno visoko izvozno usmerjenih dejavnosti, ter oskrbe z elektriko, plinom in paro⁹ (D), kjer se je obseg mednarodnega trgovanja skokovito povečal v zadnjih letih. V strukturi dodane vrednosti se je vidneje povečal tudi delež na znanju temelječih storitev (M in J), ki danes prav tako bistveno več prihodkov od prodaje kot pred krizo ustvarijo na tujih trgih. V drugih dejavnostih pa so bile spremembe manjše. Največje dejavnosti po ustvarjeni dodani vrednosti sicer ostajajo predelovalne dejavnosti (C), trgovina (G), promet (H), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M) ter informacijsko-komunikacijske dejavnosti (J), ki skupno ustvarijo več kot tri četrtine dodane vrednosti gospodarskih družb.

Slika 9: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih v letu 2013

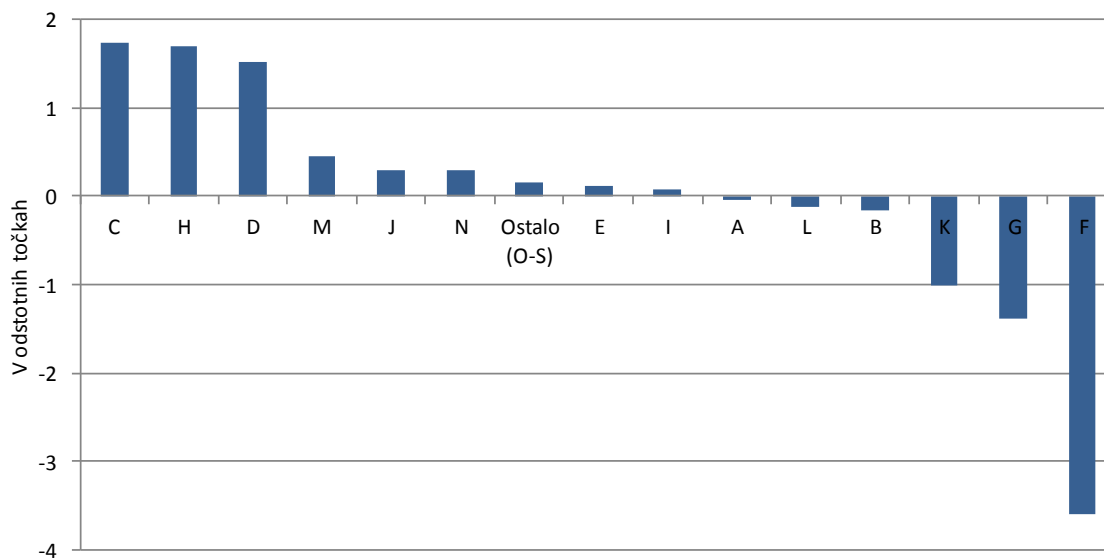

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

⁸ Na povečanje deleža prometa je pomembno vplivala tudi statusna sprememba večje družbe v letu 2010, njegov delež pa je naraščal tudi po tem letu.

⁹ Na povečanje deleža dejavnosti je vplival tudi prehod ene družbe iz dejavnosti holdingov (64.2) v dejavnost D z letom 2009, a se je tudi delež te dejavnosti po letu 2009 še povečeval

Slika 10: Sprememba v strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih v obdobju 2008–2013

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opomba: Na povečanje deleža prometa (H) je pomembno vplivala tudi statusna sprememba večje družbe v letu 2010, njegov delež pa je naraščal tudi po tem letu. Na povečanje deleža dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro (D) je vplival tudi prehod ene družbe iz dejavnosti holdingov (64.2) v dejavnost D z letom 2009, a se je tudi delež te dejavnosti po letu 2009 še povečeval.

V nadaljevanju poglavja predstavljamo podrobnejšo analizo poslovanja družb ter strukturnih sprememb v posameznih nefinančnih dejavnostih zasebnega sektorja (A–N brez K). Javne storitve (dejavnosti O–Q) in manjši del tržnih storitev (R in S) ter finančno posredništvo (K) pa zaradi izjemno nizke zastopanosti gospodarskih družb v ustvarjeni dodani vrednosti v delovnem zvezku podrobneje ne obravnavamo.

3.1. KMETIJSTVO IN Z NJIM POVEZANE DEJAVNOSTI

3.1.1. Kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo

Tabela 2: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb (GD) primarne dejavnosti v obdobju 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število GD	356	352	354	372	402	407
Število zaposlenih ¹	4.022	3.852	3.793	3.151	3.087	2.957
Delež v zaposlenosti vseh GD (v %)	0,79	0,80	0,82	0,70	0,71	0,69
Delež v dodani vrednosti vseh GD (v %)	0,60	0,62	0,66	0,58	0,61	0,55
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	-10.052	-8.121	-345	-2.737	-104	-9.295
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.721	1.701	1.798	1.527	1.455	1.427
Število zaposlenih/podjetje	11,3	10,9	10,7	8,5	7,7	7,3
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	147	153	162	177	185	197
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	0,994	0,983	1,011	1,013	1,023	1,003
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	-1,70	-1,38	-0,06	-0,49	-0,02	-1,59
Donosnost prihodkov (v %)	-2,34	-2,20	-0,09	-0,80	-0,03	-2,70
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost / zaposlenega (v EUR)	26.985	26.392	29.205	30.914	32.937	31.175
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v tisoč EUR)	20.077	20.216	20.943	21.492	21.663	21.602
Delež stroškov dela v dod. vrednosti (v %)	74,4	76,6	71,7	69,5	65,8	69,3
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	55,4	56,2	55,5	58,6	56,7	58,5
Delež kratk.obveznosti v virih sredst. (v %)	32,8	30,9	33,0	35,8	35,0	35,7
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	70,0	69,2	68,5	64,8	65,5	62,8
Dolg. pokritost dolg. sred. in zalog (v %)	90,5	93,9	88,8	85,0	84,1	82,3
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prih. od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prih. od prodaje (v %)	20,5	20,5	15,6	18,8	19,7	23,4
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	63,7	63,4	65,0	64,0	66,0	66,1
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg.sred. (v %)	19,4	20,0	17,2	18,4	17,4	17,8

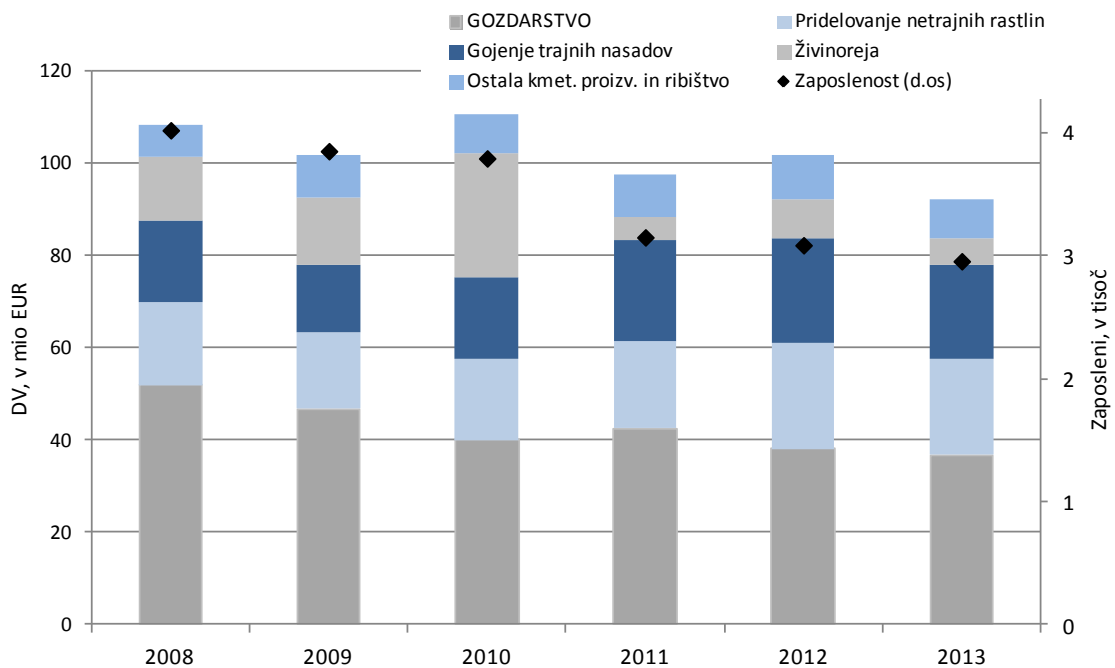
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe:¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Gospodarske družbe s področja kmetijstva in lova, gozdarstva ter ribištva (A, v nadaljevanju družbe primarne dejavnosti) so v letu 2013 ponovno znižale zaposlenost in z nižjo produktivnostjo ustvarile najnižjo dodano vrednost v opazovanem obdobju zadnjih šestih let. Računovodske izkaze je oddalo 407 gospodarskih družb s skupno 2.957 zaposlenimi, kar pomeni 5 družb več in 130 oz.

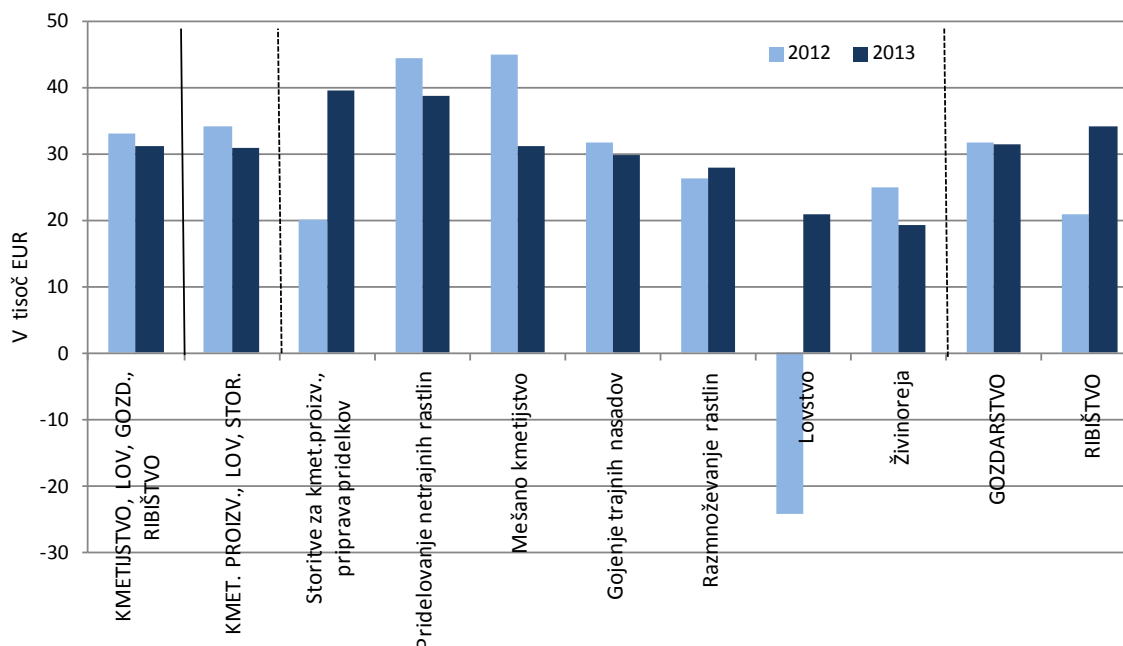
4,2 % zaposlenih manj kakor v letu prej. S tem se je nadaljevalo razmeroma hitro zniževanje povprečne velikosti družb primarne dejavnosti glede na zaposlenost, pa tudi glede na sredstva na podjetje. Ustvarili so 92,2 mio EUR skupne dodane vrednosti¹⁰, kar je bilo za 9,3 % manj kot v letu prej in najmanj v opazovanem šestletnem obdobju. Dodana vrednost se je znižala predvsem v družbah iz kmetijske proizvodnje in nekoliko tudi gozdarstva, nasprotno pa se je v družbah iz ribištva in gojenja vodnih organizmov precej zvišala. Povprečna produktivnost družb primarne dejavnosti, ki je v letih prej razmeroma hitro naraščala, se je lani sicer znižala, a je ostala nad doseženo ravniyo pred letom 2012. K znižanju povprečne produktivnosti v dejavnosti so največ prispevale družbe iz kmetijske proizvodnje, in sicer v živinoreji in mešanem kmetijstvu. Zaostanek v produktivnosti gospodarskih družb primarne dejavnosti za produktivnostjo v vseh gospodarskih družbah, ki se je v prejšnjih letih zmanjševal in se že približeval desetini vrednosti, se je s tem ponovno nekoliko povečal.

Slika 11: Dodana vrednost in njena struktura ter zaposlenost v gospodarskih družbah primarne dejavnosti v obdobju 2008–2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opomba: Skupine v oddelku 01 Kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezane storitve so razvrščene glede na njihove deleže v dodani vrednosti v letu 2013.

¹⁰ Delež dodane vrednosti gospodarskih družb v skupni dodani vrednosti primarne dejavnosti, ocenjeni po metodologiji nacionalnih računov, je razmeroma nizek. V letu 2013 je po naši oceni znašal okoli 10 %. Večino dodane vrednosti dejavnosti namreč ustvarijo kmetje, ki pa računovodskih izkazov ne izpolnjujejo.

Slika 12: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah primarne dejavnosti v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku 01 Kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezane storitve so razvrščene glede na doseženo produktivnost v letu 2013.

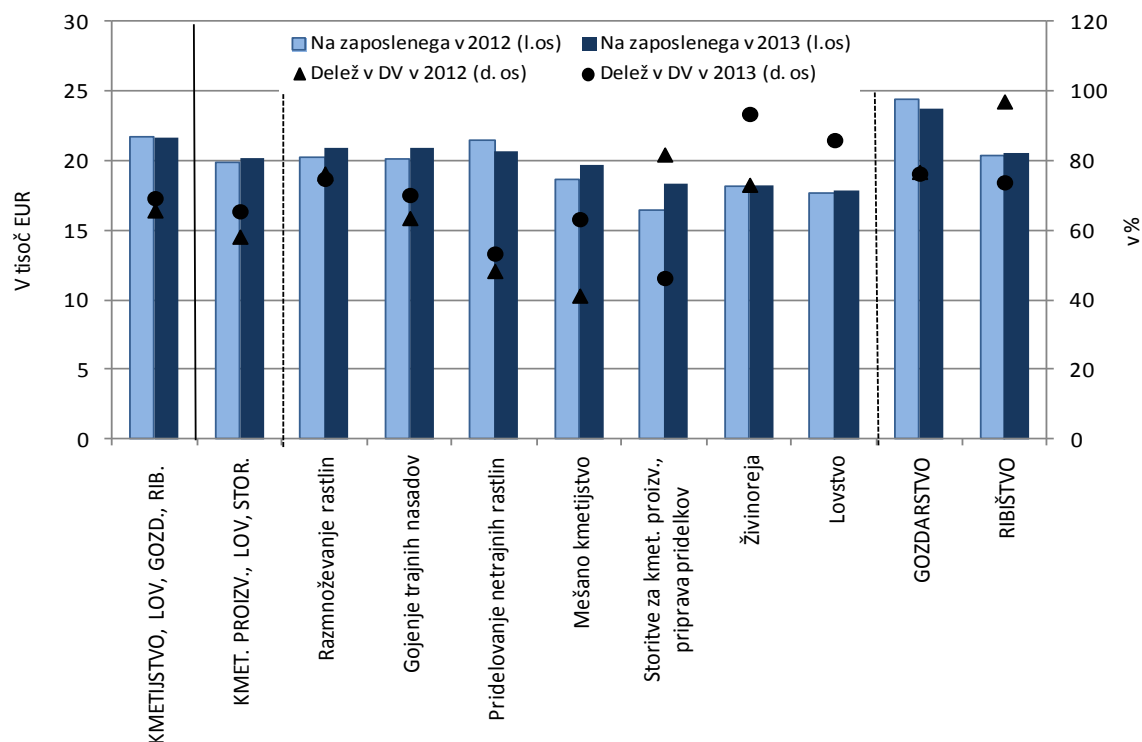
Družbe primarne dejavnosti so lani prihodke zvišale, vendar manj kot odhodke; prve za 1,0 %, druge pa za 3,7 %. Zvišali so se poslovni prihodki, ki k skupnim prihodkom prispevajo veliko večino, in sicer za 1,5 %, medtem ko so se finančni in predvsem drugi prihodki znižali. Čisti prihodki od prodaje so se skupno zvišali za 2,0 %, k čemur je tudi lani prispevala razmeroma visoka rast cen pridelkov¹¹. Pri tem so se prihodki na domačem trgu znižali, zvišali pa so se na tujem trgu, za okoli petino. Delež prihodkov od prodaje na tujem trgu v skupnih prihodkih od prodaje, ki je glede na povprečje vseh gospodarskih družb razmeroma skromen, se je tako zvišal na blizu četrtno. Povečala se je usmerjenost na trge EU, kamor so izvozili preko 93 % skupnega izvoza. Med odhodki so poslovni odhodki porasli za 3,5 %, finančni pa za več kot 16 %, drugi odhodki, ki imajo v strukturi odhodkov manjši delež, pa so se precej znižali. Stroški dela, ki v tej dejavnosti v predstavljajo pomemben del dodane vrednosti, so na zaposlenega ostali na približno isti ravni, zaradi manjšega števila zaposlenih pa so se skupno znižali. Ker pa se je dodana vrednost znižala bolj, je njihov delež v njej, ki je bil v letu prej najnižji v opazovanem obdobju, kljub temu porasel na blizu 70 %¹². Stroški blaga, materiala in storitev, ki so med

¹¹ V letu 2013 so se cene kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih ob nižjem skupnem obsegu kmetijske proizvodnje (za 4,0 %; več v EO februar 2014, str. 13) zvišale za 7,5 %, to pa je bila v primerjavi z rastjo skupnih cen življenjskih potrebščin (1,8 %) ponovno razmeroma visoka rast.

¹² V letu 2013 so stroški dela v primarni dejavnosti pomenili 69,3 % ustvarjene DV (v povprečju vseh družb 61,5 %). Visoki so bili v skupini gozdarstvo, kjer so znašali 75,3 % DV, znotraj podskupin v kmetijski proizvodnji pa v živinoreji, kjer so dosegli 93,5 % DV.

odhodki v večini, so se zvišali za več kot 6 % in imeli s tem v skupnih poslovnih prihodkih skoraj 80-odstotni delež.

Slika 13: Stroški dela v gospodarskih družbah primarne dejavnosti v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v Kmetijski proizvodnji in lov ter storitve so razvrščene glede na višino na zaposlenega v letu 2013.

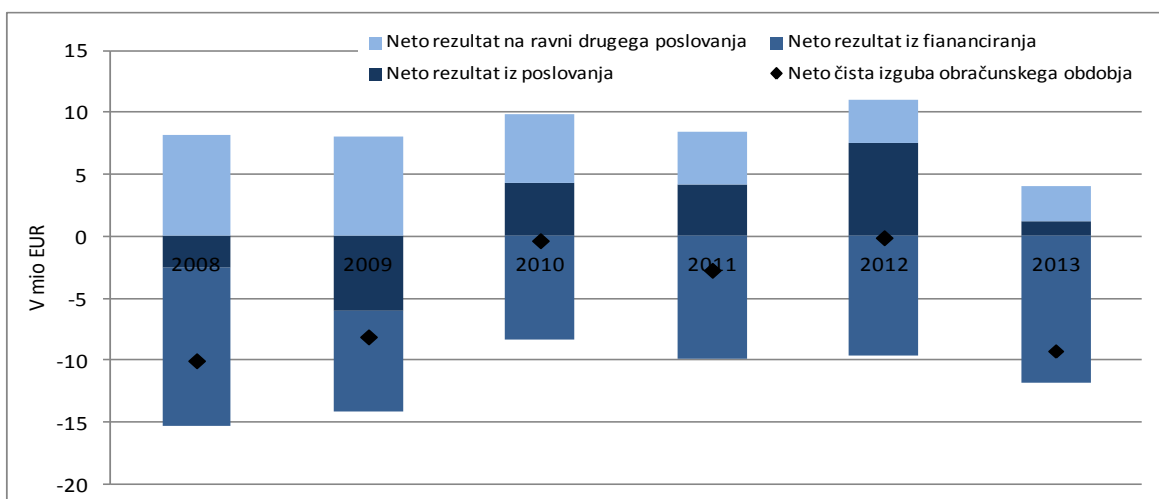
Izkazane subvencije, dotacije in podobni prihodki so se po zvišanju v letu prej znižali in dosegli podobno raven kot leta 2011. Vrednost teh izplačil je v izkazu poslovnega izida prikazana z dvema postavkama. Na prvi so subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki in so del poslovnih prihodkov. Ti so v letu 2013 znašali 13,6 mio EUR, kar je za 1 mio EUR manj kakor v letu prej, s čimer se je njihov delež v poslovnih prihodkih zmanjšal na 4,0 %. Na drugi postavki pa so subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s poslovnimi učinki in so del izrednih prihodkov. Ti so v letu 2013 znašali 1,9 mio EUR, kar je za 0,1 mio EUR več kakor v letu prej, tako da se je njihov delež v drugih prihodkih zvišal na 49,8 %. Skupne subvencije, dotacije in podobni prihodki gospodarskih družb primarne dejavnosti so se po zvišanju v letu prej znižali za 5,7 % in so k skupnemu prihodku teh družb prispevali 4,5 %¹³.

Poslovni rezultat družb primarnih dejavnosti se je v letu 2013 precej poslabšal. Potem ko je neto čista izguba v letu prej znašala 0,1 mio EUR, se je lani povečala na 9,3 mio EUR, kar je bil v opazovanem obdobju zadnjih šestih let eden najslabših izidov. Pri tem so se poslabšali rezultati na vseh treh ravneh. Največje poslabšanje je bilo na ravni

¹³ Razlike v višini pridobljenih subvencij med leti so lahko tudi posledica časovnih intervalov izplačil, ki ne sovpadajo nujno s koledarskim letom upravičenosti do posameznih ukrepov kmetijske politike.

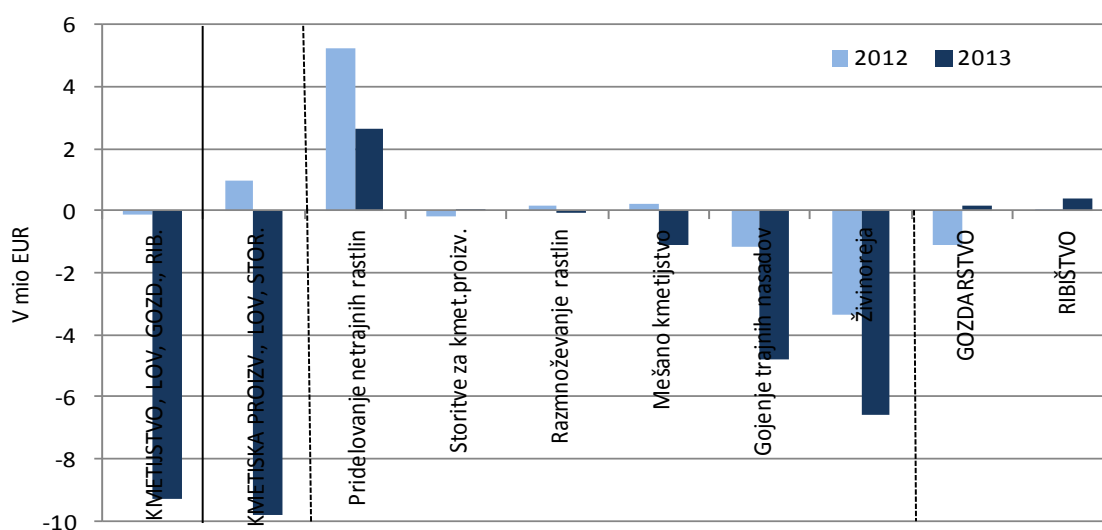
iz osnovnega poslovanja, saj se je neto poslovni dobiček s 7,6 mio EUR v letu prej lani znižal na 1,2 mio EUR. Na ravni finančnega poslovanja se je neto izguba povečala za skoraj četrtino, na blizu 12 mio EUR, na ravni izrednih dogodkov pa se je pozitiven rezultat znižal na nekoliko pod 3 mio EUR. Z negativnim rezultatom so zaključile družbe iz oddelka kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezane storitve, v višini 9,8 mio EUR. Na to so imele največji vpliv družbe v skupinah živinoreja in gojenje trajnih nasadov, kjer se je negativni rezultat v primerjavi z letom prej razmeroma precej poglobil, ter v pridelovanju netrajnih rastlin, kjer pa se je pozitiven rezultat v primerjavi z letom prej skoraj prepolovil. Nasprotno so družbe iz oddelka gozdarstvo, ki so z negativnim rezultatom zaključile le leto prej, lani poslovale s skromnim dobičkom, v višini 0,2 mio EUR. Poslovne rezultate so precej izboljšale tudi družbe iz oddelka ribištvo in gojenje vodnih organizmov, ki so poslovno leto zaključile z dobičkom v višini 0,4 mio EUR.

Slika 14: Poslovni izid gospodarskih družb primarne dejavnosti v obdobju 2008–2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 15: Neto poslovni izid gospodarskih družb primarne dejavnosti po strukturi v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku 01 Kmetijska proizvodnja in lov ter storitve so razvrščene glede na izid v letu 2013.

3.1.2. Proizvodnja živil in pijač**Tabela 3: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb (GD) v dejavnosti proizvodnje živil in pijač v obdobju 2008–2013**

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število GD	532	560	592	599	617	642
Število zaposlenih ¹	14.358	13.329	13.007	12.823	12.886	12.516
Delež v zaposlenosti vseh GD (v %)	2,81	2,78	2,81	2,85	2,96	2,94
Delež v dodani vrednosti vseh GD (v %)	2,59	2,77	2,59	2,52	2,60	2,59
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	11.898	-109.373	7.688	-2.536	-28.493	-23.681
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	5.632	4.594	4.143	4.290	4.026	3.681
Število zaposlenih/podjetje	27,0	23,8	22,0	21,4	20,9	19,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povpr. sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	206	199	191	198	196	192
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,028	1,039	1,033	1,026	1,031	1,036
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	0,40	-4,12	0,31	-0,10	-1,13	-0,98
Donosnost prihodkov (v %)	0,55	-5,61	0,40	-0,12	-1,38	-1,16
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost / zaposlenega (v EUR)	32.453	34.071	33.175	33.106	33.392	34.440
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v tisoč EUR)	19.646	20.202	20.744	20.865	20.906	20.962
Delež stroškov dela v dod. vrednosti (v %)	60,5	59,3	62,5	63,0	62,6	60,9
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	58,6	59,7	60,9	61,4	61,5	60,6
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	36,6	39,0	42,0	41,9	42,5	42,2
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	64,3	59,2	65,6	64,4	64,3	65,8
Dolg. pokritost dolg. sred. in zalog (v %)	87,5	80,0	85,3	83,8	83,0	84,0
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prih. od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prih. od prodaje (v %)	18,6	18,3	20,2	21,1	22,3	22,0
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	64,4	68,0	59,6	59,9	59,9	59,8
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg.sred. (v %)	16,1	15,5	17,6	16,1	16,5	16,0

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

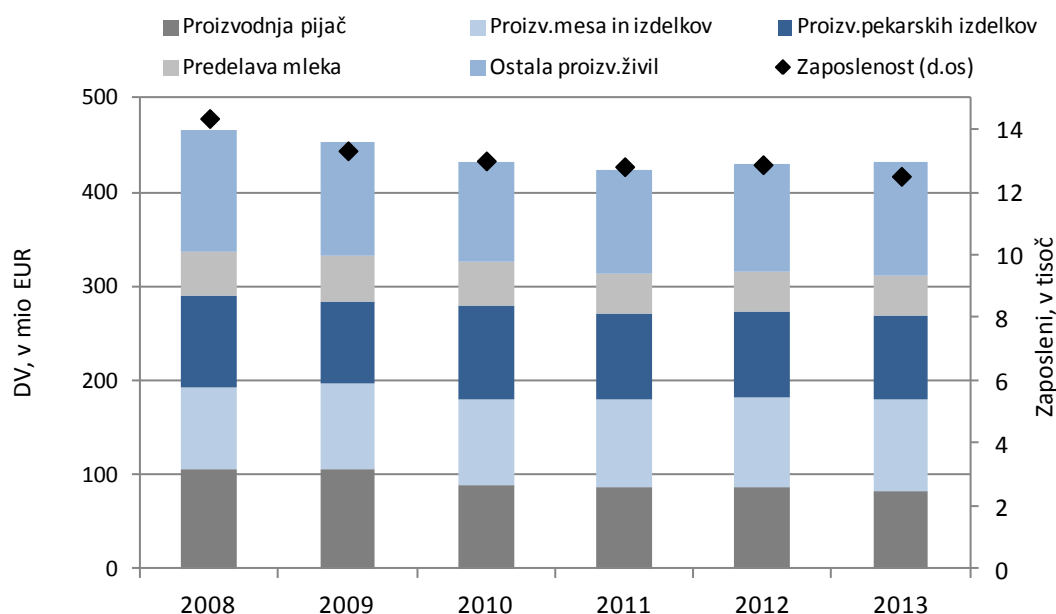
Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V živilsko predelovalni industriji (ŽPI, C 10 + C 11) se je dodana vrednost v letu 2013 ohranila približno na ravni zadnjih treh let, kar je bilo ob nadaljnjem zniževanju zaposlenosti doseženo z večjo produktivnostjo dela. Računovodske izkaze je oddalo 642 gospodarskih družb s področja ŽPI, ki so skupno zaposlovale 12.516 zaposlenih¹⁴. To je pomenilo 4 % družb več in 3 % zaposlenih manj kakor v letu prej, tako da se je povprečna velikost družbe glede na zaposlenost, pa tudi glede sredstev na podjetje, lani

¹⁴ Delež gospodarskih družb proizvodnje živil in pijač v gospodarskih družbah vseh predelovalnih dejavnosti je v številu in zaposlenosti okoli 8-odstoten, v dodani vrednosti pa 7-odstoten.

ponovno znižala¹⁵. Skupaj so ustvarili 431,1 mio EUR dodane vrednosti, kar je nekaj več kot v letu prej in približno enako kot v letu 2010. Dodana vrednost se je zvišala v proizvodnji živil, za skoraj 1,5 % (najbolj v mlinarstvu in v proizvodnji olj), v proizvodnji pijač pa se je ponovno znižala (najbolj v proizvodnji brezalkoholnih pijač in vod). Povprečna produktivnost, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je zvišala na 34,4 tisoč EUR, a je bilo to še vedno precej pod povprečno produktivnostjo v vseh gospodarskih družbah (39,0 tisoč EUR) in tudi v družbah predelovalne dejavnosti (38,3 tisoč EUR). Razlika v doseženi produktivnosti med obema osnovnima skupinama se je ohranila in je v proizvodnji pijač ostala značilno visoka, v proizvodnji živil pa za skoraj polovico nižja.

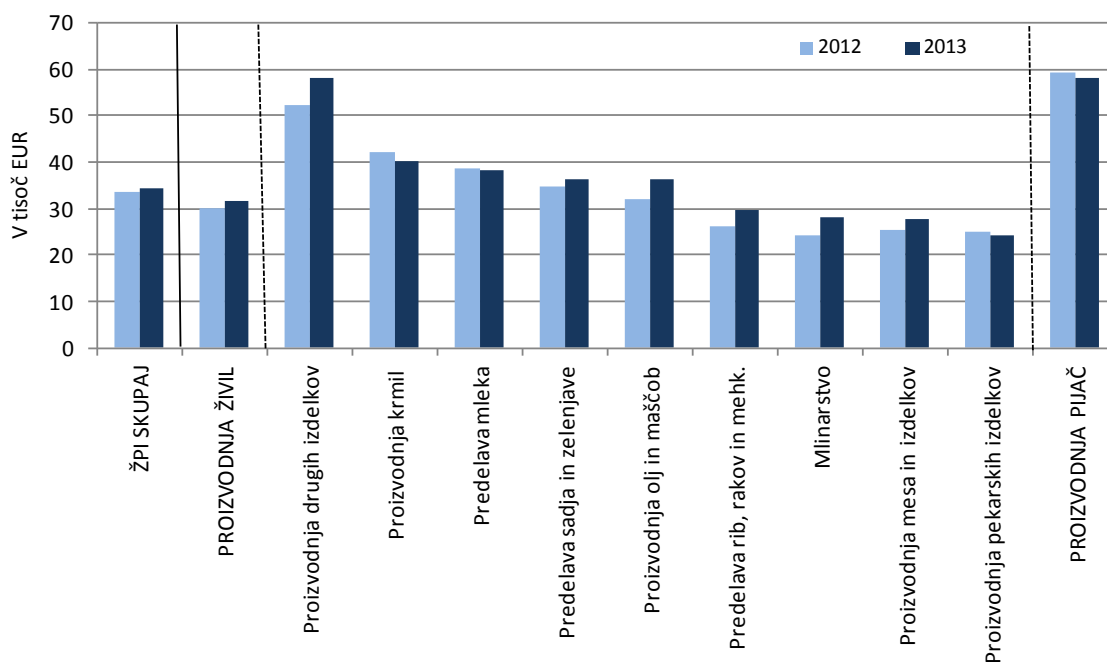
Slika 16: Dodana vrednost in njena struktura ter zaposlenost v gospodarskih družbah ŽPI v obdobju 2008–2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.
 Opomba: Skupine v oddelku C 10 Proizvodnja živil so razvrščene glede na delež dodane vrednosti.

¹⁵ S stališča doseganja višje konkurenčnosti bi bil zaželen obraten proces, to je združevanje manjših družb v večje enote.

Slika 17: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah ŽPI v letih 2012 in 2013

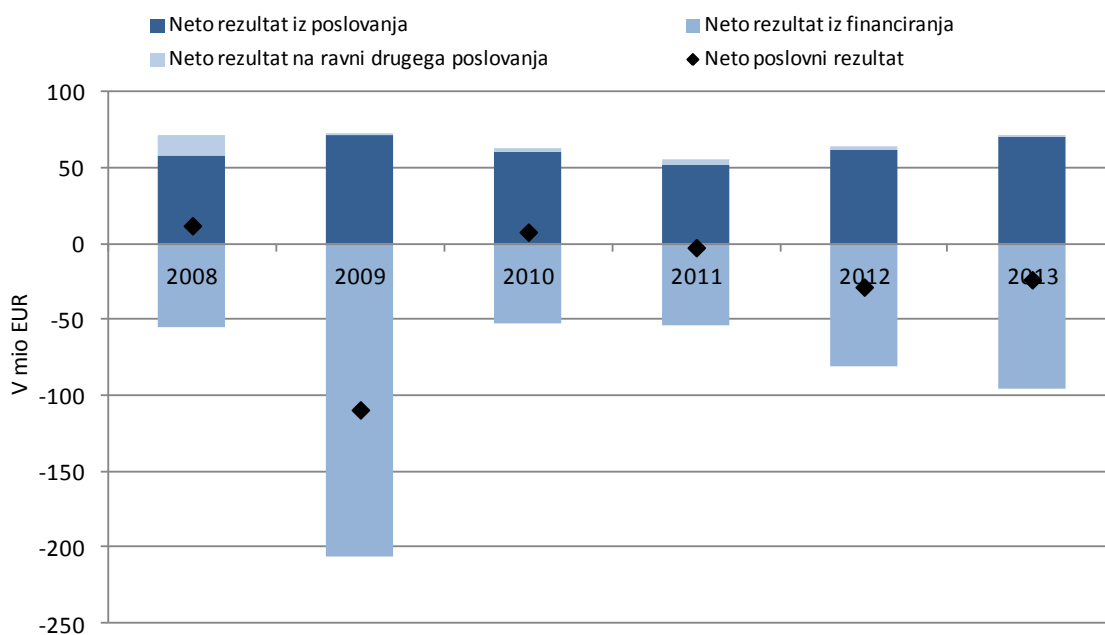

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.
Opomba: Skupine v proizvodnji živil so razvrščene glede na višino produktivnosti v letu 2013.

Družbe ŽPI so v letu 2013 prihodke in odhodke znižale; prve za 1,2 % in druge za 0,8 %. Poslovni prihodki, ki predstavljajo glavnino prihodkov, so se znižali za 0,8 %, nekoliko manj pa v tem čisti prihodki od prodaje. Bolj kot na domačem so se prvič v opazovanem obdobju znižali na tujem trgu, tako da se je njihov delež v skupnih prihodkih od prodaje po rasti v letih prej znižal na 22,0 %. Znižal se je izvoz na trg izven EU, hkrati pa se je na trg EU, kjer je bila dosežena približno polovica prihodkov od izvoza, povečal in bil najvišji v opazovanem obdobju (povečal se je v proizvodnji pijač, ne pa tudi v proizvodnji živil). Finančni in drugi prihodki so se znižali bolj, za blizu tretjino. Med odhodki so se poslovni odhodki znižali za 1,2 %, nasprotno pa so se finančni in predvsem drugi odhodki zvišali. Stroški materiala, ki imajo v družbah ŽPI med odhodki razmeroma velik delež, so se znižali za toliko kot poslovni odhodki skupaj, stroški dela nekoliko bolj, stroški energije pa za več kot desetino. Med finančnimi odhodki so se zvišali odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb, za skoraj tretjino.

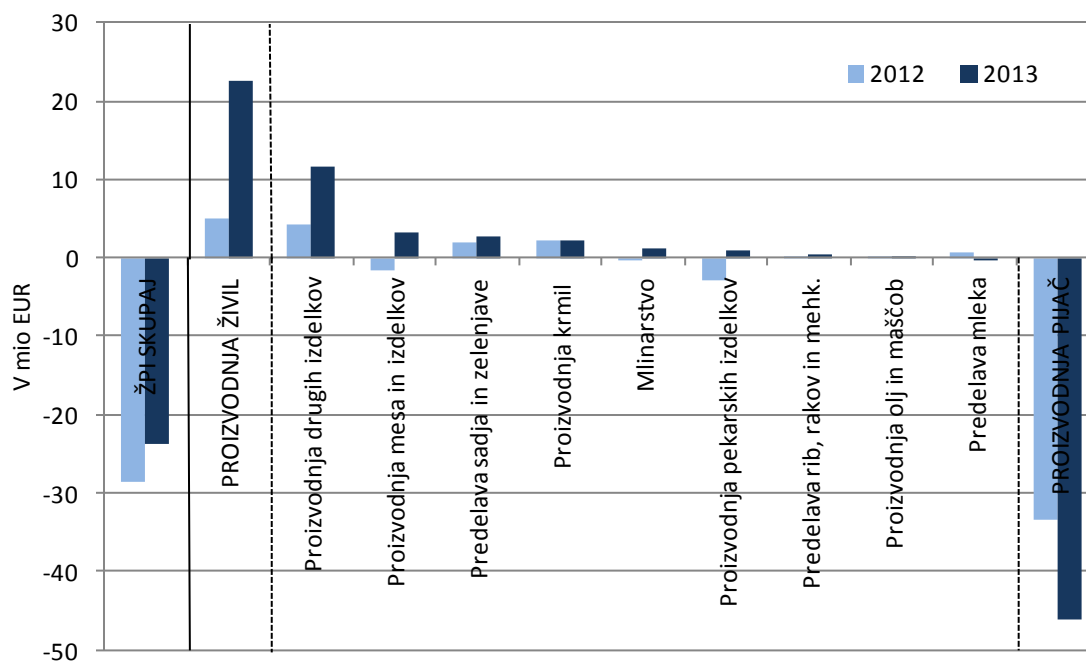
Poslovno leto 2013 so zaključili z nekoliko manjšo neto izgubo kot leto prej, bila pa je ponovno rezultat izgube na ravni financiranja. Skupna neto čista izguba je lani znašala 23,7 mio EUR, kar je pomenilo za 17 % manjšo izgubo kot v letu 2012. V strukturi so družbe v skupini proizvodnje živil končni izid po nekajletnem poslabševanju precej izboljšale (neto dobiček je bil najvišji v opazovanem obdobju šestih let; v strukturi se je rezultat lani poslabšal le v predelavi mleka), družbe v skupini pijač pa so ga ponovno poslabšale (neto izguba se je poglobila). Skupna izguba družb ŽPI je bila tudi lani prikazana le na ravni financiranja, kjer se je v primerjavi z letom prej povečala, na ostalih dveh ravneh pa ne. Dobiček iz poslovanja se je v primerjavi z letom prej povečal, za 13 %. Na tej ravni je bil pozitiven rezultat prikazan v vseh skupinah družb, tudi v proizvodnji olj in maščob, kjer je bil v letu prej negativen.

Slika 18: Poslovni izid gospodarskih družb ŽPI v obdobju 2008–2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 19: Neto poslovni izid gospodarskih družb ŽPI po strukturi v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku Proizvodnja žvil so razvrščene glede na neto poslovni izid v letu 2013.

3.2. RUDARSTVO

Tabela 4: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb rudarstva v obdobju 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	66	71	73	72	71	71
Število zaposlenih ¹	3.321	3.094	2.827	2.695	2.678	2.487
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8	0,6
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	-3.286	1.859	-477	-2.287	-11.835	-40.170
VELIKOST						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	7.333	6.887	7.129	7.371	7.441	6.877
Število zaposlenih/podjetje	50,3	43,6	38,7	37,4	37,7	35,0
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	144	158	180	194	198	204
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,013	1,044	1,017	1,012	0,992	0,936
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	-0,7	0,4	-0,1	-0,4	-2,2	-7,9
Donosnost prihodkov (v %)	-1,0	0,6	-0,2	-0,8	-4,1	-14,5
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	44.147	47.830	49.855	50.232	48.346	43.340
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	32.426	32.695	33.498	34.944	35.586	35.054
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	73,5	68,4	67,2	69,6	73,6	80,9
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	49,4	51,2	52,7	55,3	57,5	64,2
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	24,7	24,9	25,8	25,6	28,4	33,2
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	67,1	66,1	64,0	57,6	54,6	45,8
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	94,1	94,5	92,8	88,6	85,8	80,3
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	9,2	11,3	14,5	16,3	17,8	23,0
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	75,4	74,6	75,9	78,9	77,8	78,2
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	32,2	31,5	32,6	29,7	28,7	31,3

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

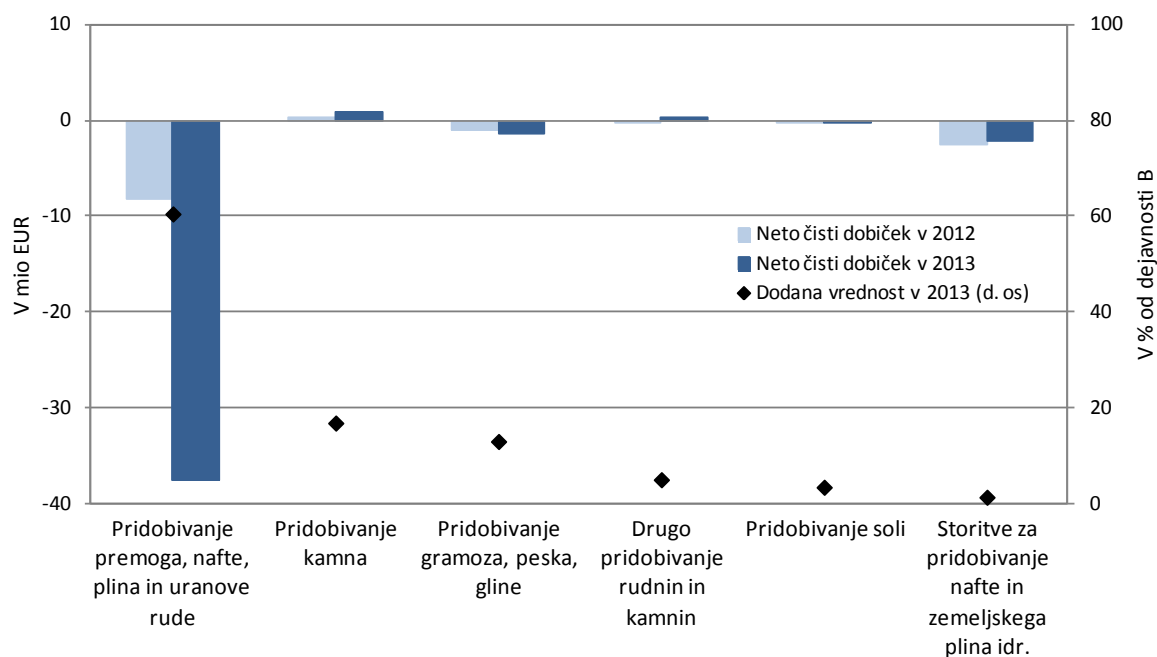
V letu 2013 se je dodana vrednost v gospodarskih družbah rudarstva (B) še dosti bolj znižala kot prejšnja leta, praktično v celoti v energetske delu dejavnosti.

Dodana vrednost v rudarstvu se je leta 2013 znižala za 16,7 %. K znižanju dodane vrednosti sta tokrat skoraj izključno prispevala oba naša premogovnika¹⁶ (dobre tri četrtine velenjski rudnik lignita, ostalo pa trboveljski rudnik rjavega premoga). Krčenje dejavnosti premogovništva poteka že dolga leta, po letu 2013 pa Premogovnik Velenje ostaja edini

¹⁶ Vir: <http://www.energetika-portal.si/>.

slovenski rudnik, ki je še aktiven in pridobiva premog za prodajo, medtem ko so v Rudniku Trbovlje–Hrastnik lani nakopali zadnje količine premoga. V neenergetskem delu rudarstva se je začetno zmanjševanje dodane vrednosti, povezano s krizo po letu 2008 in gradbeno dejavnostjo, ustavilo, tako da dodana vrednost stagnira že tretje leto zapored. Energetski del rudarstva tako zmanjšuje delež v celotni dejavnosti, v letu 2013 se je skrčil na manj kot 62 %.

Slika 20: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti rudarstvo v letu 2013 ter poslovni rezultat v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

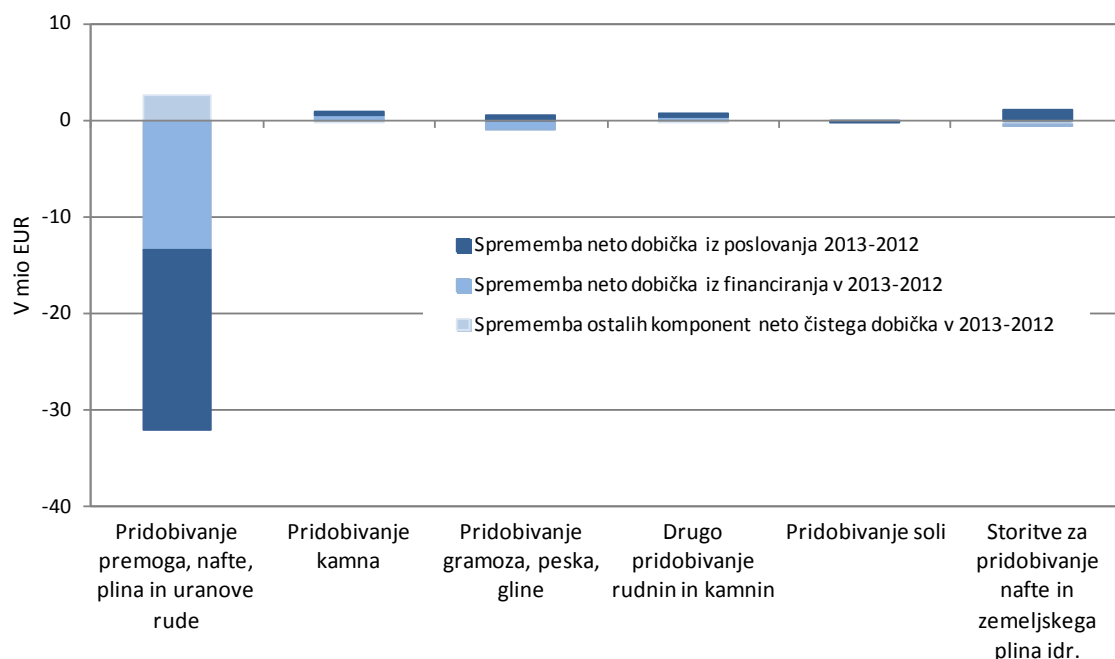
V rudarstvu se je tudi v letu 2013 nadaljevalo močno zmanjševanje števila zaposlenih. Od leta 1995 do leta 2013 se je število zaposlenih znižalo z 8.732 na 2.487, to je za 71,5 % ali v povprečju po 6,7 % letno, samo v letu 2013 pa se je zaposlenost znižala za 7,1 %. V prejšnjih letih je bilo zniževanje števila zaposlenih povezano večinoma s premogovništvom, kjer se je tudi na ta način skušalo ohranjati konkurenčnost te dejavnosti na liberaliziranem energetskem trgu EU. Po letu 2008 se je pod vplivom šibke aktivnosti v gradbeništvu pričela postopoma zniževati tudi zaposlenost v neenergetskem delu rudarstva, tako da je bilo znižanje števila zaposlenih v obeh delih rudarstva v letu 2013 že povsem primerljivo (gledano spremembo v odstotkih).

Potem ko je bila že v letu 2012 izguba v rudarstvu najvišja vsaj v zadnjih desetih letih, se je v letu 2013 še za nekajkrat povečala. Neto čista izguba, ki je v letu 2012 dosegla 11,8 mio EUR, se je v letu 2013 povzpela kar na 40,2 mio EUR. Skoraj v celoti je k povečanju izgube v rudarstvu prispeval slabši poslovni rezultat v Premogovniku Velenje¹⁷. Malo več kot polovico neto čiste izgube je pomenila izguba iz financiranja, ostalo pa izguba iz poslovanja. Kadar je bila v preteklih letih v rudarstvu zabeležena

¹⁷ Vir: <http://www.energetika-portal.si/>.

visoka izguba, je praviloma izhajala iz premogovništva, predvsem kot izguba pri pridobivanju rjavega premoga, v letu 2013 pa je bila povezana s pridobivanjem lignita. V zadnjih letih je občasno k izgubi prispevala tudi dejavnost odkrivanja novih nahajališč nafte in zemeljskega plina, neenergetske dejavnosti rudarstva pa so rahlo v rdeče številke zašle šele v zadnjih treh letih.

Slika 21: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti rudarstvo v letu 2013 glede na leto 2012 po komponentah

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V energetske delu rudarstva je v letu 2013 manjša proizvodnja premoga precej vplivala na poslabšanje poslovnih rezultatov. V letu 2013 je bilo po podatkih ELES cenejša elektrika iz hidroelektrarn ob ugodnih vodostajih rek za petino več kot leto prej, poraba elektrike v Sloveniji je stagnirala, možnosti za donosnejše povečanje izvoza elektrike v druge države pa so bile zaradi nizkih cen elektrike na evropskem trgu precej omejene. Ob tako manjšem povpraševanju po proizvodnji termoelektrarn se je znižala tudi proizvodnja premoga (po podatkih SURS lignita za 3,6 % in rjavega premoga za 83,6 %). Tolikšno znižanje proizvodnje rjavega premoga je bilo sicer predvsem posledica zakona o postopnem zapiranju Rudnika Trbovlje–Hrastnik, kjer je bil predviden zaključek proizvodnje premoga za prodajo. V energetske delu rudarstva, kamor uvrščamo poleg pridobivanja rjavega premoga in lignita tudi pridobivanje nafte in zemeljskega plina, pridobivanje uranove in torijeve rude ter storitve za pridobivanje nafte in zemeljskega plina (podrazredi B 05.200, 06.100, 06.200, 07.210 in 09.100) se je v letu 2013 čisti poslovni rezultat glede na predhodno leto poslabšal za 29,1 mio EUR. Prihodki od prodaje so se zmanjšali za 13,8 mio EUR, dobiček iz poslovanja pa za 17,6 mio EUR. Rezultat iz financiranja (finančni prihodki minus finančni odhodki) pa se je tudi močno poslabšal, in sicer za 13,6 mio EUR, k čemur je največ prispevalo povečanje finančnih odhodkov iz oslabitev in odpisov finančnih naložb v višini 12,4 mio EUR, ki se v veliki meri nanaša na Premogovnik Velenje. V letu 2013 so tako v premogovništvu zabeležili 37,1 mio EUR neto

čiste izgube, 2,1 mio EUR izgube pa so dodali še v dejavnosti storitev za pridobivanje nafte in zemeljskega plina.

V neenergetskem delu rudarstva so negativni poslovni rezultat dosegli v zadnjih treh letih, a se ta zmanjšuje. Neenergetski del rudarstva je do leta 2010 vseskozi posloval pozitivno, kjer je do predkriznega leta 2008 najbolje poslovala dejavnost pridobivanja gramoza, peska in gline, ki je bila tudi najbolj povezana s tedaj visoko aktivnostjo v gradbeništvu (posebej gradnjo avtocest). Neto čisti izguba v tej dejavnosti je v zadnjih treh letih pomenila tudi neto čisto izgubo neenergetskega rudarstva (v letu 2013 1,4 mio EUR in 0,4 mio EUR).

3.3. PREDELOVALNE DEJAVNOSTI

Tabela 5: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih v obdobju 2008–2013

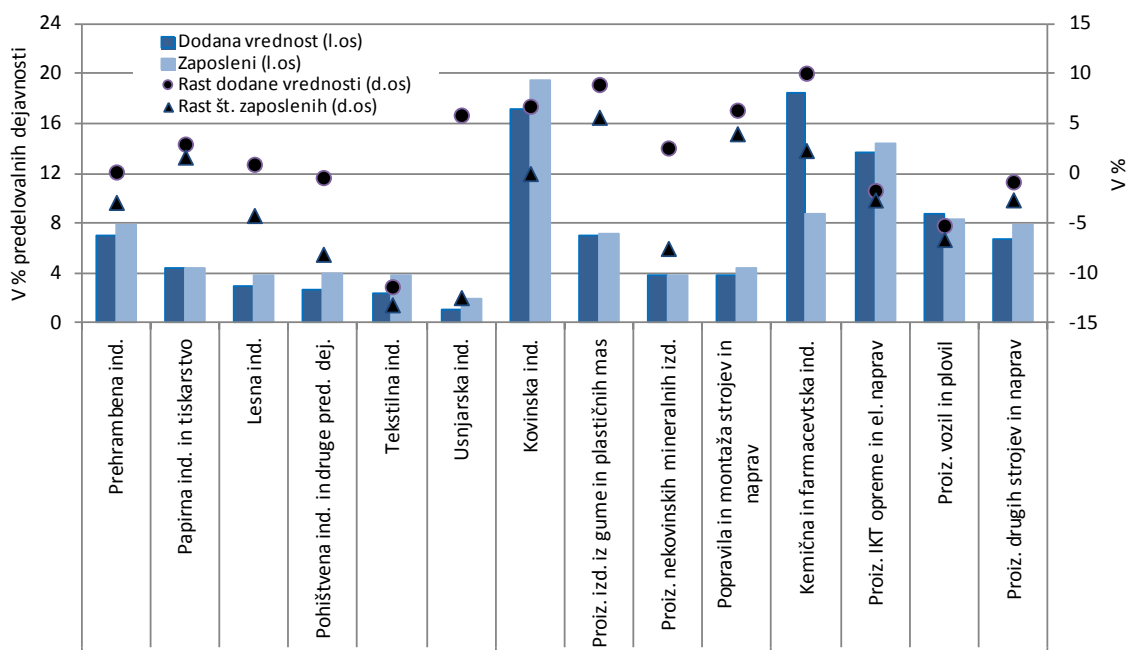
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	6.676	6.726	6.906	7.033	7.165	7.334
Število zaposlenih ¹	198.011	172.775	166.685	165.515	163.784	160.154
Delež dejavnosti v zaposlenosti	38,8	36,0	36,0	36,8	37,6	37,6
Delež v dodani vrednosti vseh družb	35,2	33,2	34,2	35,4	36,0	36,9
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	588.073	208.983	360.781	542.983	431.948	315.590
VELIKOST						
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	3.512	3.296	3.259	3.252	3.163	3.044
Število zaposlenih / podjetje	29,7	25,7	24,1	23,5	22,9	21,8
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povpr. sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	114	130	132	136	138	139
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,046	1,033	1,038	1,041	1,039	1,042
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	2,60	0,93	1,63	2,40	1,91	1,36
Donosnost prihodkov (v %)	2,35	1,04	1,61	2,26	1,84	1,41
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	32.003	31.523	34.205	36.014	36.374	38.276
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	20.135	20.583	21.955	22.749	23.308	23.878
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	62,9	65,3	64,2	63,2	64,1	62,4
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	57,9	56,5	57,3	56,8	55,9	55,8
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	39,3	36,7	38,1	37,2	36,8	37,5
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	76,5	76,5	78,7	79,4	80,1	80,4
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	87,3	91,0	91,6	92,2	91,8	90,9
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	62,6	62,2	64,8	65,9	66,9	67,1
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	55,0	56,9	54,2	54,4	55,0	55,0
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	30,1	30,0	30,4	29,6	28,4	27,8

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Leta 2013 je bilo prestrukturiranje predelovalnih dejavnosti v smeri tehnološko zahtevnejših panog skromnejše kot pretekla leta, saj se ob nadaljnjem zmanjšanju pomena nizko tehnološko zahtevnih panog delež tehnološko zahtevnejših panog v

strukturi dodane vrednosti in zaposlenosti ni povečal¹⁸. Družbe tehnološko zahtevnejših panog, z izjemo družb kemične in farmacevtske industrije, so ustvarile manjšo dodano vrednost in zmanjšale število zaposlenih. Delež družb teh panog v strukturi dodane vrednosti se je zmanjšal (za 0,3 o. t. na 48,1 %), v strukturi zaposlenosti (39,9 %) pa je ostal podoben kot leta 2012. Najbolj se je zmanjšal delež družb proizvodnje vozil in plovil (predvsem družb proizvodnje drugih delov in opreme za vozila C29.320; za 0,5 o. t. na 5,6 %) ter družb proizvodnje IKT opreme in električnih naprav (predvsem družb proizvodnje električnih gospodinjstkih naprav C27.510; za 0,4 o. t. na 4,3 %). Delež družb srednje nizko tehnološko zahtevnih panog se je ob rasti dodane vrednosti v vseh panogah povečal (skupaj za 1,1 o. t. na 31,9 %). Povečal se je tudi njihov delež v zaposlenosti (za 1,0 o. t. na 35,0 %), z izjemo družb proizvodnje drugih nekovinskih mineralnih izdelkov, ki so ob skromni rasti dodane vrednosti zmanjšale število zaposlenih. Delež, ki ga v dodani vrednosti in zaposlenosti predstavljajo družbe nizko tehnološko zahtevnih panog, se je nadalje zmanjšal (za 0,7 o. t. na 20,0 % oz. za 0,9 o. t. na 25,1 %). K padcu so največ prispevale tekstilne družbe, kjer se je dodana vrednost zmanjšala za 11,3 % in je zaposlenost nadalje najmočneje padla.

Slika 22: Dodana vrednost in zaposlenost v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2013

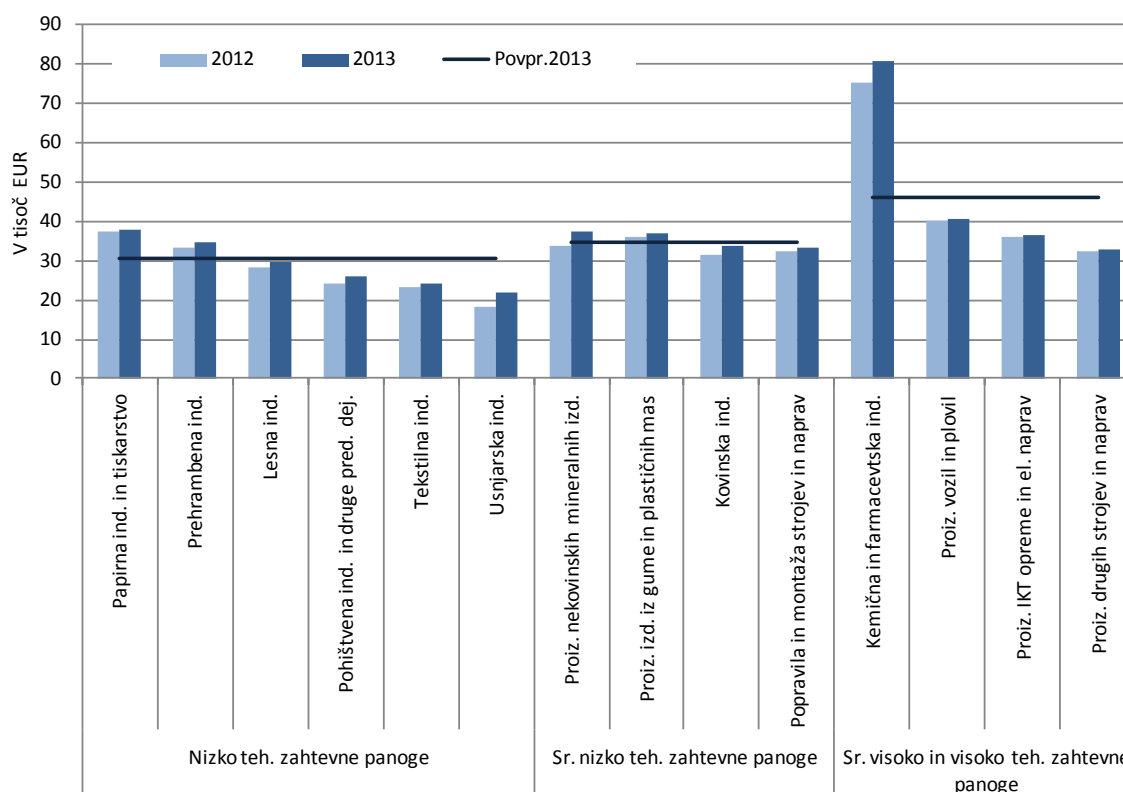

¹⁸ Na podlagi Eurostatove klasifikacije ločimo 3 oz. 4 skupine panog po tehnološki zahtevnosti. Srednje visoko in visoko tehnološko zahtevne (tehnološko zahtevnejše) panoge so: kemična in farmacevtska industrija (C20-21), proizvodnja IKT opreme in električnih naprav (C26-27), proizvodnja drugih strojev in naprav (C28), proizvodnja vozil in plovil (C29-30). Visoko tehnološko zahtevni panogi sta farmacevtska industrija in proizvodnja IKT opreme. Srednje nizko tehnološko zahtevne panoge so: proizvodnja koks in naftnih derivatov (C19), proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas (C22), proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (C23), kovinska industrija (C24-25), popravila in montaža strojev in naprav (C33). Nizko tehnološko zahtevne panoge so: prehrambena industrija (C10-11), tekstilna industrija (C13-14), usnjarska industrija (C15), lesna industrija (C16), papirna industrija in tiskarstvo (C17-18), pohištvena industrija in druge raznovrstne predelovalne dejavnosti (C31-32).

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Ob nadaljnjem padcu zaposlenosti in večji ustvarjeni dodani vrednosti se je produktivnost dela v predelovalnih družbah znova izboljšala. Produktivnost se je zvišala v vseh panogah, v povprečju pa je bila višja za 5,2 %. Najbolj se je izboljšala v družbah nekaterih nizko in srednje nizko tehnološko zahtevnih panog, kjer so ob močnem padcu zaposlenosti ustvarili višjo dodano vrednost (usnjarska industrija, proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov, pohištvena industrija in druge raznovrstne predelovalne dejavnosti). Najskromneje pa se je izboljšala v družbah tehnološko zahtevnejših panog (z izjemo kemične in farmacevtske industrije), kjer so družbe v povprečju bolj produktivne.

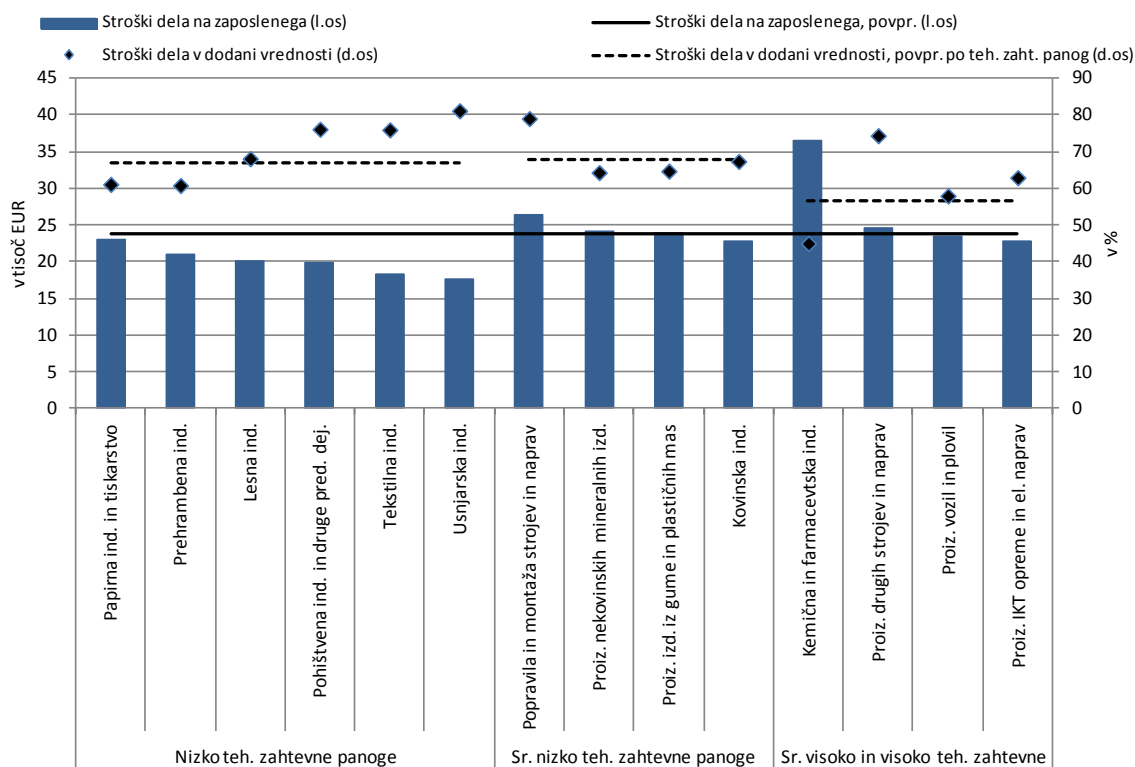
Slika 23: Produktivnost dela v družbah predelovalnih dejavnosti v letih 2012 in 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Stroški dela na zaposlenega so se znova povečali, vendar večinoma manj kot dodana vrednost na zaposlenega. Stroški dela so po rasti v preteklih treh letih v povprečju vseh predelovalnih družb ostali podobni kot v predhodnem letu, večji so bili le v družbah panog, kjer se je število zaposlenih povečalo. Stroški dela na zaposlenega pa so se znova povečali, vendar za razliko od leta prej večinoma manj kot dodana vrednost na zaposlenega (z izjemo tekstilnih in gumarskih družb, družb proizvodnje drugih strojev in naprav ter družb proizvodnje vozil in plovil), s čimer se je izboljšala njihova stroškovna konkurenčnost. Delež stroškov dela v dodani vrednosti se je tako zmanjšal in bil najnižji od začetka krize. Nekoliko se je povečal le v tekstilnih družbah in družbah proizvodnje vozil in plovil. Poleg usnjarskih in pohištvenih družb, družb, ki se ukvarjajo s popravili in montažo strojev in naprav, ter družb proizvodnje drugih strojev in naprav je obremenjenost dodane vrednosti s stroški dela v tekstilnih družbah največja.

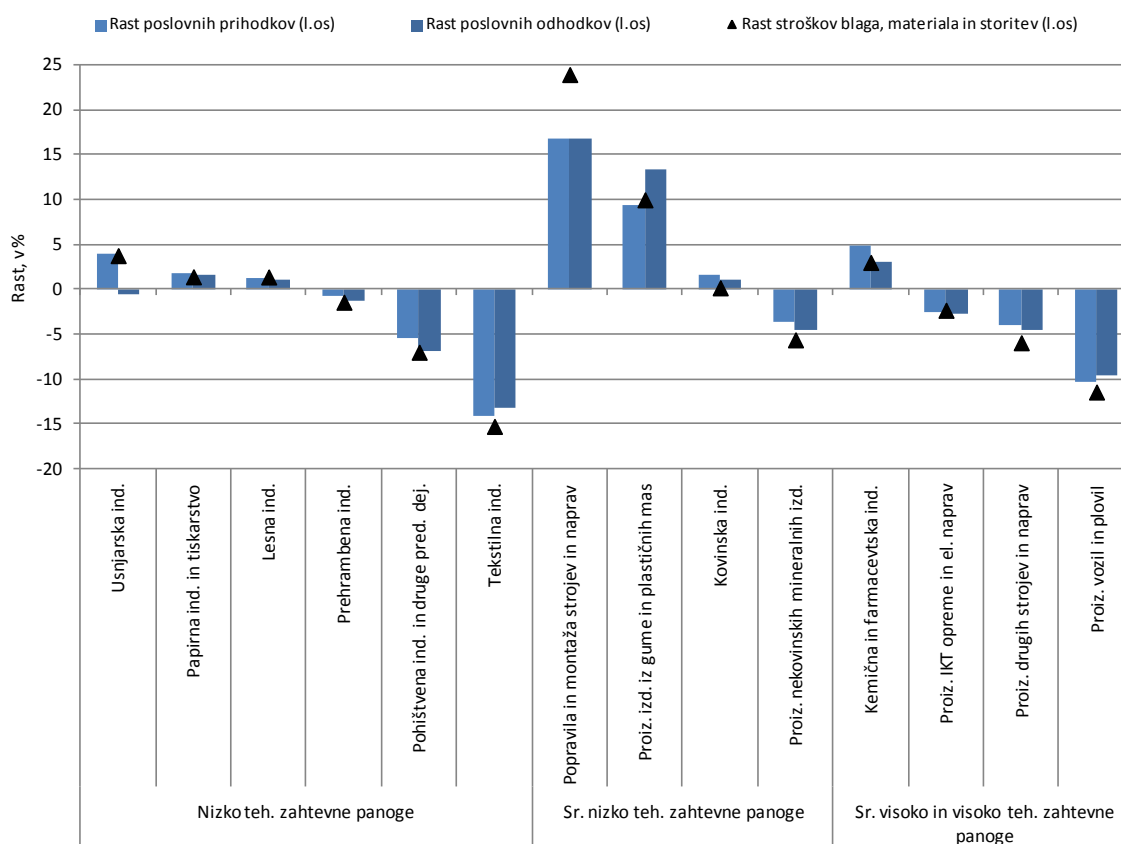
Slika 24: Stroški dela v družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Stroški blaga, materiala in storitev so se v povprečju vseh predelovalnih družb znižali in prispevali k nekoliko nižjim poslovnim odhodkom. Stroški blaga, materiala in storitev, ki predstavljajo tri četrtine vseh poslovnih odhodkov v predelovalnih družbah, so bili nižji (-1,5 %) zaradi nižjih stroškov porabljenega materiala (-4,3 %). Padec stroškov porabljenega materiala je bil rezultat manjšega obsega proizvodnje (količinsko manjšega inputa v proizvodnjo) in padca uvoznih cen, ki je vodil tudi v izboljšanje pogojev menjave¹⁹. Ob nespremenjenih stroških dela in višjih odpisih (8,9 %) so se poslovni odhodki nekoliko zmanjšali (-0,7 %). Nižji so bili v družbah panog, ki so zmanjšale število zaposlenih in oz. ali ustvarile nižjo dodano vrednost (tekstilne in pohištvene družbe, družbe proizvodnje drugih nekovinskih mineralnih izdelkov, družbe tehnološko zahtevnejših panog z izjemo družb kemične in farmacevtske industrije). V družbah teh panog so se zmanjšali tudi poslovni prihodki, najbolj v tekstilnih družbah, v katerih se je tudi gospodarnost poslovanja najbolj poslabšala. Ta se je poslabšala še v gumarskih družbah in družbah proizvodnje vozil in plovil, kjer je bil padec prihodkov prav tako večji kot padec odhodkov oz. rast šibkejša.

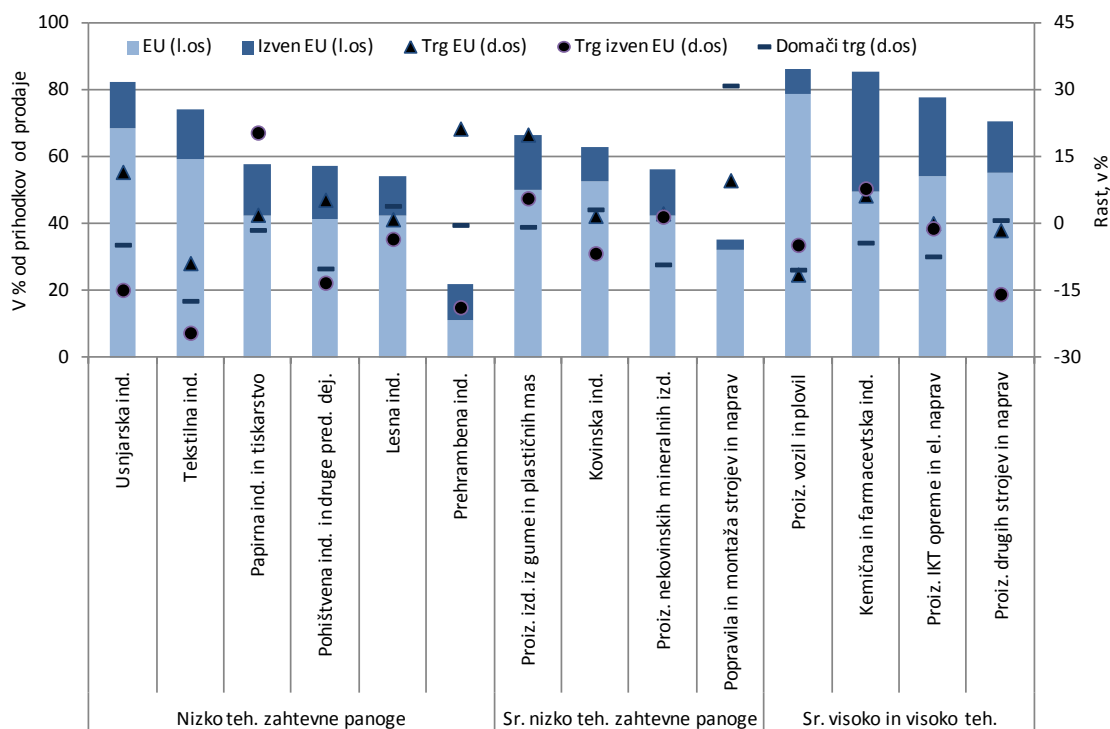
¹⁹ Obseg proizvodnje predelovalnih dejavnosti je po podatkih SURS leta 2013 padel za 1,5 %. Pogoji menjave blaga pa so se po statistiki nacionalnih računov po treh letih slabšanja izboljšali (uvozne cene so se znižale bolj kot izvozne).

Slika 25: Poslovni odhodki in poslovni prihodki v družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Prihodki od prodaje so ostali na ravni leta 2012, ob nekoliko manjših prihodkih na domačem trgu in podobnih kot leto prej od prodaje v tujini se je izvozna usmerjenost še nekoliko povečala. Prihodki na domačem trgu so bili zaradi še vedno skromnega domačega povpraševanja znova manjši (-0,7 %). Najbolj so padli v nekaterih nizko tehnološko zahtevnih dejavnostih, ki so najmanj stroškovno učinkovite (tekstilne in pohištvene družbe). Znova so se zmanjšali tudi v družbah iz proizvodnje drugih nekovinskih mineralnih izdelkov, ki so v precejšnji meri odvisne od domače gradbene aktivnosti, ter v večini tehnološko zahtevnejših panog, ki pa večino prihodkov ustvarijo na tujih trgih. Prihodki od prodaje na trgu EU so se po padcu v letu 2012 v povprečju vseh družb dejavnosti nekoliko povečali (0,6 %), najbolj v družbah tistih dejavnosti, kjer so leto prej najbolj padli (prehrambne, usnjarske in gumarske družbe). Zmanjšali pa so se v tekstilnih družbah, medtem ko se je v družbah proizvodnje vozil in plovil padec poglobil. Prihodki od prodaje na trgih izven EU so se po treh letih umirjanja rasti nekoliko zmanjšali (-1,1 %), najbolj v večini nizko tehnološko zahtevnih panog. Z izjemo družb proizvodnje vozil in plovil je bil padec prihodkov od prodaje na tujih trgih večji na trgih izven EU, kjer predelovalne družbe v povprečju ustvarijo 17 % vseh prihodkov od prodaje. Ob znova manjših prihodkih od prodaje na domačem trgu se je izvozna usmerjenost predelovalnih družb tako še nekoliko povečala (za 0,2 o. t. na 67,1 %).

Slika 26: Izvozna usmerjenost družb predelovalnih dejavnosti v letu 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

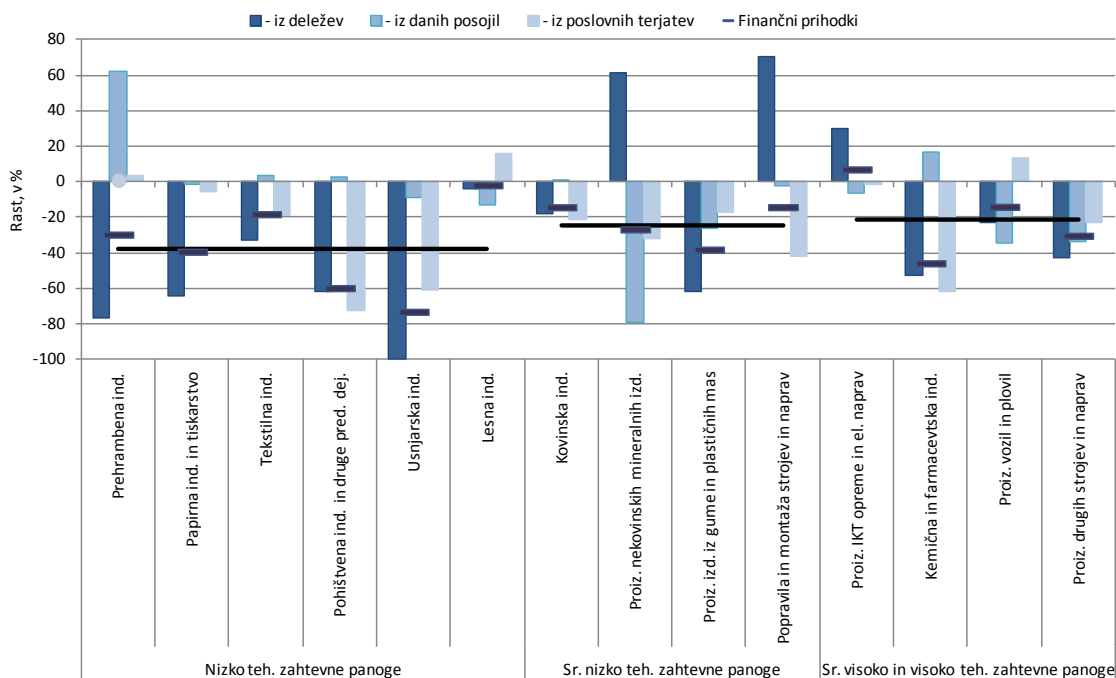
Opomba: Prihodki od prodaje na trgu EU družb, ki se ukvarjajo s popravili in montažo strojev in naprav, so bili višji za 102,2 %.

Padec finančnih prihodkov v družbah predelovalnih dejavnosti se je leta 2013 poglobil. Prihodki so bili manjši za 26,4 % (-17,7 % v letu 2012), v povprečju so najbolj padli v družbah nizko tehnološko zahtevnih panog. K padcu so prispevali predvsem prihodki iz deležev (-72,8 %), ki so najbolj padli v usnjarskih družbah, kjer je bil tudi padec finančnih prihodkov največji. Manjši so bili tudi finančni prihodki v družbah vseh srednje nizko tehnološko zahtevnih panog (najbolj v gumarskih družbah in družbah proizvodnje drugih nekovinskih mineralnih izdelkov), kjer so v povprečju najbolj padli prihodki iz danih posojil (-35,3 %) pa tudi prihodki iz poslovnih terjatev (-27,1 %). Finančni prihodki so bili nižji tudi v družbah tehnološko zahtevnejših panog, z izjemo družb v proizvodnji IKT opreme in električnih naprav, kjer so bili za 29,8 % večji prihodki iz deležev (predvsem deleži v pridruženih družbah).

Finančni odhodki v predelovalnih družbah so se še povečali predvsem zaradi večjih oslabitev in odpisov vrednosti. Po 4,1 % rasti finančnih odhodkov v letu 2012, so se ti leta 2013 povečali še za 25,2 %. Najbolj so se v povprečju povečali v družbah tehnološko zahtevnejših panog (58,2%). V družbah kemične in farmacevtske industrije je bila njihova rast (51,7 %) predvsem rezultat večjih poslovnih obveznosti do družb v skupini. V družbah proizvodnje vozil in plovil pa je k več kot trikrat večjim odhodkom prispevalo osemkratno povečanje oslabitev in odpisov vrednosti. Rast oslabitev in odpisov vrednosti je prispevala tudi k večjim finančnim odhodkom (11,7 %) v družbah srednje nizko tehnološko zahtevnih panog (z izjemo gumarskih družb). Finančni odhodki družb nizko tehnološko zahtevnih panog pa so v povprečju ostali podobni kot leto prej (-1,2 %) kljub večjim oslabitvam in

odpisom vrednosti, ki so prispevali k večjim finančnim odhodkom prehrambnih in tekstilnih družb.

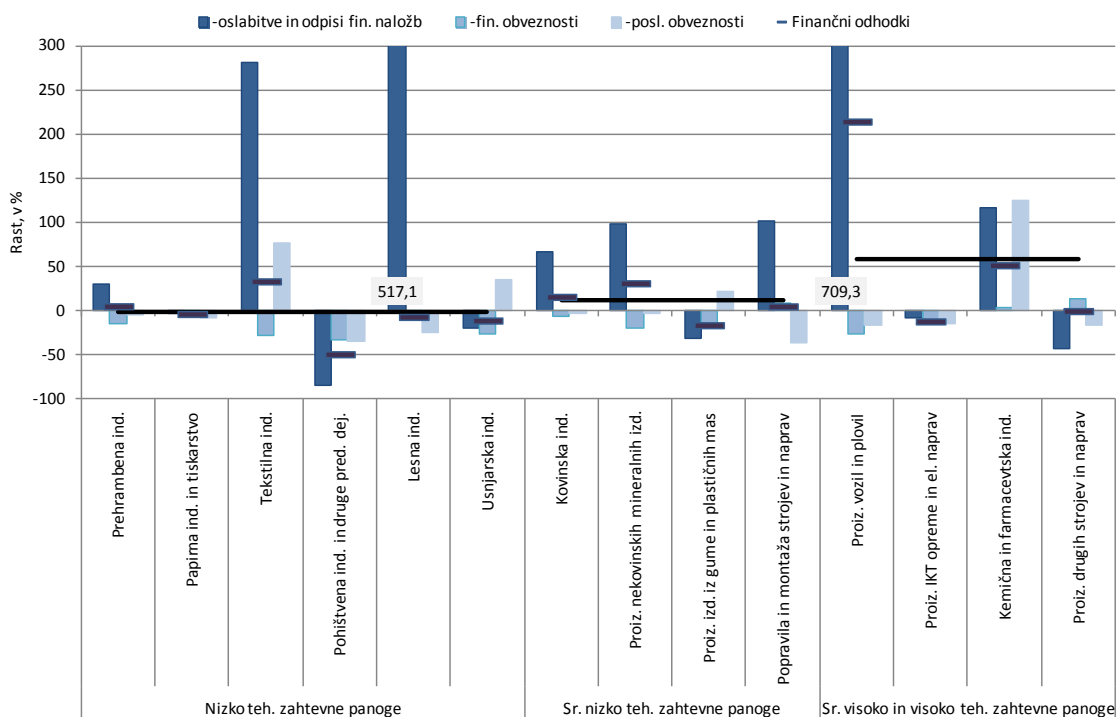
Slika 27: Finančni prihodki v predelovalnih družbah v letu 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Panoge so razporejene po deležu v finančnih prihodkih znotraj posamezne skupine tehnološke zahtevnosti.

Slika 28: Finančni odhodki v predelovalnih družbah v letu 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Panoge so razporejene po deležu v finančnih prihodkih znotraj posamezne skupine tehnološke zahtevnosti.

Ob povečanju neto finančne izgube se je, kljub nekoliko večjem neto poslovnem dobičku, neto čisti dobiček znova zmanjšal. Neto čisti dobiček je bil manjši za 26,9 %, pri tem so družbe nizko in srednje nizko tehnološko zahtevnih panog v povprečju ustvarile neto čisto izgubo. Družbe nizko tehnološko zahtevnih panog so neto čisto izgubo zmanjšale za 72,7 %. K temu je največ prispevala manjša neto čista izguba pohištenih družb, ki so ustvarile neto poslovni dobiček (znova po letu 2009) in zmanjšale neto finančno izgubo. Poslabšali pa so se rezultati tekstilnih družb, ki so ustvarile neto čisto izgubo (znova po letu 2010) zaradi slabših rezultatov iz osnovnega in finančnega poslovanja. Družbe srednje nizko tehnološko zahtevnih panog so, znova po letu 2010, ustvarile neto čisto izgubo. K temu so največ prispevale gumarske družbe, ki so ustvarile manjši neto poslovni dobiček. Neto čisti dobiček družb tehnološko zahtevnejših panog pa se je zmanjšal predvsem zaradi neto čiste izgube družb proizvodnje vozil in plovil (večja neto finančna izguba in manjši neto poslovni dobiček). Neto čisti dobiček se je povečal v družbah kemične in farmacevtske industrije (večji neto dobiček iz poslovanja) ter v družbah proizvodnje IKT opreme in električnih naprav (manjša neto finančna izguba).

Tabela 6: Neto čisti dobiček in izguba v predelovalnih družbah v letu 2013

V mio EUR		Neto finančni dobiček oz. izguba	Neto poslovni dobiček oz. izguba	Neto dobiček oz. izguba iz drugega poslovanja	Neto čisti dobiček oz. izguba
Nizko teh. zahtevne panoge	Papirna industrija in tiskarstvo	-20,0	34,1	1,9	13,0
	Lesna industrija	-7,0	19,7	1,1	9,9
	Usnjarska industrija	-3,5	4,2	0,0	0,3
	Tekstilna industrija	-10,5	9,1	1,6	-2,1
	Pohištena industrija in druge pred. dej.	-8,2	3,7	1,8	-4,2
	Prehrambna industrija	-95,9	69,7	0,1	-23,7
Sr. nizko teh. zahtevne panoge	Popravila in montaža strojev in naprav	-2,1	28,3	1,1	23,3
	Kovinska industrija	-99,2	107,6	6,0	4,4
	Proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas	-18,9	5,4	4,0	-5,7
	Proizvodnja nekovinskih mineralnih izdelkov	-34,3	2,0	0,3	-34,6
Sr. visoko in visoko teh. zahtevne panoge	Kemična in farmacevtska industrija	-35,9	385,8	0,3	306,7
	Proizvodnja IKT opreme in električnih naprav	-34,9	177,4	2,1	135,7
	Proizvodnja drugih strojev in naprav	-21,5	25,9	0,8	-2,9
	Proizvodnja vozil in plovil	-158,5	51,9	3,5	-103,9

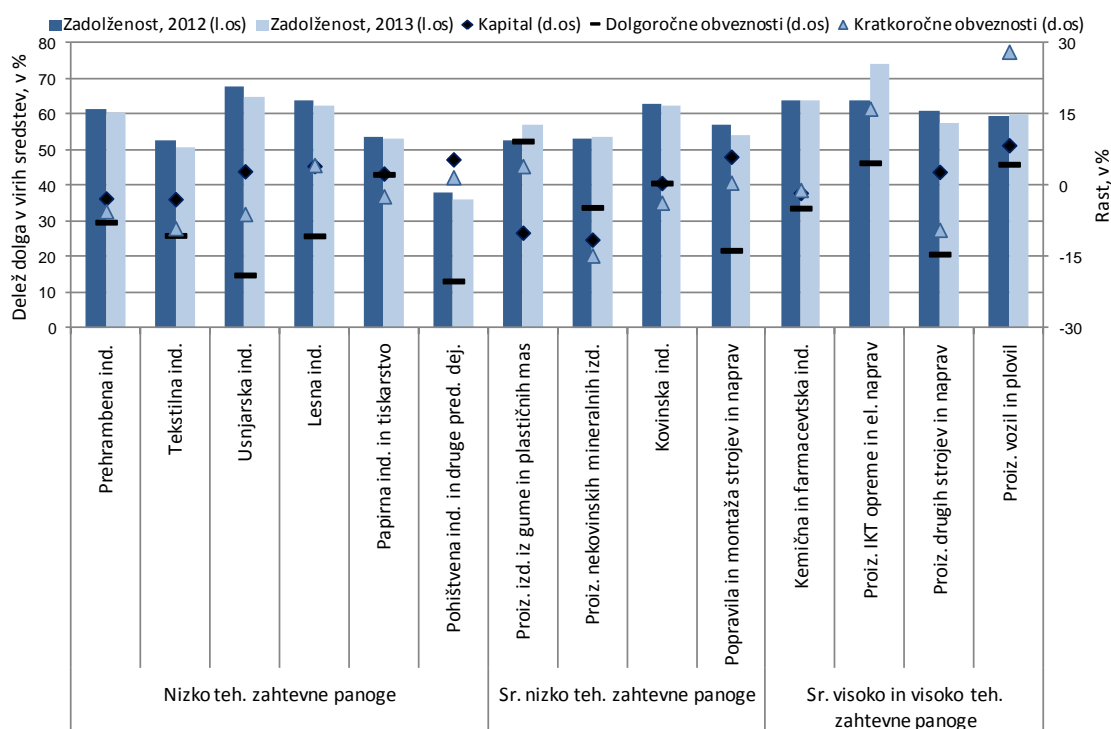
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Neto čisti dobiček oz. izguba ni seštevek prvih treh stolpcev, saj gre za čisti dobiček, ki ne vključuje davkov.

Zadolženost družb predelovalnih dejavnosti je, po zmanjševanju v predhodnih dveh letih, ostala nespremenjena. V večini panog je ostala podobna kot leto prej, povečala pa se je zadolženost gumarskih družb in družb proizvodnje vozil in plovil. Padec kapitala je bil v teh družbah v povprečju največji (poleg družb proizvodnje drugih nekovinskih

mineralnih izdelkov), njihove kratkoročne in dolgoročne obveznosti pa so se povečale. K večji zadolženosti gumarskih družb so prispevale predvsem družbe proizvodnje izdelkov iz gume (C22.1). V družbah proizvodnje in obnavljanja gumijastih plaščev in zračnic za vozila (C22.110) je k temu prispeval padec kapitala, v družbah proizvodnje drugih izdelkov iz gume (C22.190) pa večje obveznosti. Zadolženost družb proizvodnje vozil in plovil pa se je povečala predvsem zaradi močnega padca kapitala, ki se je zmanjšal predvsem v družbah proizvodnje drugih delov in opreme za motorna vozila (C29.320), ter tudi večjih kratkoročnih obveznosti, ki so se povečale predvsem v družbah proizvodnje motornih vozil (C29.100) in družbah proizvodnje električne in elektronske opreme za motorna vozila (C29.310).

Slika 29: Zadolženost družb predelovalnih dejavnosti v letih 2012 in 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

3.4. OSKRBA Z ELEKTRIKO, PLINOM IN PARO**Tabela 7: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb za oskrbo z elektriko, plinom in paro v obdobju 2008–2013**

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	206	269	379	531	676	678
Število zaposlenih ¹	7.542	7.745	7.600	7.549	7.507	7.516
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,8
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	3,5	4,3	4,4	4,4	4,7	5,0
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	104.895	133.980	173.504	133.195	167.627	165.017
VELIKOST						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	23.681	22.839	17.489	14.093	12.350	12.461
Število zaposlenih/podjetje	36,6	28,8	20,1	14,2	11,1	11,1
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	614	793	846	935	1.054	1.114
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,052	1,052	1,052	1,031	1,028	1,037
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	2,3	2,2	2,7	1,9	2,1	2,0
Donosnost prihodkov (v %)	3,6	3,5	4,2	2,5	2,5	2,7
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	82.690	90.560	97.191	98.650	103.635	110.095
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	31.831	33.156	34.813	35.841	36.784	38.236
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	38,5	36,6	35,8	36,3	35,5	34,7
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	28,5	29,1	29,4	34,3	39,8	37,8
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	15,1	14,3	15,8	18,3	23,1	15,0
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	88,5	85,7	87,2	82,1	77,0	76,5
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	101,5	100,7	101,6	99,7	96,3	102,7
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	8,6	17,2	25,3	36,9	42,3	39,1
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	80,8	84,5	83,5	84,8	78,2	81,3
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	33,1	26,6	27,9	26,8	26,6	25,4

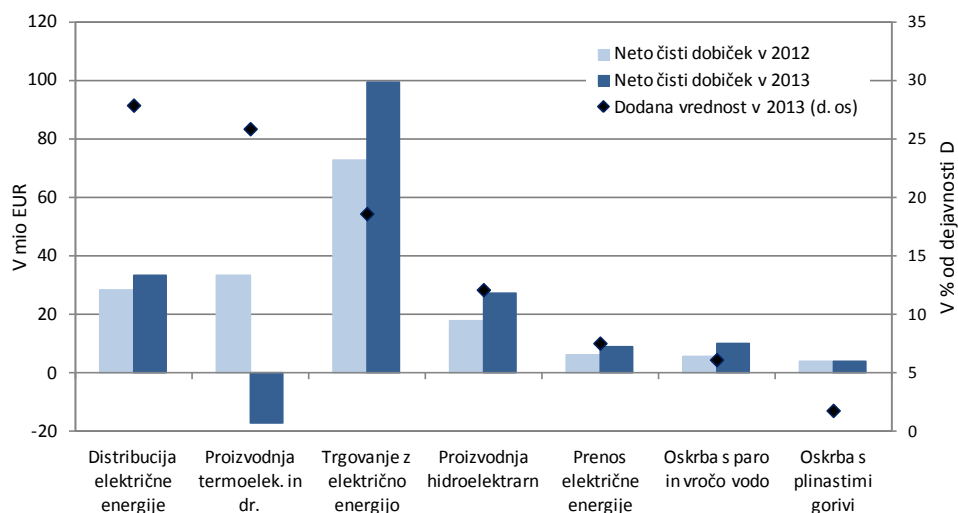
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro (D) dodana vrednost v času krize vsa leta narašča, k temu pa je v letu 2013 največ prispevala dejavnost trgovanja z elektriko v povezavi z obilo hidroenergije. Dodana vrednost v dejavnosti D se je v letu 2013 povečala za 6,4 %, od tega najbolj pri trgovanju z elektriko, v dejavnosti distribucije elektrike ter pri proizvodnji hidroelektrarn, medtem ko se je v proizvodnji termoelektrarn močno znižala. K višji dodani vrednosti pri trgovanju z elektriko je veliko prispevala ob ugodnih hidroloških razmerah močno povečana proizvodnja hidroelektrarn. Glede na to, da se poraba elektrike v Sloveniji ni povečala in je bilo tudi na evropskem trgu dovolj

poceni elektrike, se je ob domačih presežkih hidroenergije znižala proizvodnja termoelektrarn, hkrati pa se je po podatkih ELES zmanjšala tudi mednarodna menjava elektrike, vse merjeno v GWh (izvoz je bil manjši za 5,3 %, uvoz pa za 7,9 %). V dejavnosti trgovanja z elektriko so se ob omenjenih razmerah tako prihodki od prodaje kot tudi celotni poslovni prihodki znižali za 13,0 % (za 589 mio EUR in 595 mio EUR), a so se na drugi strani še bolj znižali stroški blaga, materiala in storitev (za 14,5 % oziroma 645 mio EUR), ki se v izračunu dodane vrednosti odštevajo od poslovnih prihodkov. V okviru omenjenih stroškov blaga se je ob ugodni ceni domače hidroenergije ter nizkih cenah uvožene energije najbolj, za 16,8 % oziroma za 608 mio EUR, znižala nabavna vrednost prodanega blaga. Tako se je v dejavnosti trgovanja z elektriko dodana vrednost povečala za 49,1 %. Ob veliko vode in povečani proizvodnji se je dodana vrednost hidroelektrarn okrepila za 9,7 %, prav tako pa se je za 8,3 % povečala pri distribuciji elektrike. Hitro rastoča, vendar po dodani vrednosti še majhna, je tudi t. i. druga proizvodnja električne energije, ki zajema v glavnem proizvodnjo elektrike iz obnovljivih virov (razen hidroenergije). Zaradi manjše proizvodnje termoelektrarn in močnega povečanja drugih poslovnih odhodkov v tej dejavnosti, kar je povezano predvsem s Termoelektrarno Šoštanj²⁰ in njeno investicijo v šesti blok, se je dodana vrednost pri proizvodnji termoelektrarn zmanjšala za 19,6 %. Od leta 2008 do leta 2013 se je dodana vrednost v dejavnosti D povečala za 24,0 %²¹, k tej rasti pa je največ (61 %) prispevala dejavnost trgovanja z električno energijo²². Po podatkih ELES se je namreč mednarodna menjava elektrike (brez polovičnega deleža Hrvaške v nukleariki) v obdobju 2008–2013 zelo okrepila (izvoz za 78,1 %, uvoz za 60,3 %). Največ dodane vrednosti v dejavnosti D kljub hitri rasti v trgovalni dejavnosti z elektriko še vedno ustvarita dejavnosti distribucije električne energije in proizvodnje termoelektrarn, skupaj okoli polovico.

Slika 30: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro v letu 2013 ter poslovni rezultat v letih 2012 in 2013

²⁰ Vir: <http://www.energetika-portal.si/>.

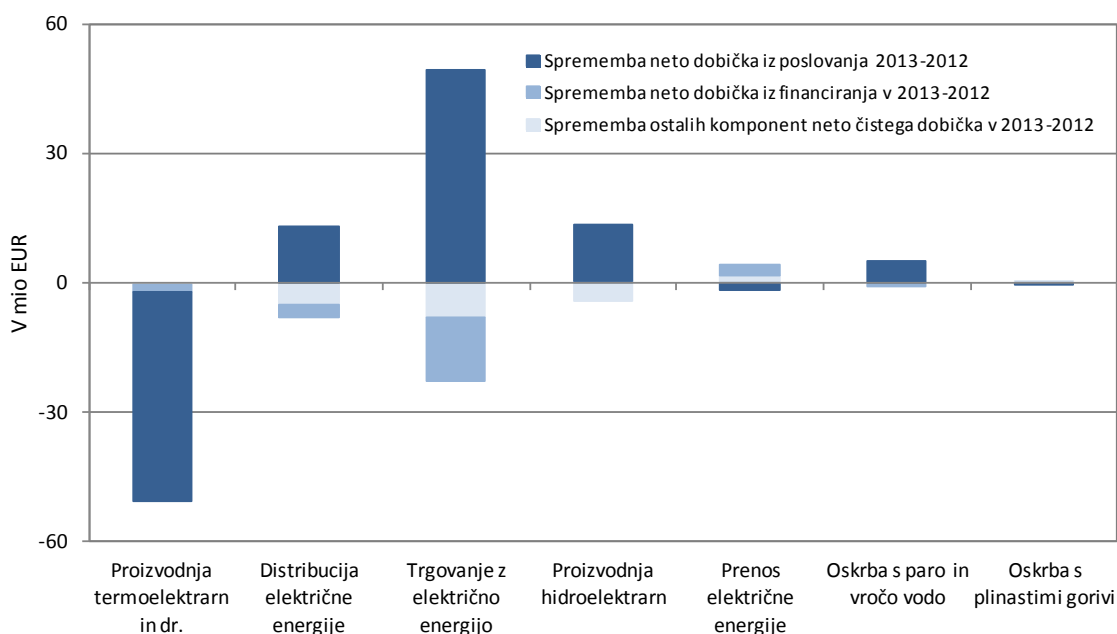
²¹ Družba HSE je bila leta 2008 registrirana še v dejavnosti holdingov, a smo njeno dodano vrednost zaradi primerljivosti podatkov prišteli trgovalni dejavnosti pri elektriki.

²² V trgovalno dejavnost so že od leta 2011 uvrščene tudi družbe za trženje elektrike v maloprodaji, ki so bile prej sestavni deli enovitih družb za distribucijo elektrike, kar je delež te dejavnosti dodatno povečalo.

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto čisti dobiček dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro tudi v letu 2013 ostaja visok in se ni povečal le zaradi močnega poslabšanja poslovnih rezultatov termoelektrarn. Neto čisti dobiček je bil v letu 2013 v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in paro s 165 mio EUR (-1,6 % glede na leto 2012) skoraj tolikšen kot pri vseh gospodarskih družbah skupaj. Spremembe neto čistega dobička po posameznih dejavnostih v okviru dejavnosti D grejo v isto smer kot pri dodani vrednosti, tako da so najbolj izboljšali že prej zelo dober poslovni rezultat v dejavnosti trgovanja z elektriko, zelo pa so ga poslabšali v dejavnosti termoelektrarn in zabeležili izgubo.

Slika 31: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro v letu 2013 glede na leto 2012 po komponentah

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V okviru dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro je največja dejavnost oskrba z elektriko (skupina D 35.1). Pri oskrbi z elektriko so v letu 2013 ustvarili 92 % tako dodane vrednosti kot tudi neto čistega dobička celotne dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in paro. Neto čisti dobiček je znašal 151,0 mio EUR in se je glede na leto prej zmanjšal za 4,4 %. V okviru dejavnosti oskrba z elektriko so največ neto čistega dobička, 99,5 mio EUR, ustvarili v trgovanju z električno energijo, kar je bilo za 36,7 % več kakor leto prej. Druga po uspešnosti poslovanja je bila s 33,1 mio EUR neto čistega dobička dejavnost distribucije elektrike, tretja pa s 27,1 mio EUR dejavnost hidroelektrarn. Neto čisto izgubo v višini 11,9 mio EUR so v letu 2013 zabeležili v proizvodnji termoelektrarn, s čimer se je poslovni rezultat glede na leto prej poslabšal kar za 46,4 mio EUR. Prej visok čisti dobiček Termoelektrarne Šoštanj v višini 32,5 mio EUR se je v letu 2013 znižal na le 2,1 mio EUR, Termoelektrarna Trbovlje–Hrastnik pa je po poslovanju s pozitivno ničlo v

letu 2012 lani dosegla 13,1 mio EUR čiste izgube²³. Slabše poslovanje v Šoštanju je, poleg manjšega povpraševanja po termoenergiji, povezano tudi z investicijo TEŠ 6 in notranjimi odnosi v HSE. Izguba v Trbovljah pa je bila večinoma posledica manjših prodajnih prihodkov ob za 15,7 % nižji proizvodnji elektrike (vir ELES).

Oskrba s plinom (skupina D 35.2) in oskrba s paro in vročo vodo (skupina D 35.3) sta manjši dejavnosti, poslovni rezultat pa se je v prvi malo poslabšal, v drugi pa precej izboljšal. V dejavnosti oskrba s plinastimi gorivi se je neto čisti dobiček v letu 2013 znižal za 4,7 %, na 3,8 mio EUR, kar je še vedno v okviru običajnih nihanj dobička (na okoli 5 mio EUR) v tej dejavnosti. V dejavnosti oskrba s paro in vročo vodo se je poslovni rezultat izboljšal za štiri petine, na 10,2 mio EUR.

²³ Vir: <http://www.energetika-portal.si/>.

3.5. OSKRBA Z VODO; RAVNANJE Z ODPLAKAMI IN ODPADKI; SANIRANJE OKOLJA

Tabela 8: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja (E) v obdobju 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	260	276	287	314	319	331
Število zaposlenih ¹	8.693	8.812	8.896	9.229	9.228	9.344
Delež dejavnosti v zaposlenosti	1,7	1,8	1,9	2,1	2,1	2,2
Delež v dodani vrednosti vseh družb	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8	1,9
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	18.447	9.156	24.075	14.030	11.454	13.550
VELIKOST						
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	8.637	8.329	3.868	3.558	3.474	3.732
Število zaposlenih / podjetje	33,4	31,9	31,0	29,4	28,9	28,2
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	251,2	257,9	191,2	121,0	119,6	125,0
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,00	0,98	1,03	1,02	1,01	1,02
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	0,8	0,4	1,4	1,3	1,0	1,2
Donosnost prihodkov (v %)	2,0	1,1	2,3	1,2	1,0	1,1
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	35.927	34.088	34.099	32.896	31.849	33.042
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	22.909	23.101	23.765	23.699	23.819	23.931
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	63,8	67,8	69,7	72,0	74,8	72,4
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	79,6	79,9	56,5	55,9	55,8	49,2
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	13,6	14,9	33,1	32,1	32,0	28,4
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	24,6	24,2	72,1	72,8	71,8	79,5
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	102,7	101,3	105,0	105,4	103,5	106,0
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	10,3	9,5	16,1	20,4	19,6	17,8
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	82,9	82,7	60,4	60,5	61,6	64,0
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	13,8	13,2	23,5	23,0	21,4	17,4

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja (E) se število zaposlenih povečuje vse od začetka krize, zaposlujejo pa še vedno le dobra dva odstotka vseh zaposlenih v gospodarskih družbah. Število zaposlenih se je glede na leto

2012 povečalo za 1,3 %²⁴, v primerjavi s predkriznim letom 2008 pa je bilo višje za 7,5 %. S tem je bila dejavnost E tudi ena redkih v gospodarstvu, v kateri se je število zaposlenih v preteklih letih povečevalo, kar je delno posledica njene manjše konjunkturne odvisnosti. Rast panoge potrjujejo tudi podatki o povečanju števila gospodarskih družb, ki se je nadaljevalo tudi v letu 2013. Z vstopom novih podjetij na trg se je nadalje zmanjšala povprečna velikost gospodarske družbe dejavnosti E, merjena s številom zaposlenih na podjetje (28,2), ki pa ostaja močno nad povprečjem gospodarstva, kar velja zlasti za javna podjetja²⁵ (gl. Tabelo 9).

Tabela 9: Izbrani kazalniki poslovanja javnih podjetij¹ in ostalih gospodarskih družb v dejavnosti E, 2013

	Javna podjetja	Ostale gospodarske družbe
Delež v dodani vrednosti dejavnosti E	40,6	59,4
Delež v številu zaposlenih v dejavnosti E	43,5	56,5
Število gospodarskih družb	59	272
Število zaposlenih/podjetje	69,0	19,4
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	7.510	2.912
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	30.803	34.770
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	23.932	23.930
Gospodarnost poslovanja	1,00	1,02
Donosnost prihodkov (v %)	1,6	0,9
Donosnost sredstev (v %)	1,4	1,0

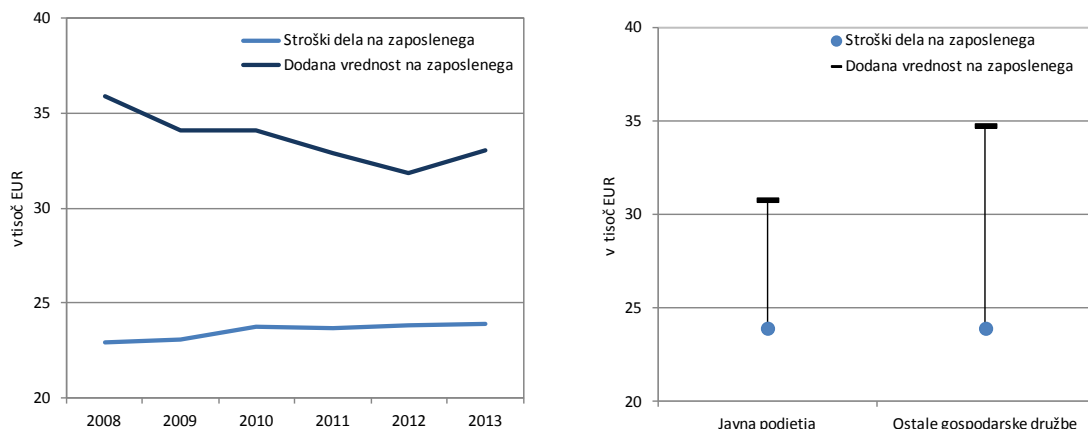
Vir: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. ¹ Med javna podjetja so zajete vse gospodarske družbe dejavnosti E, ki imajo v imenu besedno zvezo javno podjetje.

Produktivnost dela se je v letu 2013 povečala prvič od začetka gospodarske krize, izboljšalo pa se je tudi razmerje do stroškov dela. Potem ko se je v dejavnosti E produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, zniževala vse od leta 2008, so se neugodna gibanja v letu 2013 prekinila. V povprečju se je povečala za 3,7 %, rast produktivnosti pa je bila prisotna v vseh štirih oddelkih dejavnosti E. Delitev na javna podjetja in ostale gospodarske družbe kaže, da je bila v letu 2013 višja rast produktivnosti zabeležena v javnih podjetjih, a je še vedno zaostajala za ravnjo produktivnosti ostalih družb dejavnosti E. Tudi v letu 2013 pa se je nadaljevalo, sicer skromno, povečanje stroškov dela na zaposlenega. Razmerje med stroški dela in dodano vrednostjo, ki je v dejavnosti E sicer relativno visoko, se je tako prvič po letu 2008 znižalo, na 72,4 %. V primerjavi s povprečjem v celotnem gospodarstvu je v letu 2013 dejavnost E izkazovala za okoli 15 % nižjo produktivnost, stroški dela na zaposlenega pa so se gibal okoli povprečja vseh gospodarskih družb.

²⁴ Število zaposlenih se je najbolj (za 164 ljudi) povečalo v majhni dejavnosti saniranja okolja (E 39), v največji dejavnosti zbiranja in ravnanja z odpadki ter pridobivanja sekundarnih surovin (E 38) pa se je v letu 2013 celo znižalo (za 64 oseb).

²⁵ Med javna podjetja so zajete vse gospodarske družbe dejavnosti E, ki imajo v imenu besedno zvezo javno podjetje.

Slika 32: Stroški dela in dodana vrednost na zaposlenega v obdobju 2008–2013 (levo) in v letu 2013 v javnih podjetjih in ostalih gospodarskih družbah dejavnosti E (desno)

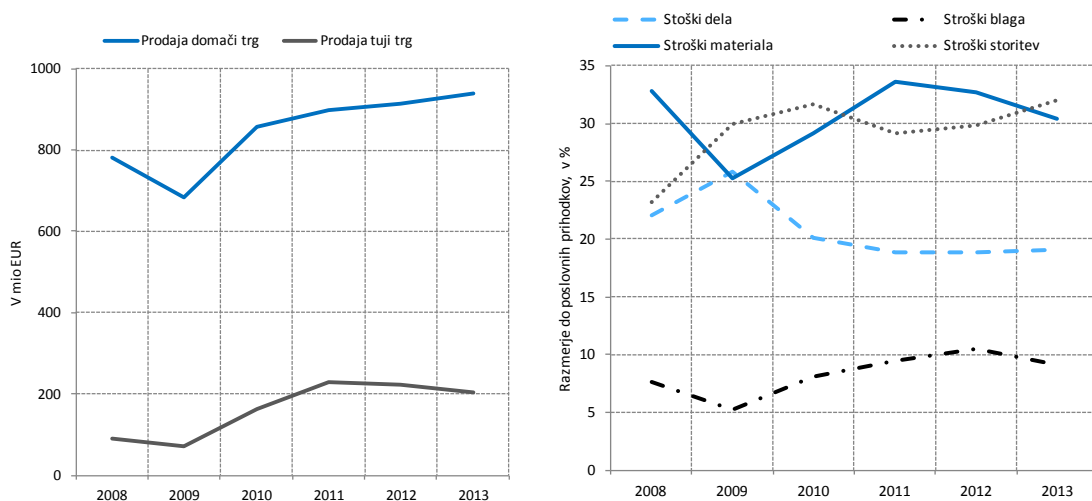
Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Rast poslovnih prihodkov je bila pod vplivom povišanja cen komunalnih storitev višja od rasti odhodkov, s tem pa se je okreplil dobiček iz poslovanja. Rast poslovnih prihodkov (0,6 %) je temeljila na rasti prodaje na domačem trgu. Ocenjujemo, da je na to v veliki meri vplivala sprostitev cen komunalnih storitev, ki je privedla do njihovega relativno visokega povišanja v letu 2013²⁶. Slednje potrjuje tudi, da je bila rast prihodkov na domačem trgu zabeležena pri javnih podjetjih, na katere je omogočeno povišanje cen javnih storitev po naši oceni močnejše vplivalo. Po drugi strani so ostale gospodarske družbe v povprečju prodajo na domačem trgu zmanjšale. V povprečju dejavnosti E se je v zadnjih dveh letih prekinilo tudi v preteklih letih naraščajoče mednarodno trgovanje²⁷. Na strani odhodkov so se ob nadaljevanju umirjenih cen surovin v letu 2013 znižali stroški porabljenega materiala. Med drugimi večjimi kategorijami odhodkov pa je bilo najmočnejše povišanje pri stroških storitev, povišali pa so se tudi stroški dela. K temu so prispevali tako višji stroški na zaposlenega kot tudi rast zaposlovanja. Skupaj je bila v dejavnosti E v letu 2013 zabeležena 0,2–odstotna rast poslovnih odhodkov. Ob višji rasti poslovnih prihodkov v primerjavi z odhodki se je dobiček iz poslovanja povišal za dobrih 30 %, na 17,5 mio EUR.

²⁶ V povprečju leta 2013 so bile v primerjavi s predhodnim letom cene odvoza smeti višje za 16,1%, vode za 1,9 %, kanalščina pa za 9,8 % (vir: SURS – ICŽP).

²⁷ To je bila posledica nižje prodaje na tujih trgih pri panogi ravnanja z odpadki (E 38), ki sicer ustvari veliko večino prihodkov dejavnosti E na tujih trgih.

Slika 33: Prihodki od prodaje (levo) in obremenjenost poslovnih prihodkov z izbranimi stroški (desno) v dejavnostih E v obdobju 2008–2013

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Izguba iz financiranja se je leta 2013 precej povečala, a v primerjavi z drugimi panogami ostaja zmerna, relativno ugodni ostajajo tudi kazalniki financiranja.

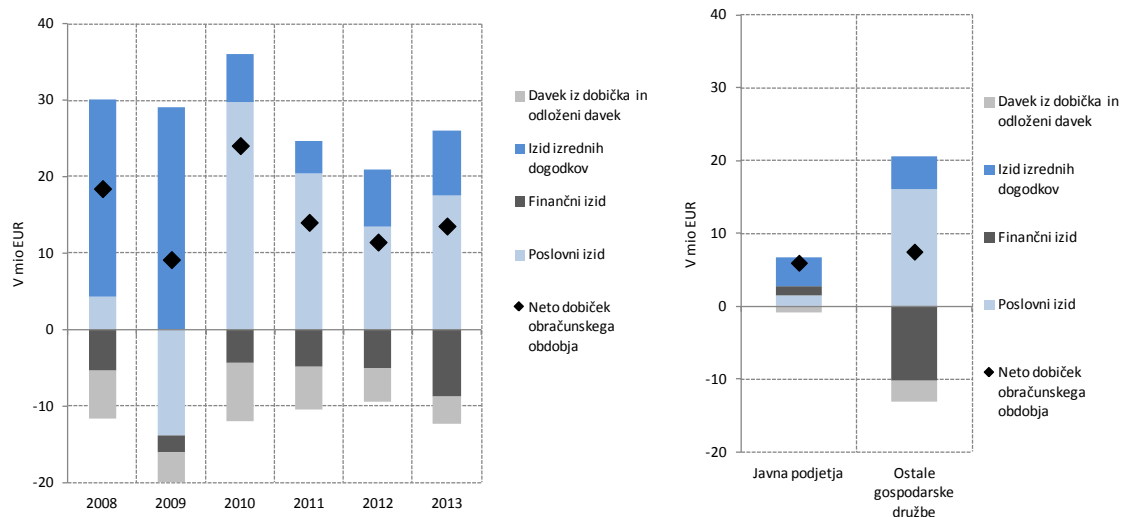
Poslabšanje finančnega izida (za 71,4 % na -8,8 mio EUR) je bilo v veliki meri posledica izjemnega povečanja finančnih odhodkov, predvsem tistih povezanih z oslavitvami in odpisi finančnih naložb, v nekaj družbah²⁸. Kljub temu na ravni dejavnosti E finančna izguba v primerjavi s povprečjem v gospodarstvu ostaja zmerna, kazalniki financiranja pa kažejo tudi na večjo ustreznost virov financiranja in plačilno sposobnost kot v večini drugih panog slovenskega gospodarstva. Ob nižjem deležu dolga v virih sredstev (še zlasti v javnih podjetjih), je skoraj 80 % dolgoročnih sredstev financiranih z lastniškim kapitalom. V povprečju dejavnosti E je upoštevano tudi t. i. zlato bilančno pravilo, dolgoročna sredstva in zaloge so namreč v celoti pokrite z dolgoročnim financiranjem.

S čistim dobičkom so v povprečju poslovale tri dejavnosti E, poslovanje pa so glede na preteklo leto precej izboljšala predvsem javna podjetja. Ob koncu obračunskega obdobja je neto čisti dobiček dejavnosti E znašal 13,6 mio EUR, kar je 18,3 % več kot v predhodnem letu. Nadalje se je povečal tudi delež družb, ki so v letu 2013 poslovale z dobičkom, na skoraj 80 %. V primerjavi z letom 2012 se je povečal dobiček pri oskrbi z vodo (E 36), ravnanju z odpadki (E 37) in v dejavnosti ravnanja z odpadki (E 38), relativno visoko izgubo pa je beležila dejavnost saniranja okolja (E 39). V nasprotju s preteklim letom je bilo poslovanje javnih podjetij dejavnosti E ob koncu obračunskega obdobja v povprečju pozitivno, manj ugodni pa so bili rezultati pri ostalih gospodarskih družbah. Čeprav so bile slednje pri poslovanju bolj gospodarne od javnih

²⁸ Izstopa predvsem ena gospodarska družba v dejavnosti saniranja okolja (E 39) in dve v dejavnosti ravnanja z odpadki (E 38).

podjetij²⁹, pa so predvsem slabi finančni izidi posameznih družb vplivali na v povprečju precej nižje donosnosti v primerjavi z javnimi podjetji.

Slika 34: Struktura neto čistega dobička dejavnosti E v obdobju 2008–2013 ter v javnih podjetjih in drugih gospodarskih družbah v letu 2013

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

²⁹ Poslovni prihodki teh družb so v povprečju presegali poslovne odhodke za 2 % (podobno tudi v predhodnem letu), pri javnih podjetjih pa so bili praktično izravnani (v letu 2012 so odhodki za 2 % presegali prihodke).

3.6. GRADBENIŠTVO

Tabela 10: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb (GD) v dejavnosti gradbeništva v obdobju 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	6.746	6.814	6.803	6.943	7.090	7.342
Število zaposlenih ¹	56.817	53.328	46.535	39.260	34.567	33.175
Delež v zaposlenosti vseh GD (v %)	11,1	11,1	10,1	8,7	7,9	7,8
Delež v dodani vrednosti vseh GD (v %)	8,7	8,3	6,6	5,8	5,4	5,1
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	152.858	11.489	236.289	173.867	81.460	48.156
VELIKOST						
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	1.120	1.165	1.077	914	764	647
Število zaposlenih / podjetje	8,4	7,8	6,8	5,7	4,9	4,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	122	144	156	161	157	141
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,043	1,024	0,986	0,993	0,998	1,012
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	2,2	0,1	-3,2	-2,8	-1,5	-1,0
Donosnost prihodkov (v %)	2,0	0,2	-4,4	-4,0	-2,1	-1,3
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	27.685	25.538	24.257	24.843	25.872	25.664
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	18.195	18.185	18.977	19.252	19.223	19.456
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	65,7	71,2	78,2	77,5	74,3	75,8
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	81,6	81,0	82,0	78,8	76,1	74,0
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	64,4	62,3	60,7	56,3	54,7	53,0
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	58,8	56,3	49,1	56,2	59,6	63,4
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	67,3	67,2	66,3	72,6	73,8	78,6
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	5,5	6,0	5,3	7,0	9,5	11,3
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	31,4	33,7	36,6	37,8	40,1	41,1
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v –dolg. sredstvih (v %)	23,6	18,5	15,1	12,9	12,0	12,2

Vir podatkov: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Zniževanje aktivnosti v gradbeništvu se je nadaljevalo tudi v letu 2013, poslovni rezultat pa se je tretje leto zapored izboljšal, a ostaja negativen. Prihodki in dodana vrednost družb v gradbeništvu so se leta 2013 znižali peto leto zapored. Znižanje (7,8 % in 4,8 %) je bilo sicer manjše kot v predhodnih letih, v petih letih pa so se prihodki in

dodana vrednost preplovlili. Poslovni rezultat se je podobno kot leto pred tem izboljšal, a še naprej so družbe kot celota poslovale z izgubo.

V letu 2013 so se prihodki znižali v vseh treh oddelkih gradbeništva; po podatkih SURS pa naj bi se vrednost opravljenih del v gradnji inženirskih objektov že povečala. Prihodki so se najbolj znižali v oddelku gradnja stavb (-14,7 %), manj pa v gradnji inženirskih objektov (-5,4 %) in specializiranih gradbenih delih (-3,0 %). Po podatkih SURS se je vrednost opravljenih del znižala tako v gradnji stanovanjskih (-9,9 %) in nestanovanjskih stavb (-15,1 %), povečala pa v gradnji inženirskih objektov (4,8 %). Padeč prihodkov v oddelku gradnje inženirskih objektov je povezan s tem, da družbe v tem oddelku opravljajo dela tudi pri gradnji stavb, kjer so se lani prihodki znižali³⁰.

Ob zaostrenih razmerah na domačem trgu so se podjetja vse bolj usmerila na tuje trge. V letu 2013 se je izvoz konstrukcijskih storitev po podatkih BS povečal za 24,9 %, delež prihodkov gradbenih družb od prodaje na tujih trgih (podatki AJPEŠ) pa se je povečal na 11,3 %.

Zniževanje zaposlenosti se je lani umirilo. Gospodarske družbe gradbeništva so v letu 2013 v povprečju zaposlovale 4 % delavcev manj kot leto pred tem. V petih letih se je zaposlenost znižala za več kot 40 %.

Ob neugodnih razmerah v bančnem sistemu in precejšnji brezposelnosti se je v zadnjih letih povečala delovna intenzivnost. Razmerje med proizvodnimi stroji in napravami ter drugo opremo in zaposlenimi v gradbeništvu se je v zadnjih petih letih znižalo za 22,4 %. Ob pomanjkanju kapitala (tako dolžniškega kot lastniškega) oziroma njegovi visoki ceni in ob relativno veliki razpoložljivosti dela so podjetja v gradbeništvu deloma nadomeščala stroje z delovno silo. Kapitalska intenzivnost se je znižala v vseh treh oddelkih gradbeništva, najbolj v gradnji inženirskih objektov.

Zniževanje kapitalske intenzivnosti je eden izmed pomembnejših razlogov za padanje oziroma stagnacijo produktivnosti. Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je lani malce znižala, v petih letih pa skupno upadla za 7,3 %. Po naši oceni je k temu padcu pomembno prispevala nižja kapitalska intenzivnost.

V letu 2013 so gospodarske družbe gradbeništva ponovno poslovale z dobičkom iz poslovanja, glede na prejšnja leta so se znižali prevrednotovalni odhodki. Stroški blaga materiala in storitev so se lani znižali za 7,6 %, stroški dela pa za 2,9 % (kar je povezano z zgoraj omenjeno delovno intenzivnostjo). Na izboljšanje poslovnega izida so lani močno vplivali prevrednotovalni poslovni odhodki, ki so se skoraj preplovlili.

Izguba iz financiranja se je ohranila na ravni predhodnega leta. Finančni prihodki in odhodki so se znižali za približno 25 mio EUR, tako da se je izguba iz financiranja ohranila

³⁰ Gospodarske družbe so po oddelkih razvrščene glede na pretežno dejavnost. Ocenjujemo, da kar nekaj prihodkov ustvarijo v aktivnostih, ki se sicer uvrščajo v druge oddelke.

na ravni leta 2012. K znižanju prihodkov so največ prispevali prihodki iz poslovnih terjatev, k znižanju odhodkov pa nižji finančni odhodki za obresti.

Delež dolga v virih sredstev se je nadalje znižal, a je ostal na visoki ravni. Delež dolga v virih sredstev se je znižal na 74,0 %, kar je 7,6 o. t. manj kot konec leta 2008. V letu 2013 so se znatno znižale finančne obveznosti do bank (za 339 mio EUR), kar pa je bilo med drugim tudi posledica prenehanja poslovanja nekaterih družb (glej tudi spodaj).

Na vrednosti nekonsolidiranih kazalnikov gradbeništva je tudi v letu 2013 močno vplivalo prenehanje poslovanja nekaterih gradbenih podjetij, a je bil njihov delež manjši kot predhodnih dveh letih. Lani je prenehalo poslovati³¹ 1,016 družb, ki so se leto pred tem uvrščale v gradbeništvo, kar je podobno kot leto pred tem. Družbe, ki so lani prenehale poslovati, so predstavljale pomemben del gradbeništva, njihov delež pa je bil malce nižji kot v preteklih letih. Njihov delež v zaposlenosti je predstavljal dobrih 10 %, pri finančnih obveznostih do bank pa 17,5 %. Prenehanje poslovanja teh družb je bilo pomembno za znižanje dolga: več kot tri četrtine znižanja dolga (78,0 %) so namreč prišle s strani družb, ki so prenehale poslovati³².

Tabela 11: Družbe iz gradbeništva, ki so prenehale poslovati¹

	2009	2010	2011	2012	2013
Število družb, ki so prenehale poslovati	943	988	910	1.046	1.016
Število zaposlenih v predhodnem letu	2.327	4.641	7.272	5.602	3.774
Delež v zaposlenosti gradbeništva v predhodnem letu, v %	4,1	8,7	15,6	14,3	10,9
Delež v čistih prihodkih od prodaje gradbeništva v predhodnem letu, v %	1,9	6,3	16,3	12,0	7,5
Delež v poslovnih obveznostih gradbeništva konec predhodnega leta, v %	3,4	11,5	22,6	17,9	15,4
Delež v poslovnih terjativih gradbeništva konec predhodnega leta, v %	2,8	8,6	17,0	12,8	11,8
Delež v finančnih obveznostih do bank gradbeništva konec predhodnega leta, v %	1,5	9,9	18,6	19,0	17,5
Delež v zalogah gradbeništva konec predhodnega leta, v %	1,8	12,2	17,1	17,6	17,5

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida).

Opomba: ¹Gre za družbe, ki niso oddale zaključnih računov. Dejansko vse družbe sicer niso prenehale poslovati; lahko samo niso oddale zaključnega računa, ali pa so v stečajnem postopku, tako da niso uvrščene v bazo AJPES, ki je predmet analize, ocenjujemo pa, da so vsekakor močno znižale svojo aktivnost.

³¹ Izraz »prenehale poslovati« uporabljamo za vse družbe, ki niso oddale zaključnih računov. Dejansko vse družbe sicer niso prenehale poslovati; lahko samo niso oddale zaključnega računa, ali pa so v stečajnem postopku, tako da niso uvrščene v bazo AJPES, ki je predmet analize, ocenjujemo pa, da so vsekakor močno znižale svojo aktivnost.

³² Obveznosti teh družb, ki so prenehale poslovati (tako poslovne kot finančne), se sicer niso izničile, ampak jih njihovi upniki poskušajo izterjati.

3.7. TRGOVINA, VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL

Tabela 12: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil v obdobju 2008–2013

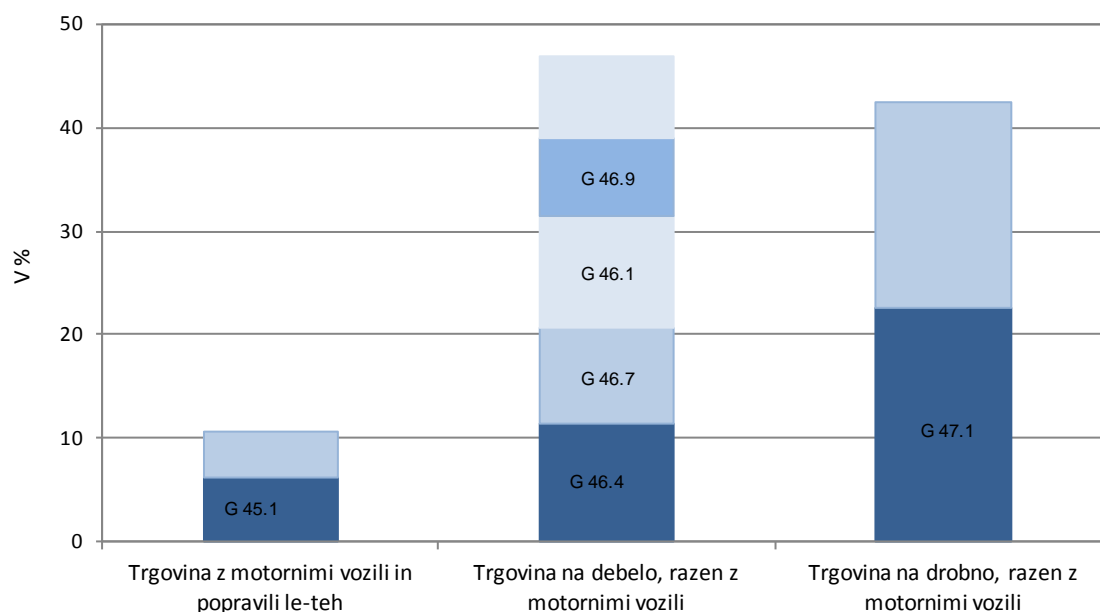
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	13.456	13.789	13.947	14.263	14.571	14.755
Število zaposlenih ¹	90.311	89.405	86.871	83.935	81.299	79.064
Delež dejavnosti v zaposlenosti	17,7	18,6	18,8	18,7	18,7	18,6
Delež v dodani vrednosti vseh družb	18,9	18,9	18,7	18,2	17,6	17,5
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	443.546	362.855	154.954	284.227	106.261	31.376
VELIKOST						
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	1.356	1.297	1.274	1.239	1.179	1.119
Število zaposlenih / podjetje	6,7	6,5	6,2	5,9	5,6	5,4
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	190	201	202	208	212	209
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,032	1,027	1,025	1,021	1,018	1,018
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	2,6	2,0	0,9	1,6	0,6	-0,2
Donosnost prihodkov (v %)	1,5	1,5	0,6	1,1	0,4	-0,1
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	37.698	34.753	35.908	36.637	35.779	36.769
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	21.170	21.200	22.142	22.678	22.911	23.156
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	56,2	61,0	61,7	61,9	64,0	63,0
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	66,0	64,2	65,7	65,1	64,6	65,0
Delež kratkoroč. obveznosti v virih sredstev (v %)	48,7	46,1	47,1	43,1	43,7	46,3
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	73,1	72,7	68,0	70,0	70,3	72,4
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	79,4	82,0	80,3	85,6	84,2	82,5
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	17,2	14,2	15,2	16,0	17,5	19,5
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	46,6	49,2	50,4	49,9	50,4	48,4
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	10,2	9,4	9,3	9,2	9,0	9,2

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Delež družb dejavnosti trgovine ter vzdrževanja in popravil motornih vozil (G) v skupni dodani vrednosti gospodarskih družb se je leta 2013 še nekoliko zmanjšal. Dodana vrednost trgovinskih družb se je v letu 2013 zmanjšala že tretje leto, delež v skupni dodani vrednosti pa je upadel na 17,5 %. Zmanjšanje je bilo posledica manjše

dodane vrednosti družb, ki se ukvarjajo s posredništvom in trgovino na debelo, razen z motornimi vozili (G 46), ki se znižuje vse od leta 2009. Te družbe ustvarijo skoraj polovico dodane vrednosti celotne trgovinske dejavnosti in zaposlujejo skoraj 40 % vseh zaposlenih. Po zmanjšanju v letu 2012 za več kot desetino, se je dodana vrednost v letu 2013 nekoliko povečala v najmanjšem oddelku dejavnosti G - v družbah trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili (SKD 45). Nekoliko se je povečala tudi v družbah oddelka trgovine na drobno, razen z motornimi vozili (G 47), ki zaposlujejo skoraj polovico vseh zaposlenih in so leta 2013 ustvarile približno 40 % čistih prihodkov od prodaje celotne trgovske dejavnosti (G).

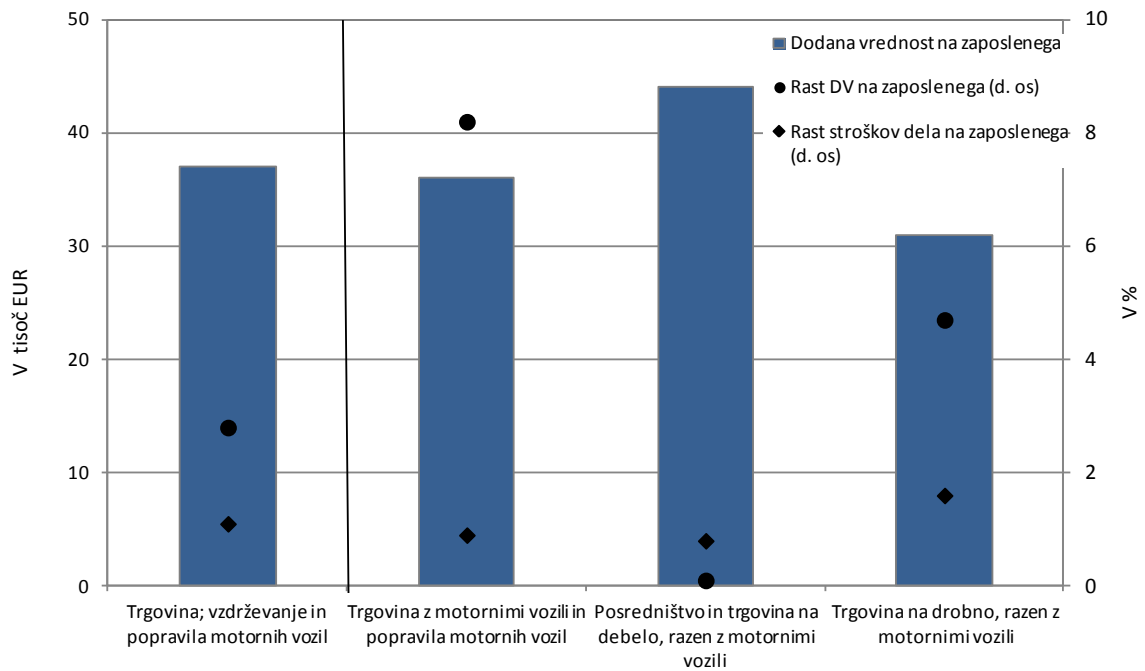
Slika 35: Struktura dodane vrednosti po oddelkih dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Legenda: 45.1 Trgovina z motornimi vozili, 46.1 Posredništvo, 46.4 Trgovina na debelo z izdelki za široko rabo, 46.7 Druga specializirana trgovina na debelo, 46.9 Nespecializirana trgovina na debelo, 47.1 Trgovina na drobno v nespecializiranih prodajalnah. Kjer niso navedene šifre, gre za seštevek preostalih manjših dejavnosti oddelka.

Produktivnost dela trgovinskih družb se je leta 2013 izboljšala. Produktivnost dela trgovinskih družb, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, je bila ob večjem znižanju števila zaposlenih kot dodane vrednosti v letu 2013 nekoliko večja. Ob manjšem povečanju stroškov dela na zaposlenega se je za 1,0 o. t. zmanjšal tudi delež stroškov dela v dodani vrednosti, s 63 % pa je bil še vedno precej višji kot v letih 2008–2011. Do znižanja stroškov dela v dodani vrednosti je prišlo pri družbah, kjer so se v letu prej močneje povečali – v družbah trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili ter v družbah trgovine na drobno.

Slika 36: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2013

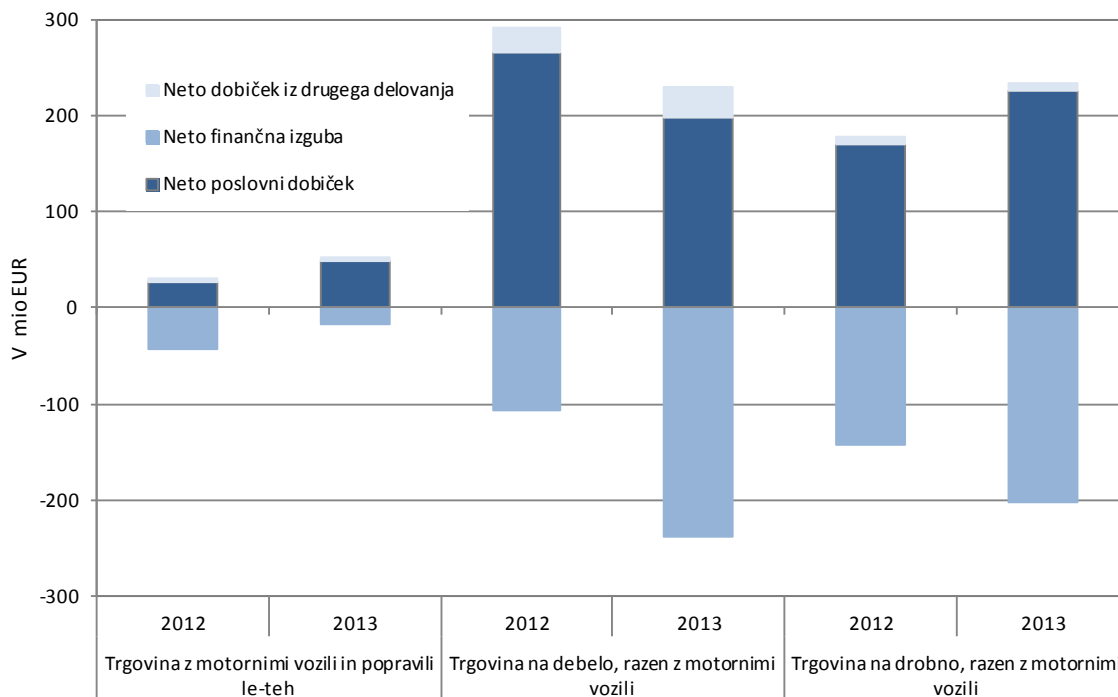

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Trgovske družbe so v letu 2013 prvič poslovale z neto čisto izgubo, kar je bila predvsem posledica slabšega poslovanja družb v trgovini na debelo. Po zmanjševanju neto čistega dobička po letu 2008, ko je dosegel 443,5 mio evrov³³, so leto 2013 prvič zaključile z neto čisto izgubo v višini 31,4 mio evrov. Ta je bila posledica za več kot polovico večje neto izgube iz financiranja, medtem ko sta se neto dobiček iz poslovanja in neto dobiček iz drugega delovanja povečala. Neto izguba iz financiranja, ki je bila zelo visoka v letu 2010 (347,4 mio evrov), v letu 2011 pa se je precej zmanjšala (na 213,6 mio evrov), se je v naslednjih dveh letih več kot podvojila in v letu 2013 dosegla 459,6 mio evrov. Poslabšanje je bilo posledica poslovanja družb posredništva in trgovine na debelo. Te družbe so poslovno leto 2013 prvič zaključile z neto čisto izgubo (v višini 65,5 mio evrov), kar je bila posledica za 122 % višje neto izgube iz financiranja ter za četrtno manjšega neto dobička iz poslovanja. V družbah trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili, ki so leto 2012 prvič od začetka krize zaključile z neto čisto izgubo, pa se je poslovanje v letu 2013 močno izboljšalo. Skoraj podvojile so neto čisti dobiček iz poslovanja in za skoraj 60 % zmanjšale neto izgubo iz financiranja, tako da so poslovno leto ponovno zaključile z neto čistim dobičkom, ki je bil podoben kot v letih 2009 in 2010. Družbe trgovine na drobno so leto 2013 zaključile s podobnim neto čistim dobičkom kot leto prej, ob tem pa so za tretjino povečale neto čisti dobiček iz poslovanja, za 43 % pa tudi neto izgubo iz financiranja. Ob poslovanju z neto čisto izgubo je bila donosnost prihodkov in sredstev trgovinskih družb v letu 2013 negativna.

³³ Do leta 2012 se je neto čisti dobiček trgovskih družb zmanjšal na 106 mio evrov.

Slika 37: Poslovni izid družb trgovskih oddelkov v letih 2012 in 2013

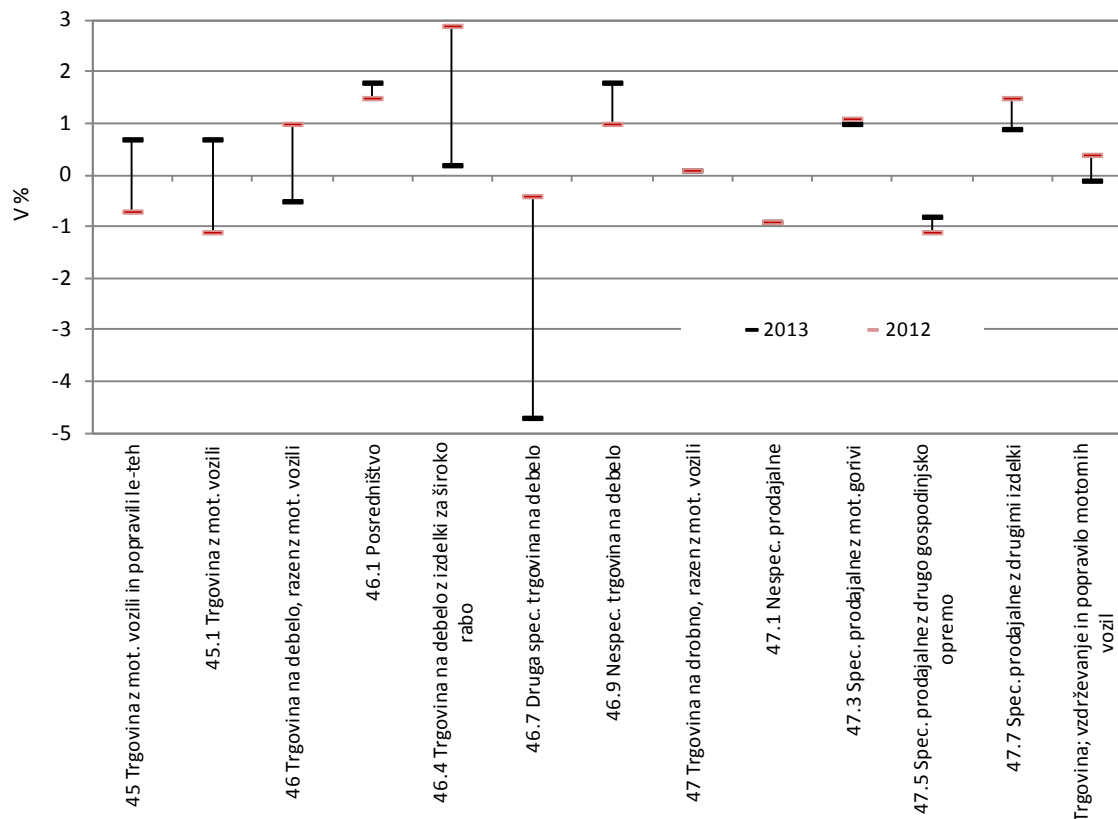

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Gospodarnost poslovanja trgovinskih družb je v letu 2013 ostala nizka. Po zniževanju v obdobju 2009–2012, je v letu 2013 ostala enaka kot v letu prej in bila precej nižja kot v povprečni gospodarski družbi. Zmanjšali so se tako poslovni odhodki kot poslovni prihodki. Zmanjšanje poslovnih odhodkov je bilo posledica nižjih stroškov blaga, materiala in storitev (ti zavzemajo 90 % vseh poslovnih odhodkov) in stroškov dela, medtem ko so se odpisi vrednosti še povečali. Ob hkratnem zmanjšanju poslovnih prihodkov je obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev ostala na visokih 88,5 %, kar je najvišja raven od začetka krize. Obremenjenost s stroški dela pa je bila na 7,0 %. Zmanjševanje pribitka³⁴ povprečne trgovinske družbe se je v letu 2013 prekinilo, kar je bilo posledica nekoliko višjega pribitka v trgovini z motornimi vozili in v trgovini na drobno, v kateri pa so razlike med posameznimi vrstami prodajal zelo velike. Pribitek družb, ki se ukvarjajo s prodajo na drobno pretežno živilskih proizvodov (diskonti, hipermarketi, marketi...), se je v letu 2013 v razmerah, ko so se ob nadaljevanju gospodarske krize še spreminjale nakupovalne navade kupcev in se je povečala previdnost pri nakupih ter so si družbe s številnimi akcijami in popusti poskušale izboriti večji delež prodaje, še znižal.

³⁴ Pribitek je izračunan kot razmerje med prihodki od prodaje in stroški za nabavo blaga, materiala in storitev ter stroški dela.

Slika 38: Donosnost prihodkov v največjih oddelkih ter skupinah trgovinske dejavnosti v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

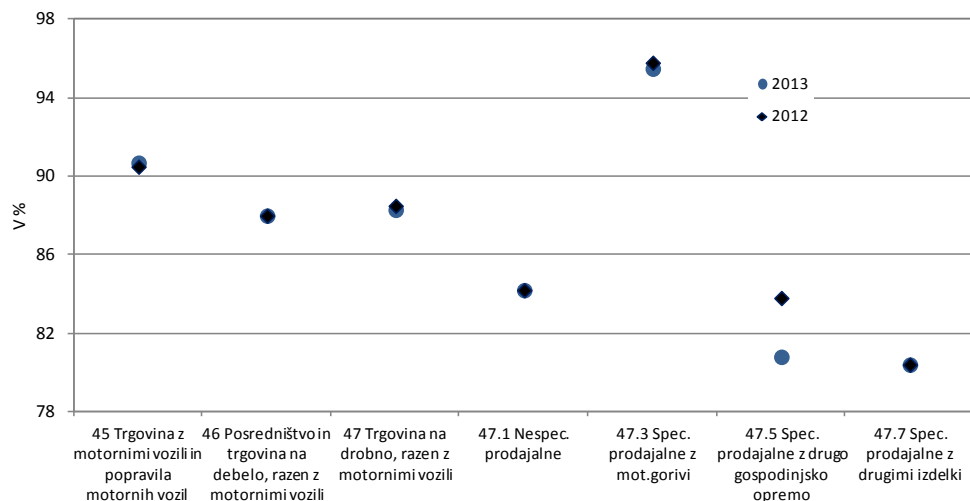
Neto dobiček iz poslovanja se je v družbah trgovine z motornimi vozili znatno povečal, v družbah trgovine na debelo in posredništva pa precej zmanjšal. Čeprav je bil neto dobiček iz poslovanja trgovskih družb v povprečju le za 2,2 % večji kot v letu 2012, so bile razlike po posameznih panogah velike. V družbah trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili, kjer se je neto dobiček iz poslovanja v letu 2012 močno skrčil, so se poslovni prihodki v letu 2013 ob večji prodaji novih avtomobilov³⁵ nominalno povečali za 3,5 %, poslovni odhodki pa zaradi povečanja nabavne vrednosti prodanega blaga za 2,8 %. Neto dobiček iz poslovanja teh družb je bil tako v letu 2013 večji za 22,9 mio evrov in je dosegel 49,2 mio evrov, kar pa je bilo za več kot polovico manj kot leta 2008, ko se je prodalo rekordno število novih avtov³⁶. Neto dobiček iz poslovanja družb oddelka posredništvo in trgovina na debelo, ki se je zmanjšal že v letu 2012, pa se je ob večjem zmanjšanju poslovnih prihodkov od odhodkov zmanjšal še za četrtno oz. za 68,5 mio evro na 197,4 mio evrov. Zmanjšanje neto dobička iz poslovanja je bilo v največji meri

³⁵ Število prvih registracij osebnih vozil se je glede na leto 2012 zmanjšalo za 4,3 %, lastni preračuni na osnovi podatkov MNZ.

³⁶ V letu 2008 je bilo prvič registriranih nekaj več kot 72.000 novih osebnih avtomobilov, v letu 2013 pa nekoliko več kot 52.000.

posledica visokih odpisov vrednosti večje družbe, ki se ukvarja s trgovino na debelo s kovinskimi proizvodi, inštalacijskim materialom in napravami za ogrevanje.

Slika 39: Obremenjenost poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo prodanega blaga, materiala in storitev v trgovinskih družbah v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto dobiček iz poslovanja v trgovini na drobno se je v letu 2013 povečal za tretjino. Neto dobiček iz poslovanja družb trgovine na drobno se je po povečanju v letu 2010 (na 250,5 mio evrov), v letu 2011 precej zmanjšal, v naslednjih dveh letih pa povečal in v letu 2013 dosegel 226,8 mio evrov. Na poslovanje celotne panoge najbolj vplivajo družbe dveh skupin – trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah z motornimi gorivi (G 47.3) in trgovine na drobno v nespecializiranih prodajalnah (G 47.1). Družbe, ki se ukvarjajo s prodajo motornih goriv, so leto 2013 zaključile s še višjim neto dobičkom iz poslovanja, ki je bil posledica večjega zmanjšanja poslovnih odhodkov kakor poslovnih prihodkov. Ob manjši prodaji motornih goriv so bili manjši čisti prihodki od prodaje, manjša pa je bila tudi nabavna vrednost prodanega blaga. Neto dobiček iz poslovanja družb v trgovini na drobno v nespecializiranih prodajalnah (G 47.1) se je po precejšnjem zmanjšanju v letu 2011 (za 80 %) nekoliko povečal že v letu 2012, v letu 2013 pa še za skoraj dve tretjini. Povečanje neto dobička iz poslovanja teh družb, ki jih skoraj v celoti določa poslovanje hipermarketov, večjih marketov in diskontov (G 47.110), je bilo posledica večjega povečanja poslovnih prihodkov od odhodkov. Poslovni odhodki so se v letu 2013 povečali za 0,5 %, od tega stroški blaga, materiala in storitev, ki zavzemajo približno 85 % vseh poslovnih odhodkov, za 1,5 %, stroški dela, ki zavzemajo okoli 10-odstotni delež, pa za 3,3 %. Relativno majhno povečanje poslovnih odhodkov je bilo tako posledica nadaljnega zmanjšanja odpisov vrednosti (za 15,5 %, v letu 2012 pa za dobro tretjino), ki so se leta 2011 močno povečali³⁷. Poslovni prihodki družb v trgovini na drobno v nespecializiranih prodajalnah, ki pretežno prodajajo živila (G 47.110), so se po

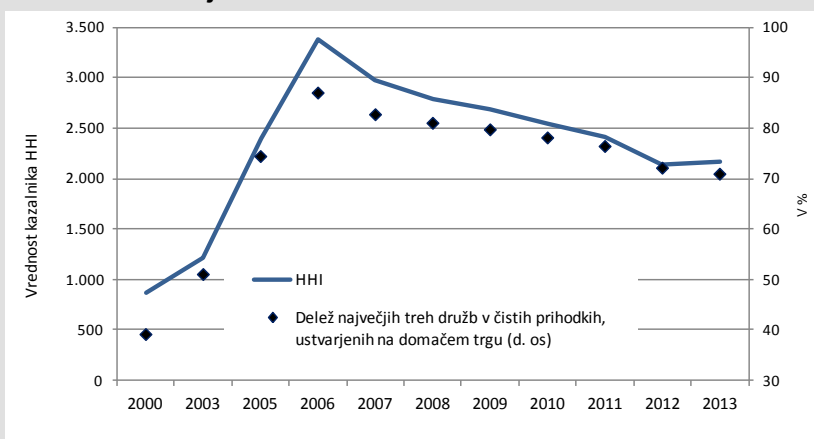
³⁷ Zaradi znižanja vrednosti so obravnavane družbe v letu 2011 prevrednotile zemljišča in nepremičnine v njihovi lasti in tako vknjižile za 86 mio evrov oslabitev.

zmanjšanju v letih 2009–2012³⁸ v lanskem letu nekoliko povečali. Tudi v letu 2013 se je nadaljevalo naraščanje poslovnih prihodkov diskontnih trgovin, poslovni prihodki največjih treh družb v tej dejavnosti pa so se zmanjšali. Na spremembe v strukturi te dejavnosti pokaže tudi analiza koncentracije panoge. Ob zmanjševanju števila družb se namreč niža delež največjih treh družb v ustvarjenih poslovnih prihodkih, krepijo pa deleži drugih družb, zaradi česar se stopnja koncentracije, merjena s Hirschman-Herfindahlovim indeksom (HHI), po letu 2006 znižuje, je pa še vedno visoka³⁹.

Okvir 1: Koncentracija v nespecializiranih pretežno živilskih prodajalnah na drobno

Za pretežno živilske prodajalne v Sloveniji je značilna visoka koncentracija, ki pa se po letu 2006 zmanjšuje predvsem zaradi povečane prodaje v diskontnih trgovinah. Za nespecializirane prodajalne, ki pretežno prodajajo živila (hipermarketi, marketi, diskonti ...) ⁴⁰, je bila od leta 2000 značilna krepitev koncentracije, ki je bila posledica propadanja manjših družb oz. njihovega povezovanja ali prevzemanja s strani večjih podjetij. Stopnja koncentracije, merjena s Hirschman-Herfindahlovim indeksom (HHI), je v tej panogi po nizki vrednosti v letu 2000 leta 2005 presegla mejo visoke koncentracije (1.800). Potem ko je leta 2006 dosegla najvišjo vrednost, se je v naslednjih letih zniževala, v letu 2013 pa ostala na ravni iz leta 2012. Kljub zniževanju je indeks HHI v vseh letih še izkazoval visoko koncentracijo. Zniževanje koncentracije v zadnjih letih je bilo predvsem posledica krepitve prodaje v tujih diskontih, ki so na slovenski trg vstopili v letih 2005 in 2007. Ti so s širitvijo svojih poslovnih mrež in spreminjanjem nakupovalnih navad slovenskega kupca, do katerih je prišlo tudi zaradi gospodarske krize, v letu 2013 skupaj ustvarili 17,9 % celotnega prihodka od prodaje panoge na slovenskem trgu (leta 2007 6,5 %, v letu 2012 16,4 %). Nasprotno se je zniževal delež največjih treh družb v prihodku panoge; od tega se je do vključno leta 2012 zniževal delež največje družbe⁴¹, v letu 2013 pa se je zmanjšal delež drugih dveh največjih družb.

Slika 40: Kazalnika koncentracije v nespecializiranih, pretežno živilskih prodajalnah na drobno v obdobju 2000–2013

Vir podatkov: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opomba: HHI – Hirschman-Herfindahlov indeks koncentracije.

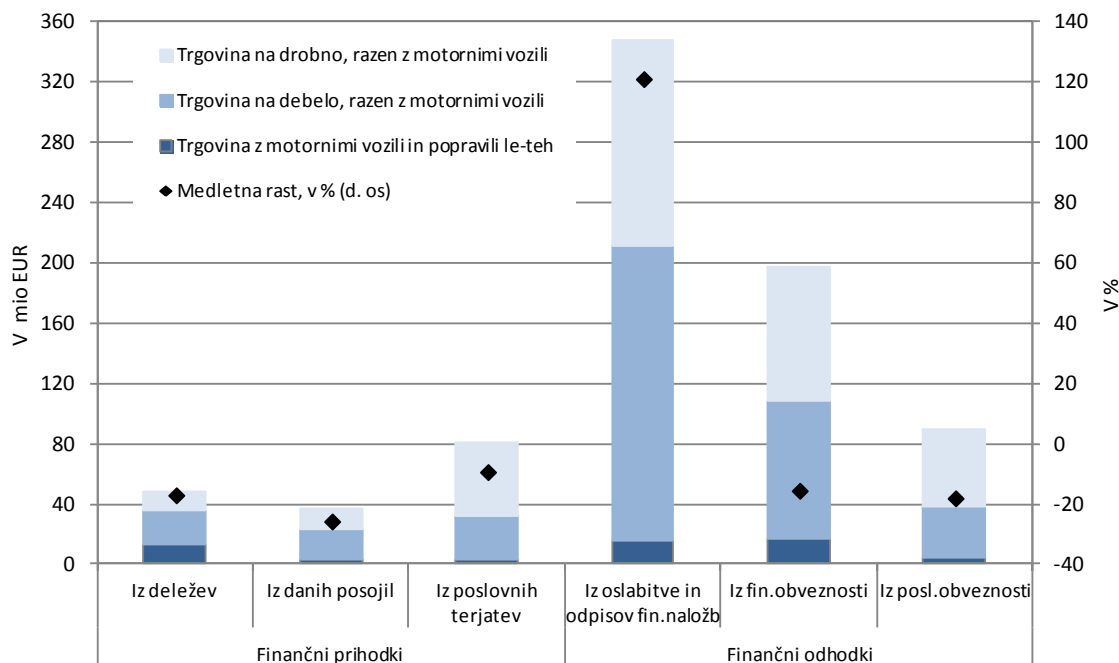
³⁸ Z izjemo leta 2011.

³⁹ Po tem merilu je visoka koncentracija pri vrednostih indeksa nad 1800.

⁴⁰ Družbe, ki so po SKD registrirane v 47.110.

⁴¹ Od najvišje vrednosti v letu 2006, ko je družba ustvarila več kot polovico vseh prihodkov panoge, se je delež do leta 2012 znižal za 15 o. t. V letu 2013 so se prihodki in s tem tudi delež povečali zaradi pripojitve družbe, ki je še v letu 2012 poslovala samostojno.

Slika 41: Finančno poslovanje gospodarskih družb v dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2013

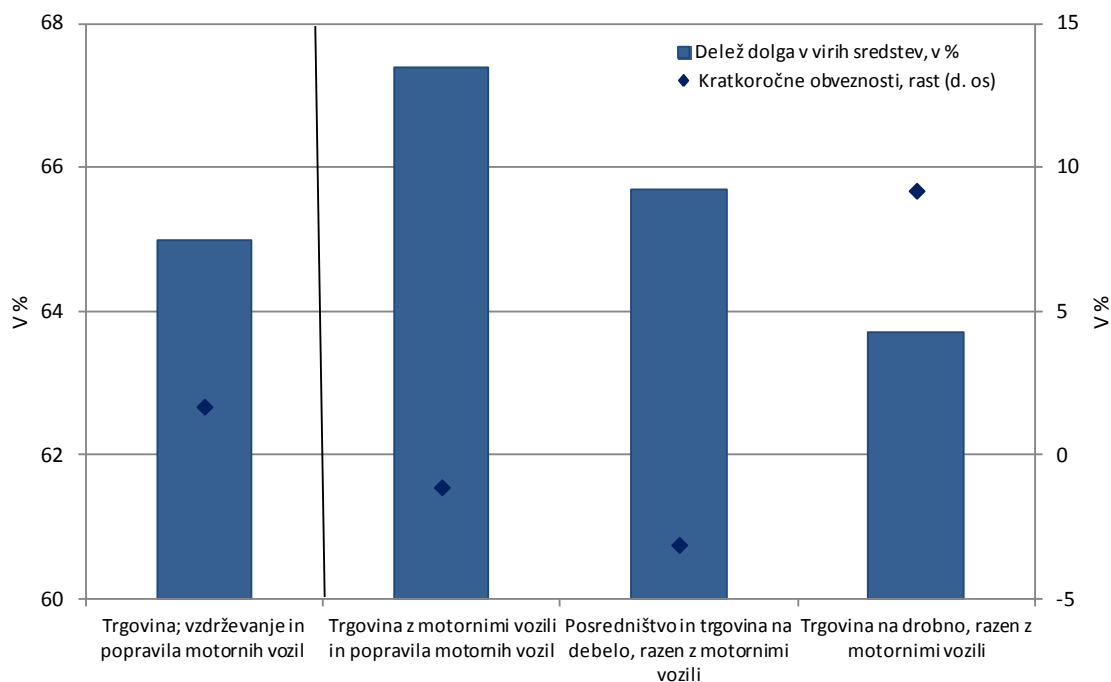

Vir podatkov: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Za več kot polovico višja neto finančna izguba trgovinskih družb je bila rezultat večje izgube družb trgovine na debelo in na drobno. Potem ko so trgovinske družbe v letu 2010 skoraj podvojile neto finančno izgubo, se je ta v letu 2011 zmanjšala na 213,6 mio evrov, v letu 2012, še bolj pa v 2013 pa ponovno povečala in dosegla 459,6 mio evrov, kar je bilo največ v obdobju 2008–2013. Gibanje neto finančne izgube je bilo v letih 2010–2011 skoraj v celoti posledica finančnega poslovanja družb posredništva in trgovine na debelo oz. večje družbe tega oddelka, kjer se je vrednost finančnih odhodkov iz oslabitvev in odpisov finančnih naložb v teh dveh letih zelo različno gibala. V letu 2012 se je neto finančna izguba družb trgovine na debelo sicer še nekoliko povečala (za desetino), vendar so na povečanje skupne izgube trgovinskih družb najbolj vplivale družbe trgovine na drobno, ki so neto finančno izgubo povečale za skoraj 40 %⁴². Neto finančna izguba trgovinskih družb se je v letu 2013 povečala še za več kot polovico, kar je bila posledica povišanja v trgovini na debelo (za 131,4 mio evrov) in v trgovini na drobno (za 61,1 mio evrov), medtem ko so družbe v trgovini z motornimi vozili in njihovimi popravili neto izgubo iz financiranja zmanjšale za 25,7 mio evrov. Za družbe obeh oddelkov je bilo značilno, da so se ob manjših finančnih prihodkih, finančni odhodki, predvsem zaradi porasta finančnih odhodkov iz oslabitvev in odpisov finančnih naložb, precej povečali.

⁴² Kar je bilo posledica povečanj finančnih odhodkov največje trgovske družbe na drobno, ki pretežno prodaja živila, ki je izvedla odpise, popravke vrednosti in oslabitve v višini 75,5 mio evrov.

Slika 42: Zadolženost trgovinskih družb v letu 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Trgovinske družbe so leta 2013 nekoliko zmanjšale svoje finančne obveznosti, vendar se jim je ob manjšem kapitalu delež dolga v virih sredstev povečal. Kratkoročne obveznosti, ki predstavljajo večino deleža trgovinskega dolga v virih sredstev, so bile v letu 2013 nekoliko višje kot leto prej. Povečale so se kratkoročne obveznosti družb trgovine na drobno, ki so se v letu prej zmanjšale. Nasprotno so trgovinske družbe vseh treh oddelkov zmanjšale dolgoročne obveznosti. Skupaj so imele tako družbe nekoliko manjše finančne obveznosti kot v letu prej, vendar so ob tem zmanjšale tudi obseg kapitala, tako da se je njihova zadolženost, merjena z deležem dolga v virih sredstev, povečala za 0,4 o.t. na 65,0 %. Tudi v letu 2013 so najbolj zadolžene med družbami trgovinske dejavnosti ostale družbe trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili. Najmanj zadolžene pa ostajajo družbe v trgovini na drobno, ki pa so v letu 2013 za najmanj zmanjšale svoj dolg in ob zmanjšanju kapitala nekoliko povečale zadolženost.

3.8. PROMET IN SKLADIŠČENJE

Tabela 13: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti prometa in skladiščenja v obdobju 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	2.253	2.375	2.506	2.643	2.789	2.901
Število zaposlenih ¹	37.557	36.783	35.665	33.128	32.827	32.102
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	7,4	7,7	7,7	7,4	7,5	7,5
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	7,3	7,3	8,7	8,7	8,9	9,0
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	109.870	-127.192	-21.751	-13.664	139.629	174.103
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	4.689	4.497	4.195	3.870	3.620	3.501
Število zaposlenih/podjetje	16,7	15,5	14,2	12,5	11,8	11,1
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	269	290	300	300	307	315
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,047	1,007	1,045	1,059	1,067	1,074
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	1,1	-1,2	-0,2	-0,1	1,4	1,7
Donosnost prihodkov (v %)	2,8	-3,7	-0,6	-0,3	3,4	4,1
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	35.153	32.407	40.503	44.303	44.839	46.694
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	23.003	23.009	23.599	23.654	23.891	24.398
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	65,4	71,0	58,3	53,4	53,3	52,3
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	82,2	83,0	58,8	58,7	56,3	55,4
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	15,6	14,5	15,0	15,9	13,5	16,3
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	20,6	19,6	49,8	50,1	52,0	54,8
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	96,4	97,5	98,8	97,4	98,1	97,2
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	42,8	38,5	38,9	41,3	41,6	41,1
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	86,4	88,3	81,3	84,8	84,0	81,5
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	12,5	12,1	12,2	11,5	10,9	11,2

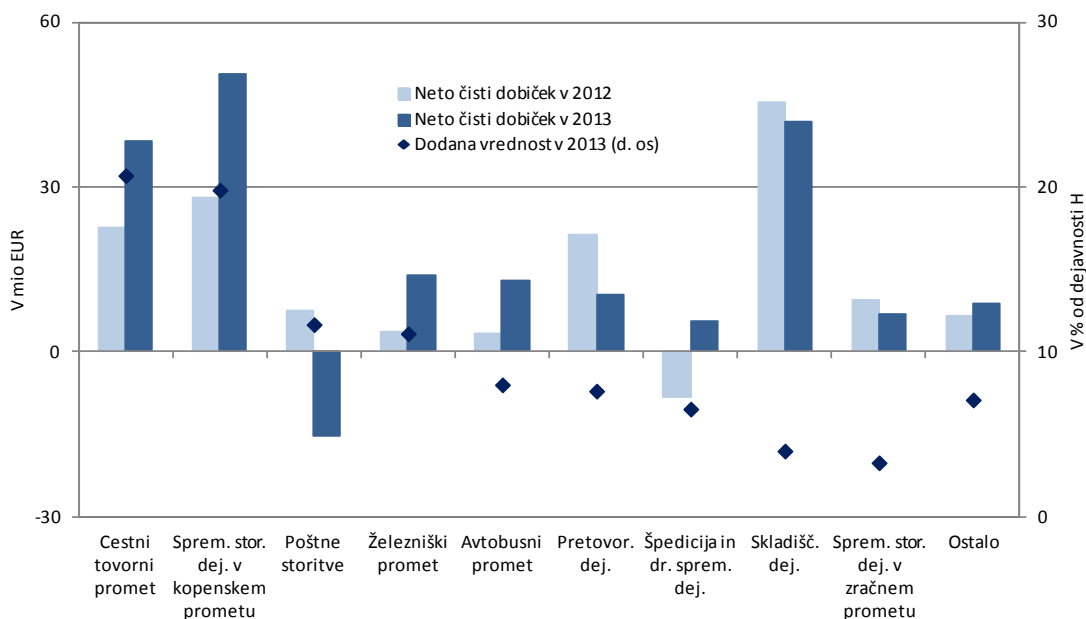
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.
 Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V letu 2013 se je dodana vrednost v dejavnosti promet in skladiščenje (H) spet malo povečala, a je bila v primerjavi s predkriznim letom 2008⁴³ le nekaj odstotkov višja. V letu 2009 se je znižala za 8,6 %, nato pa se je v dveh letih povzpela nad predkrizno raven. V letu 2013 so gospodarske družbe v dejavnosti H ustvarile 1.499 mio EUR dodane vrednosti (za 1,8 % več kot leto prej), majhni samostojni podjetniki pa še dodatnih 200 mio EUR (0,3 % manj kot leto prej). Od slednjega so največji del, kar 87,6 %, ali 175 mio EUR dodane vrednosti ustvarili majhni podjetniki v dejavnosti cestnega tovornega prometa (še 16,6 mio EUR dodane vrednosti je v okviru dejavnosti H ustvarilo 5 srednjih in velikih podjetnikov iz dejavnosti cestnega tovornega prometa). Po dodani vrednosti je tako s 502 mio EUR cestni blagovni promet najpomembnejša dejavnost v dejavnosti H (in je tudi najbolj prispevala k rasti, pri družbah 23,3 mio EUR), ko gledamo le gospodarske družbe pa so v letu 2013 le malo manj dodane vrednosti ustvarili tudi v drugih spremljajočih dejavnostih v kopenskem prometu (kjer je najpomembnejša družba DARS).

V dejavnosti promet in skladiščenje (H) se je poslovni rezultat že v prejšnjem letu močno izboljšal, v letu 2013 pa še za četrtno. V dejavnosti H so se negativnih poslovnih rezultatov otresli že v letu 2012 s 140 mio EUR neto čistega dobička, ki se je v letu 2013 povečal na 174 mio EUR. Končni poslovni izid je še vedno sestavljen predvsem iz velikega neto dobička iz poslovanja (+289 mio EUR) in precejšnje neto izgube iz financiranja (-105 mio EUR). Dobiček iz poslovanja se tudi hitreje povečuje, kot se znižuje izguba iz financiranja. Najbolj (65,1 %) so k izboljšanju neto čistega dobička v dejavnosti H prispevale spremljajoče storitvene dejavnosti v kopenskem prometu ter cestni blagovni promet (45,5 %), najbolj negativno pa so vplivale poštna in kurirska dejavnost (-66,2 %) ter dejavnost pretovarjanja (-31,3 %). Največji neto čisti dobiček so v letu 2013 dosegli v spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu, 50 mio EUR, največjo izgubo pa v poštni in kurirski dejavnosti, 15 mio EUR.

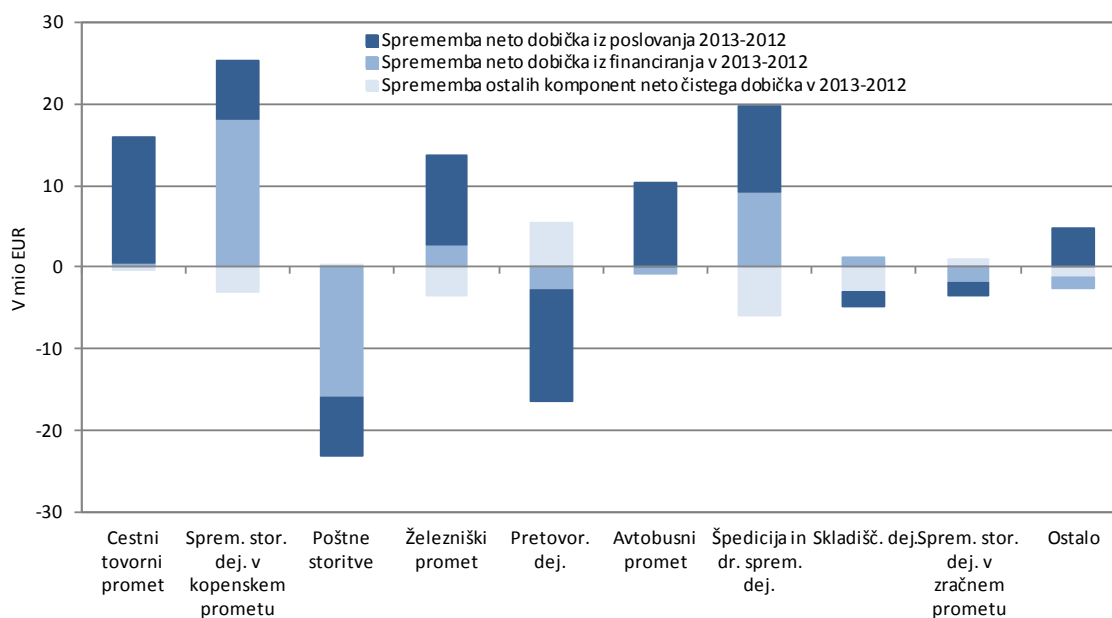
⁴³ Neposredna primerjava podatkov sicer kaže 13,5-odstotno rast dodane vrednosti v omenjenem obdobju. K taki spremembi dodane vrednosti pa je v veliki meri prispevala reorganizacija družbe DARS v letu 2010 in reorganizacija družbe Slovenske železnice v letu 2011. Če zaradi ustrežnejše primerjave vpliv obojega izločimo, je znašala rast dodane vrednosti v tem obdobju v prometu in skladiščenju le okoli 4,4 %. V tabeli in grafih ter v ostalem tekstu, kjer to ni posebej poudarjeno, podatkov nismo popravljali na zgoraj opisani način.

Slika 43: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb v dejavnosti promet in skladiščenje v letu 2013 ter poslovni rezultat v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 44: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti promet in skladiščenje v letu 2013 glede na leto 2012 po komponentah

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Oddelek kopenski promet, cevovodni transport (H 49), ki je še v letu 2011 posloval z veliko izgubo, je v letu 2013 dobiček skorajda podvojil. V okviru oddelka kopenski promet in cevovodni transport sta po številu zaposlenih (10.039⁴⁴ in 6.911⁴⁵ v letu 2013) najpomembnejši dejavnosti cestni tovorni promet (podrazred H 49.410) in železniški promet (podrazreda H 49.100 in 49.200). V primerjavi s predkriznim letom 2008 je bilo v letu 2013 v prvi dejavnosti 332⁴⁶ (za 3,2 %), v drugi pa 2.173 (za 23,9 %) manj zaposlenih, slednje pa je predvsem posledica procesa racionalizacije poslovanja v družbi Slovenske železnice. K znižanju števila zaposlenih v omenjenem obdobju v celotni dejavnosti H je znižanje v dejavnostih železniškega prometa prispevalo daleč najbolj, precej pa se je znižalo število zaposlenih tudi v špedicijski dejavnosti ter v poštni in kurirski dejavnosti. Celotna dejavnost kopenski promet, cevovodni transport, ki je leta 2008 še dosegla skromen dobiček, je do leta 2011 močno poslabševala poslovanje, v lanskem letu pa je dobiček okrepila na 72 mio EUR. Dejavnost cevovodni transport je v obdobju 2008–2013 v okviru kopenskega prometa poslovala najstabilneje, z neto čistim dobičkom med 5 in 10 mio EUR, medtem ko so vse ostale dejavnosti v več letih ali vsaj občasno poslovale z izgubo, predvsem povezano z gospodarsko krizo.

V železniškem prometu se je po letu 2009, ko je bila zabeležena velika izguba, poslovanje izboljševalo do znatnega dobička v letu 2013. Na železnici so v letu 2009 zabeležili veliko neto čisto izgubo v višini 30 mio EUR, ki se je potem zniževala do rahlo pozitivnega poslovanja v letu 2012. V lanskem letu se je neto čisti dobiček povečal na 22 mio EUR (vključno z dobičkom Slovenskih železnic d. o. o. ter SŽ Vleka in tehnika). Tako razširjena dejavnost železniškega prometa tudi ni več izkazala izgube iz financiranja. Boljši rezultat iz poslovanja je bil tudi posledica povečanja obsega poslovanja, saj se je po podatkih SURS obseg prepeljanega blaga po železnici (merjeno v tonskih kilometrih) v letu 2013 povečal za 9,5 % (obseg potniškega prometa, merjeno v potniških kilometrih je bil tudi večji, za 2,5 %). Zato so se tudi čisti prihodki od prodaje v razširjeni dejavnosti povečali za dobrih 12 mio EUR, hkrati pa je bilo z racionalizacijo poslovanja (predvsem na Slovenskih železnicah in največ na njenem infrastrukturnem delu) doseženo znižanje poslovnih odhodkov za skoraj 10 mio EUR. V okviru poslovnih prihodkov je država za spodbujanje prevoza (zlasti potnikov) po železnici v letu 2013 namenila 51 mio EUR subvencij, kar je bilo nekaj odstotkov manj kot leto prej.

Dejavnost cestnega tovornega prometa (podrazred H 49.410) je v letu 2013 nadaljevala z izboljševanjem poslovanja, ponovno pa se je povečala tudi vrednost sredstev. Po stečajih nekaterih večjih družb je dejavnost že v letu 2012 poslovala s solidnim neto čistim dobičkom, ki se je v letu 2013 okrepil za dve tretjini in je presegel 38

⁴⁴ Podatek velja za zaposlene v družbah. V letu 2013 je v dejavnosti cestni tovorni promet poleg gospodarskih družb poslovalo še 3.527 majhnih samostojnih podjetnikov, ki so imeli 4.937 zaposlenih ter 5 srednjih in velikih podjetnikov s 419 zaposlenimi.

⁴⁵ Da je podatek primerljiv s tistimi za prejšnja leta so prišteti zaposleni v matični družbi Slovenske železnice d. o. o. ter v SŽ Vleka in tehnika, ki sta sicer sedaj registrirani v drugih dejavnostih.

⁴⁶ Število majhnih samostojnih podjetnikov in pri njih zaposlenih se je v dejavnosti cestni tovorni promet v omenjenem obdobju znižalo dosti bolj kot število zaposlenih pri gospodarskih družbah, in sicer za 3.242, ali za 27,7 %.

mio EUR. Izboljšanje končnega poslovnega izida je skoraj izključno posledica povečanja neto dobička iz poslovanja (+15 mio EUR), ki je bilo največje v okviru dejavnosti prometa in skladiščenja. Neto izguba iz financiranja je v letu 2013 stagnirala pri vrednosti 10 mio EUR. Čista izguba družb, ki so poslovale z rdečimi številkami, se je sicer tudi lani še za nekaj milijonov povečala, a se je precej bolj povečal čisti dobiček družb s pozitivnimi rezultati. Ob skoraj nespremenjeni skupni zadolženosti dejavnosti cestnega tovornega prometa se je prvič po začetku krize spet precej povečala vrednost sredstev⁴⁷, za 49 mio EUR, oziroma za 5,8 %, kar tudi kaže na krepitev dejavnosti.

V mestnem in primestnem kopenskem potniškem prometu (razred H 49.31) kot tudi v medkrajevnem in drugem cestnem potniškem prometu (podrazred H 49.391) je poslovanje v letu 2013 izboljšalo okrepljeno subvencioniranje. V prvi dejavnosti so spet poslovali pozitivno z malo manj kot 1 mio EUR neto čistega dobička, poslovanje pa se je izboljšalo za dobre 4 mio EUR. V medkrajevnem avtobusnem prometu pa so v letu 2013 ustvarili več kot 12 mio EUR neto čistega dobička, kar je bil za prek 7 mio EUR boljši rezultat poslovanja v primerjavi z letom prej. Javni avtobusni prevozi potnikov so podobno kakor prevozi potnikov po železnici subvencionirani. Prav višje subvencije avtobusnih prevozov so tokrat najbolj izboljšale poslovanje. V mestnem prometu so v letu 2013 dobili čez 20 mio EUR subvencij (za 27,2 % več kot leto prej), v medkrajevnem prometu pa skoraj 33 mio EUR (29,0-odstotno povišanje). Na SURS so za leto 2013 sicer zabeležili porast števila prepeljanih potnikov v mestnem javnem linijskem potniškem prevozu za 11,7 % in padec obsega cestnega javnega linijskega potniškega prevoza (merjeno v potniških kilometrih) za 13,7 %.

V vodnem prometu (oddelek H 50), kjer je osrednja dejavnost pomorski blagovni promet, so v letu 2013 ohranili zmerno pozitiven poslovni rezultat iz predhodnega leta. Potem ko so v letu 2011 v dejavnosti vodnega prometa zabeležili manjšo neto čisto izgubo, so v naslednjih dveh letih poslovanje zaključili z dobre 2 mio EUR neto čistega dobička.

V zračnem prometu (oddelek H 51) se je visoka izguba po letu 2010 sicer znižala, a ob velikem znižanju vrednosti sredstev in povečanju zadolženosti. V letu 2010 je neto čista izguba znašala prek 20 mio EUR in se je v naslednjih nekaj letih do leta 2013 postopno znižala na le malo prek 3 mio EUR. Iz poslovanja so lani celo znova dosegli rahlo pozitivni rezultat, vendar se je v omenjenem obdobju petih let vrednost sredstev dejavnosti prepolovila, iz podatkov AJ PES pa izhaja, da je bila v letu 2013 zadolženost dejavnosti že več kot 100-odstotna (celo nekaj negativnega kapitala). Poleg poštne dejavnosti se je v letu 2013 dejavnost zračnega prometa (kjer pomembno mesto zavzema družba Adria Airways) uvrstila med dejavnosti prometa in skladiščenja z najslabšim poslovnim izidom.

⁴⁷ V obdobju 2008–2012 se je vrednost sredstev v dejavnosti cestnega tovornega prometa zmanjšala kar za 250 mio EUR, to je za 22,9 %.

Skladiščenje in spremljajoče prometne dejavnosti (oddelek H 52) je bila, razen leta 2009, najuspešnejša dejavnost v dejavnosti H in je tudi v letu 2013 poslovanje izboljšala. Oddelek sestavljajo raznovrstne dejavnosti, poleg prekladalne in špedicijske dejavnosti še skladiščenje in spremljajoče storitvene dejavnosti v kopenskem, vodnem in zračnem prometu. Po večji izgubi v letu 2009 so v oddelku 52 v naslednjih letih povečevali neto čisti dobiček, ki je v letu 2013 dosegel 119 mio EUR (izboljšanje za 19 mio EUR). V okviru oddelka H 52 so največ neto čistega dobička ustvarile spremljajoče storitvene dejavnosti v kopenskem prometu (50 mio EUR), dejavnost skladiščenja (42 mio EUR) in dejavnost pretovarjanja (10 mio EUR). V prvi dejavnosti k rezultatom pomembno prispeva družba DARS, v drugi Zavod za blagovne rezerve RS, v tretji pa je znaten vpliv družb Luke Koper in BTC. Tudi vse ostale dejavnosti oddelka H 52 so v letu 2013 poslovale pozitivno. Poslovanje se je najbolj izboljšalo v spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu (za 22 mio EUR) ter v špedicijski dejavnosti (za 14 mio EUR), ki je s tem ponovno (po izgubi v prejšnjem letu) dosegla neto čisti dobiček. Poslovni rezultat se je opazneje poslabšal le v dejavnost pretovarjanja (za 11 mio EUR). Oddelek H 52 je v letu 2013 dosegel 193 mio EUR neto dobička iz poslovanja (enako kot leto prej), in sicer še vedno tudi 64 mio EUR neto izgube iz financiranja, ki pa se je s tem znižala za dobrih 24 mio EUR. V okviru družb prometa in skladiščenja je tako oddelek H 52 ustvaril skoraj dve tretjini neto dobička iz poslovanja in 61 % neto izgube iz financiranja.

V poštni in kurirski dejavnosti (oddelek H 53) se je po letu 2010 dobiček znižal, v letu 2013 pa je bil poslovni rezultat močno negativen. Neto čisti dobiček poštne in kurirske dejavnosti je v letu 2010 znašal še 16 mio EUR, do leta 2012 se je prepolovil in v letu 2013 so zabeležili več kot 15 mio EUR neto čiste izgube. Deloma poslabšanje lahko pripišemo splošni gospodarski in finančni krizi z upadom obsega poštne storitev (nekaj tudi zaradi prehoda na e-poslovanje), v veliki meri pa slabitvi njihovih naložb v drugih podjetjih (po evidenci SDH je znašala skoraj 21 mio EUR). V poštni in kurirski dejavnosti se je tako v letu 2013 neto dobiček iz poslovanja znižal z 11 mio EUR na 4 mio EUR, neto izguba iz financiranja pa se je poglobila s 3 mio EUR na 19 mio EUR.

3.9. GOSTINSTVO

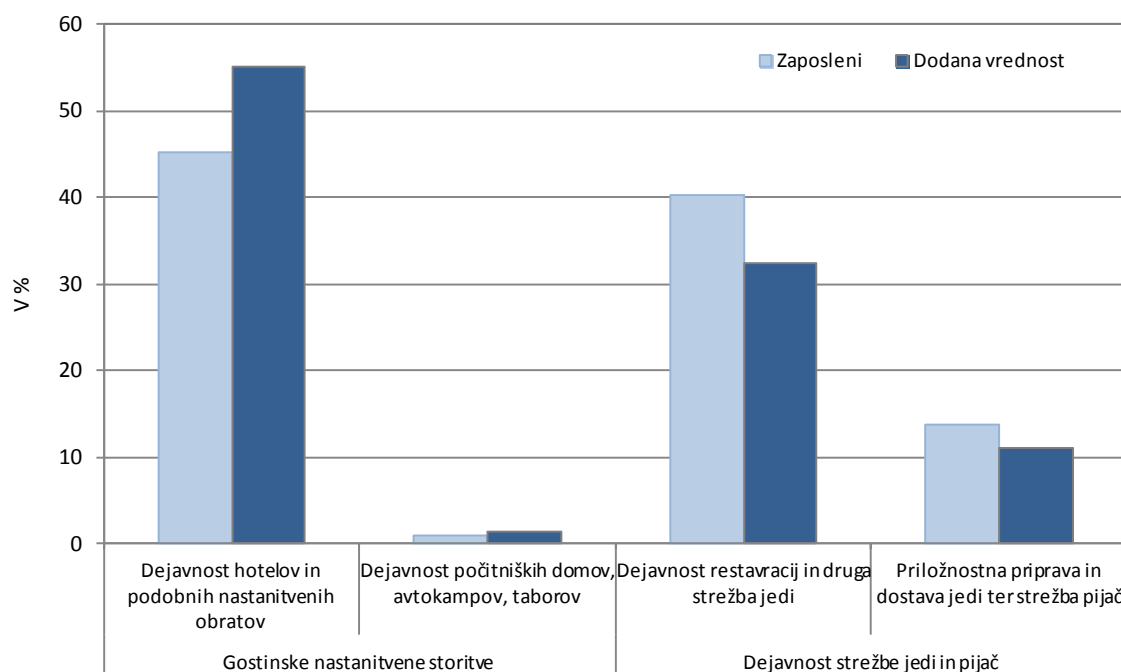
Tabela 14: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v gostinstvu v obdobju 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	2.318	2.459	2.541	2.641	2.733	2.870
Število zaposlenih ¹	17.255	17.700	17.067	17.042	16.281	15.656
Delež dejavnosti v zaposlenosti	3,4	3,7	3,7	3,8	3,7	3,7
Delež v dodani vrednosti vseh družb	2,3	2,5	2,4	2,5	2,5	2,4
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	-27.620	-37.373	-59.425	-70.155	-93.927	-32.722
VELIKOST						
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	1.004	1.008	995	905	847	776
Število zaposlenih / podjetje	7,4	7,2	6,7	6,5	6,0	5,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	127	133	146	140	144	142
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,022	1,013	0,987	0,988	0,987	0,992
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	-1,3	-1,6	-2,4	-2,9	-4,0	-1,5
Donosnost prihodkov (v %)	-2,4	-3,6	-5,6	-6,5	-8,7	-3,1
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	24.068	23.253	23.679	24.528	25.411	25.319
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	16.990	17.157	17.927	18.068	18.397	18.565
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	70,6	73,8	75,7	73,7	72,4	73,3
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	58,0	62,0	63,6	63,0	64,2	64,7
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	26,4	29,4	30,1	29,0	30,2	28,9
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	50,6	44,9	42,3	42,8	41,6	41,3
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	86,2	81,3	79,5	80,3	79,5	81,8
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	4,4	3,8	3,4	3,4	4,1	3,6
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	83,0	84,8	86,0	86,5	85,9	85,5
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	10,0	8,9	8,9	9,3	8,8	7,9

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Delež gostinskih (I) družb v dodani vrednosti vseh gospodarskih družb se je leta 2013 nekoliko zmanjšal. Dodana vrednost gostinskih družb se je v letu 2013 zmanjšala za 4,2 %, njihov delež v skupni dodani vrednosti vseh družb pa za 0,1 o. t. na 2,4 %. Zmanjšanje je bilo v celoti posledica manjše dodane vrednosti družb, ki se ukvarjajo z gostinskimi nastanitvenimi dejavnostmi (I 55) in so v letu 2013 ustvarile 56,5 % celotne gostinske dodane vrednosti. Dodana vrednost v družbah, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač (I 56), pa se je nekoliko povečala. Največji del dodane vrednosti in zaposlenosti oddelka nastanitvenih storitev sicer predstavljajo hoteli in podobni obrati (I 55.1), v oddelku strežba jedi in pijač pa restavracije in družbe druge strežbe jedi (I 56.1).

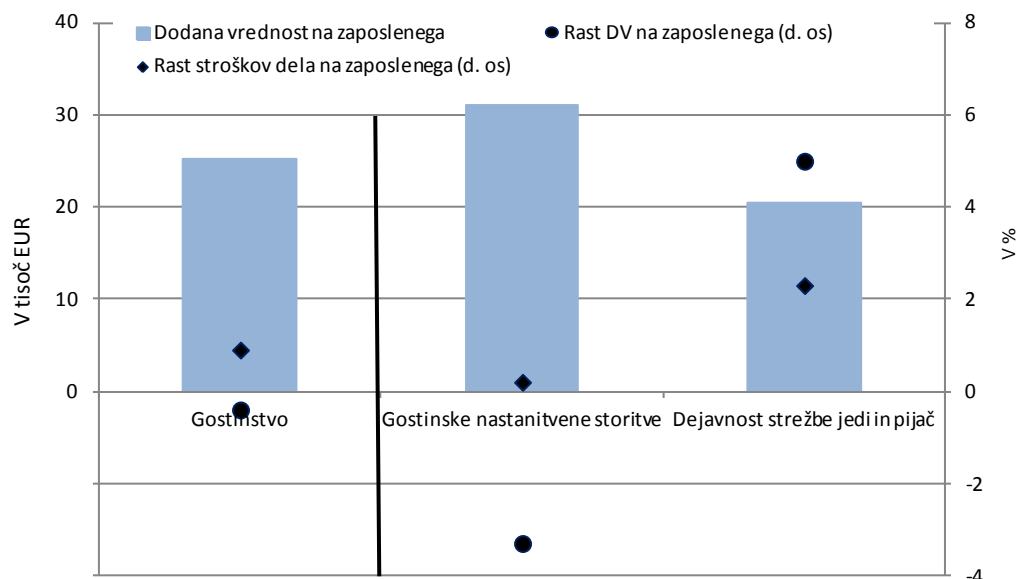
Slika 45: Delež v dodani vrednosti ter zaposlenosti vseh gostinskih družb v letu 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

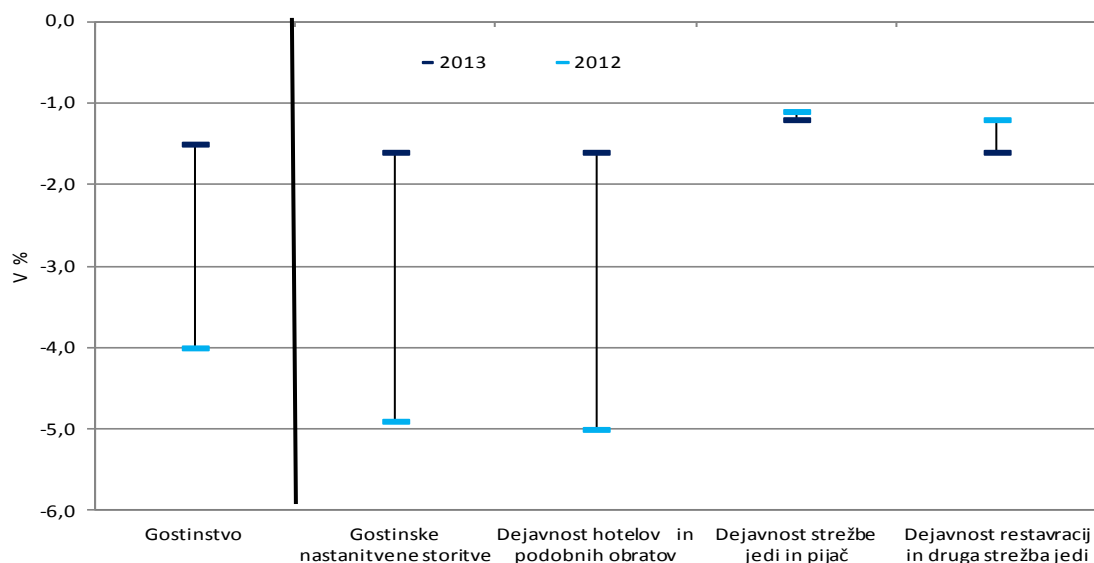
Produktivnost dela gostinskih družb se je leta 2013 nekoliko zmanjšala. Produktivnost, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je ob manjšem znižanju števila zaposlenih kot dodane vrednosti v letu 2013 nekoliko zmanjšala, povečal se je tudi delež stroškov dela v dodani vrednosti (za 0,9 o. t. na 73,3 %). Do zmanjšanja produktivnosti dela in zvišanja deleža stroškov dela v dodani vrednosti je prišlo v družbah nastanitvenih dejavnosti. V družbah, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač, pa se je produktivnost dela povečala, delež stroškov dela v dodani vrednosti pa zmanjšal.

Slika 46: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gostinskih gospodarskih družbah v letu 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 47: Donosnost sredstev gostinskih gospodarskih družb v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Gostinske družbe so v letu 2013 še vedno poslovale z neto čisto izgubo, ki pa je bila za skoraj dve tretjini nižja kot pred letom. Po zmanjšanju neto dobička iz poslovanja v letu 2009 so gostinske družbe leto 2010 zaključile z neto izgubo iz poslovanja, ki se je do leta 2012 še povečala, v letu 2013 pa zmanjšala za več kot tretjino. Za skoraj dve tretjini se je lani zmanjšala tudi neto finančna izguba, ki se je po letu 2010 vseskozi povečevala. Gostinske družbe so v letu 2013 povečale tudi dobiček iz drugega delovanja, tako da so poslovno leto 2013 zaključile z neto čisto izgubo obračunskega obdobja v višini 32,7 mio evrov, kar je bilo za skoraj dve tretjini manj kot v letu prej in

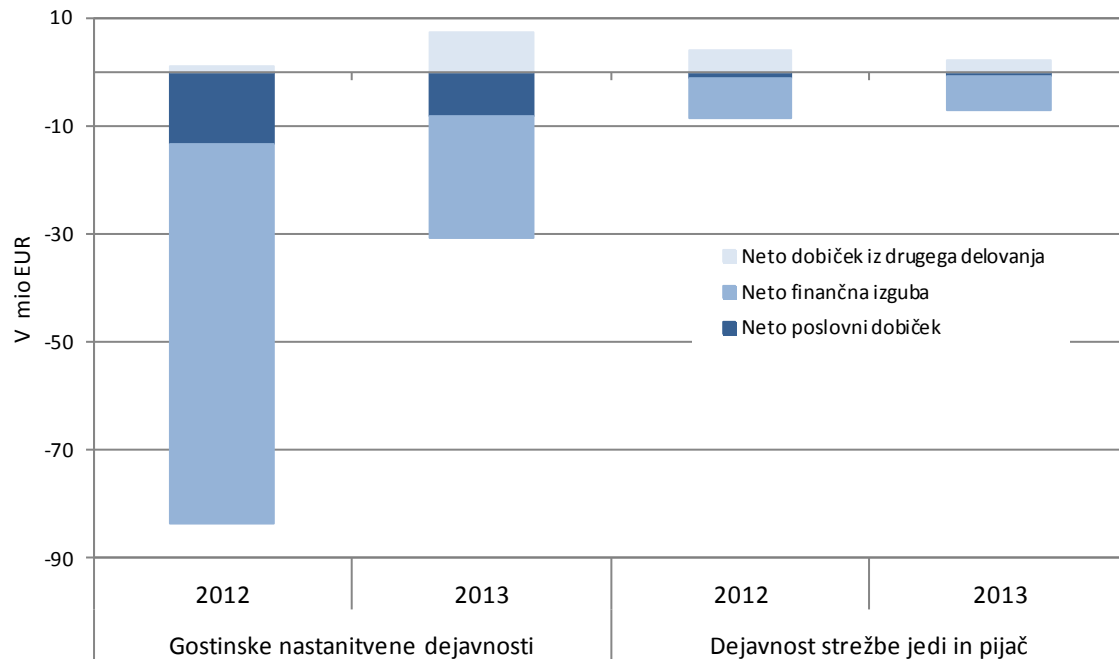
najmanj po letu 2008. Zaradi nekoliko boljšega poslovnega rezultata sta se zvišali donosnosti prihodkov ter sredstev gostinskih družb, ki pa ostajata negativni. Neto čista izguba obračunskega obdobja se je v letu 2013 precej zmanjšala pri družbah nastanitvenih dejavnosti (za 70,1 % oz. 61,5 mio evrov), kar je bilo v celoti posledica izboljšanja poslovanja hotelov in podobnih obratov. Pri družbah, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač, se je neto čista izguba obračunskega obdobja nekoliko povečala (za 4,7 % oz. 0,3 mio evrov), večinoma zaradi poslabšanja poslovanja restavracij in drugih družb, ki strežejo jedi.

Družbe, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač, in družbe nastanitvenih dejavnosti so tudi v letu 2013 poslovale z neto izgubo iz poslovanja, ki pa je bila nižja kot pred letom. Poslovanje gostinskih družb je bilo po letu 2009, ko so družbe še poslovale z neto dobičkom iz poslovanja, iz leta v leto slabše, tako da so leto 2012 končale z neto čisto izgubo iz poslovanja v višini 14,2 mio evrov. Ta se je v letu 2013 zmanjšala za tretjino na 8,8 mio evrov. Največji del izgube so ustvarile družbe nastanitvenih dejavnosti, ki so po neto dobičku iz poslovanja v vrednosti 9,7 mio evrov v letu 2009, naslednja leta poslovale negativno. V letu 2013 se je neto izguba iz poslovanja precej znižala (za skoraj 40 %) in bila z 8,0 mio evrov najnižja doslej. Negativno poslovanje družb oddelka je posledica aktivnosti v hotelih in podobnih obratih, kjer se je ob večjem znižanju poslovnih odhodkov v primerjavi s prihodki sicer neto izguba iz poslovanja v letu 2013 znižala za skoraj 5 mio evrov, na 9 mio evrov. Med poslovnimi prihodki so se ob zmanjšanju števila prenočitev turistov v hotelih in podobnih nastanitvenih objektih⁴⁸ čisti prihodki od prodaje zmanjšali za skoraj 5 %, za več kot 40 % pa so se zmanjšali drugi poslovni prihodki. Med poslovnimi odhodki pa so se najbolj zmanjšali odpisi vrednosti, ki so se še v letu 2012 močno povečali, zmanjšali pa so se tudi stroški blaga, materiala in storitev, ki zavzemajo približno polovico vseh poslovnih odhodkov. Ob precejšnjem zmanjšanju števila zaposlenih, so se zmanjšali tudi stroški dela. Družbe, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač, so še v letu 2011 poslovale z dobičkom iz poslovanja, ki se je v letu 2012 prevesil v izgubo, ta pa se je v letu 2013 zmanjšala za skoraj petino. Izboljšanje je izhajalo iz poslovanja družb iz strežbe pijač, ki so v letu 2013 izgubo iz poslovanja zmanjšale za 87 % oz. 0,9 mio evrov. Izboljšanje povezujemo tudi z učinki boja proti sivi ekonomiji, saj podatki Ministrstva za finance in Davčnega urada RS kažejo, da se je lani izboljšalo prostovoljno izpolnjevanje davčnih obveznosti in število samoprijav ter da se je zmanjšalo število kršitev ob inšpekcijskih pregledih⁴⁹. Število zaposlenih v družbah, ki se ukvarjajo s strežbo pijač, se je tako v letu 2013 povečalo za 5,5 %, čisti prihodki od prodaje pa za desetino. Na drugi strani so družbe v dejavnosti restavracij in drugih strežb jedi v letu 2013 skoraj podvojile neto izgubo iz poslovanja, kar je bilo posledica povišanih odpisov vrednosti.

⁴⁸ Število prenočitev tujih turistov v hotelih in podobnih nastanitvenih objektih se je v letu 2013 povečalo za 1,3 %, število prenočitev domačih turistov pa se je zmanjšalo za 3,6 %.

⁴⁹ Od avgusta 2013 do marca 2014 je bilo tako skupaj prostovoljno plačanega 96 mio evrov več DDV kot v primerljivem obdobju preteklega leta. Najbolj izstopajo dejavnost pralnic in kemičnih čistilnic, trgovina na drobno na stojnicah z živili in pijačami, trgovina, vzdrževanje in popravila motornih koles, druge nastanitve za krajši čas, popravila komunikacijskih naprav, slaščičarne in kavarne, trgovina na drobno v cvetličarnah, proizvodnja kruha, svežega peciva in slaščic, oddajanje zasebnih sob gostom, strežba pijač.

Slika 48: Poslovni izid družb gostinskih oddelkov v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto izguba iz financiranja gostinskih družb se je v letu 2013 zmanjšala za skoraj dve tretjini in bila najnižja v obdobju 2008–2013. Finančno poslovanje, ki se je poslabševalo v celotnem obdobju 2009–2012, se je v letu 2013 znatno izboljšalo, čeprav je bilo finančno poslovanje gostinskih družb tudi v lanskem letu negativno. Neto izguba iz financiranja je bila z 28,8 mio evrov za skoraj dve tretjini oz. 49,1 mio evrov nižja kot v letu prej in najnižja v celotnem obdobju 2008–2013. Izboljšanje je bilo posledica nižjih finančnih odhodkov v hotelih in podobnih nastanitvenih objektih, kjer so se finančni odhodki iz oslabitev in odpisov finančnih naložb po zvišanju v letu 2012 zmanjšali za 35,6 mio evrov.

Gostinske družbe so leta 2013 nekoliko zmanjšale svoje finančne obveznosti, vendar se jim je ob manjšem kapitalu povečal delež dolga v virih sredstev. Dolg gostinskih družb se je v letu 2013 povečal še za 0,5 o. t. na 64,7 % virov sredstev, kar je bilo posledica poslovanja družb nastanitvenih dejavnosti. Povišanje zadolženosti teh družb je izhajalo iz večjega zmanjšanja celotnih obveznosti do virov sredstev od zmanjšanja dolga. Skupni dolg v evrih se je namreč zmanjšal za 23,2 mio evrov, celotne obveznosti do virov sredstev pa zaradi nižjega kapitala za 66,4 mio evrov. Ob tem se je poslabšala tudi finančna pokritost sredstev. Finančna pokritost sredstev družb druge skupine, tj. družb, ki strežejo jedi in pijačo, se je v letu nekoliko izboljšala, prav tako so družbe ob nižjih dolgoročnih obveznostih zmanjšale zadolženost.

Okvir 2: Poslovanje gostinskih malih podjetnikov

Pomemben del dodane vrednosti dejavnosti gostinstva poleg gospodarskih družb ustvarijo samostojni podjetniki⁵⁰, in sicer skoraj četrtno skupne gostinske dodane vrednosti. Posebej dejavni so v dejavnosti strežbe jedi in pijač, kjer ustvarijo 40 % celotne dodane vrednosti panoge.

Število malih podjetnikov, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač, se je po rasti v letih 2008–2011 v naslednjih dveh letih zmanjšalo na 4.608. Število zaposlenih pri njih se zmanjšuje že od leta 2009, tako da je bilo v letu 2013 v panogi zaposlenih dobrih 5.500 ljudi (v družbah v isti panogi skoraj 8.500). Ob povečanju dodane vrednosti se je produktivnost dela v letu 2013 precej povečala in bila z 20.928 evri na zaposlenega v letu 2013 prvič višja kot pri gospodarskih družbah, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač. V letu 2013 so mali podjetniki, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač, povečali tako prihodke kot odhodke, leto pa so zaključili z 18,2 mio evrov neto podjetnikovega dohodka. Neto podjetnikov dohodek, ki se je v letu 2013 več kot podvojil, so ustvarili iz poslovanja in iz drugega delovanja, neto rezultat iz finančnega delovanja pa je bil negativen. Neto podjetnikov dohodek iz poslovanja se je ob povečanju poslovnih prihodkov, kar lahko delno povežemo z učinki boja proti sivi ekonomiji, glede na leto prej podvojil oz. se povečal za 9,4 mio evrov. V letu 2013 so ti podjetniki nekoliko povečali zadolženost, tako da je delež dolga v virih sredstev ob povečanju kratkoročnih obveznosti znašal 50,2 %, zmanjšala pa se je tudi finančna pokritost sredstev.

Tabela 15: Izbrani kazalniki poslovanja malih samostojnih podjetnikov v gostinstvu v obdobju 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število malih podjetnikov	4.902	4.985	5.084	5.129	5.035	4.952
Število zaposlenih ¹	7.681	7.469	6.962	6.640	6.301	5.813
Delež dejavnosti v zaposl. vseh malih podjetnikov	12,3	13,0	13,8	13,9	13,9	13,7
Neto dodana vrednost / zap. (v EUR)	17.641	17.162	17.805	18.673	19.041	21.353
Delež v dodani vrednosti vseh malih podjetnikov	8,0	8,9	9,2	9,2	9,2	9,8
Neto ² podjetnikov prihodek (v tisoč EUR)	20.130	14.165	10.535	11.035	9.314	19.407
Gospodarnost poslovanja	1,059	1,041	1,031	1,030	1,027	1,051

Vir podatkov: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med prihodki in odhodki obračunskega obdobja oz. podjetnikov dohodek, zmanjšan za negativni poslovni izid.

⁵⁰ Samostojni podjetniki so razvrščeni po velikosti. Za male podjetnike so obrazci predpisani na podlagi Računovodskih rešitev pri malih samostojnih podjetnikih posameznikih, srednji in veliki podjetniki pa predložijo podatke iz letnih poročil na enakih obrazcih kot gospodarske družbe.

3.10. INFORMACIJSKE IN KOMUNIKACIJSKE DEJAVNOSTI

Tabela 16: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih v obdobju 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	2.571	2.803	2.982	3.157	3.289	3.372
Število zaposlenih ¹	17.843	17.923	17.753	17.428	17.627	17.234
Delež dejavnosti v zaposlenosti (v %)	3,5	3,7	3,8	3,9	4,1	4,0
Delež v dodani vrednosti vseh družb (v %)	6,3	6,5	6,6	6,5	6,8	6,6
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	214.921	110.202	-214.941	85.499	138.986	123.991
VELIKOST						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.699	1.599	1.408	1.224	1.190	1.131
Število zaposlenih/podjetje	6,9	6,4	6,0	5,5	5,4	5,1
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povpr. sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	231	245	244	213	221	222
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,080	1,048	1,039	1,065	1,071	1,064
DONOSNOST						
Donosnost sredstev, v %	5,2	2,5	-5,0	2,3	3,6	3,2
Donosnost prihodkov, v %	6,6	3,6	-7,0	2,9	4,8	4,1
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	63.823	59.295	61.700	63.057	63.410	63.714
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	33.565	33.270	34.420	34.237	34.463	35.170
Delež stroškov dela v dodani vrednosti, v %	52,6	56,1	55,8	54,3	54,4	55,2
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev, v %	52,5	52,9	56,8	58,6	54,6	54,1
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev, v %	34,0	28,4	33,0	33,9	29,5	26,9
Kapitalska pokritost stalnih sredstev, v %	69,4	66,5	65,1	63,8	73,2	72,2
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog, v %	92,5	97,9	97,1	97,8	108,1	109,2
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prih. od prodaje, v %	12,6	12,5	13,8	15,1	17,0	20,8
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih, v %	68,4	70,8	66,4	64,9	62,1	63,6
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredst., v %	24,7	22,9	24,4	24,3	23,2	20,5

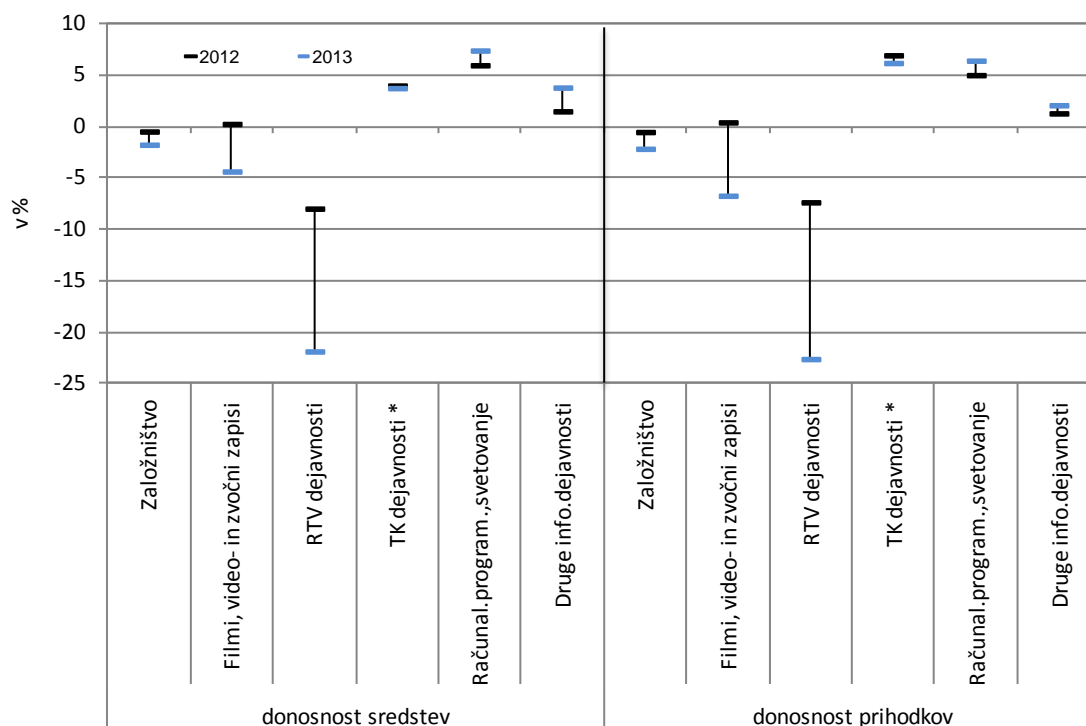
Vir: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Gospodarske družbe, ki izvajajo informacijske in komunikacijske dejavnosti (J), so tudi leto 2013 zaključile z neto čistim dobičkom, vendar se je zmanjšal. Družbe so tudi lani zaključile obračunsko obdobje s pozitivnim poslovnim rezultatom na dveh ravneh

delovanja (iz poslovanja in drugega delovanja), izguba iz financiranja pa se je zopet povečala. Neto dobiček iz poslovanja je znašal 175,4 mio EUR in se je glede na prejšnje leto zmanjšal za 7,5 %, ob tem da je bila neto izguba iz poslovanja ustvarjena v dveh oddelkih (J 59 – dejavnosti v zvezi s filmi, video- in zvočni zapisi ter J 60 – radijska in televizijska (RTV) dejavnost). Iz izrednega delovanja so družbe zabeležile pozitivni poslovni rezultat v obsegu 7,7 mio EUR, vendar se je zmanjšal za desetino. Neto izguba iz financiranja je dosegla 45,1 mio EUR in se je prvič po letu 2010 povečala, za četrtno, pri čemer so glavnino zopet prispevale telekomunikacijske družbe (J 61). Neto čisti dobiček obračunskega obdobja je tako dosegel 124,0 mio EUR in se je glede na leto prej zmanjšal za desetino. Zaostanek za rezultatom iz predkriznega leta 2008 se je tako povečal in je znašal dve petini. V telekomunikacijskih družbah (J 61) in družbah, ki izvajajo računalniško programiranje in svetovanje (J 62), še vedno ustvarijo največ neto čistega dobička, 87,9 mio EUR oz. 59,4 mio EUR, vendar so ga prve zmanjšale za desetino, druge pa povečale za četrtno. Neto čisto izgubo so občutno povečali v družbah RTV dejavnosti (J 60), za 127,1 %. Donosnosti sredstev in prihodkov informacijsko-komunikacijskih družb sta se zaradi slabšega poslovnega rezultata znižali, vendar še naprej ostajata pozitivni.

Slika 49: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letih 2012 in 2013

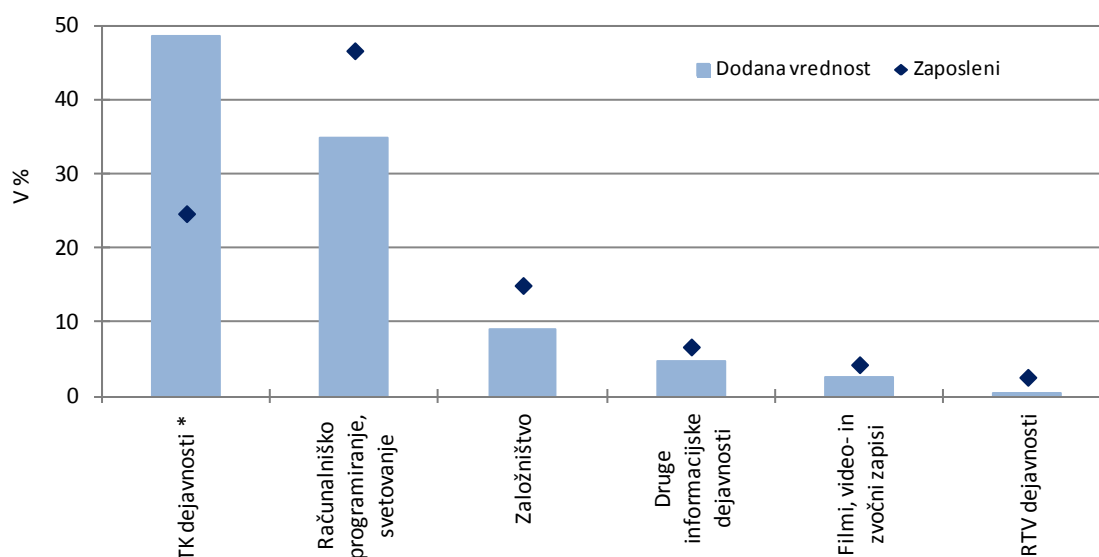
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: * TK – telekomunikacijske dejavnosti.

Informacijsko-komunikacijske družbe so zaradi pospešene rasti stroškov blaga, materiala in storitev v letu 2013 zmanjšale obseg dodane vrednosti, za malenkost se je zmanjšal tudi njihov prispevek k dodani vrednosti vseh gospodarskih družb.

Obseg dodane vrednosti družb dejavnosti J se je v obdobju gospodarske krize zmanjšal le na samem začetku, leta 2009, in lani, ko je dosegel 1.098,0 mio EUR⁵¹, kar je pomenilo 1,8-odstotno zmanjšanje glede na leto prej. Prispevek področja J k celotni dodani vrednosti gospodarskih družb se je tako zmanjšal na 6,6 %, saj se je rast dodane vrednosti vseh gospodarskih družb nekoliko zvišala (0,5-odstotna). Informacijsko-komunikacijske družbe so na eni strani povečale stroške blaga, materiala in storitev za 5,1 %, drugi poslovni odhodki so se zmanjšali za 0,9 %, na drugi strani pa so poslovni prihodki precej zaostali za rastjo stroškov, povečali so se zgolj za 2,3 %. Med oddelki dejavnosti J se je dodana vrednost opazno povečala zgolj v družbah, ki sicer ne prispevajo pomembnejšega deleža k celotni dodani vrednosti (4,7 %). To so bile družbe, ki so izvajale druge informacijske dejavnosti (J 63) in so dodano vrednost povečale za četrtno, poslovne prihodke pa kar za 134,2 %.

Slika 50: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2013

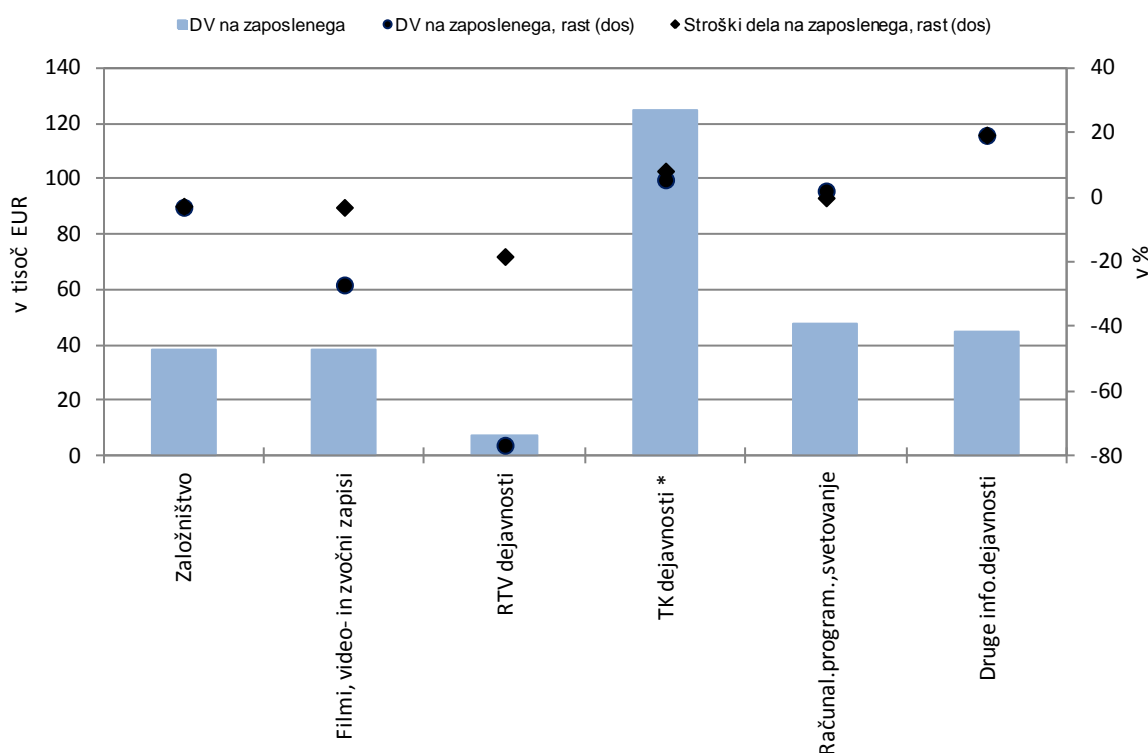
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.
 Opomba: * TK – telekomunikacijske dejavnosti.

Produktivnost dela se je lani okrepila na račun večjega zmanjšanja števila zaposlenih in je bila zaradi precejšnje kapitalne intenzivnosti še naprej večja od povprečja vseh gospodarskih družb. Število zaposlenih v informacijsko-komunikacijskih družbah se je zmanjšalo za 2,2 %, kar se je ob manjšem zmanjšanju dodane vrednosti odrazilo v 0,5-odstotni rasti produktivnosti, merjeni kot razmerje med

⁵¹ Majhni samostojni podjetniki pa so ustvarili za 18,5 mio EUR dodane vrednosti, kar je bilo skoraj za desetino manj kot v letu 2012, vendar se je njihov prispevek k celotni dodani vrednosti dejavnosti J skoraj ohranil na ravni predhodnega leta (1,7-odstoten). Pri tem se je število majhnih samostojnih podjetnikov kot tudi število zaposlenih zmanjšalo, in sicer za 10,8 % oz. za 3,6 %. Majhni podjetniki, ki se ukvarjajo z računalniškim programiranjem in svetovanjem (J 62), še naprej ostajajo največji med vsemi dejavnostmi v panogi J, in sicer tako po prispevku k dodani vrednosti kot v strukturi zaposlenih, saj so med samostojnimi podjetniki prispevali 63,6 % oz. 60,1 %.

dodano vrednostjo in številom zaposlenih. Produktivnost se je povečala predvsem v oddelkih, ki so dejavna na področjih povezanih s telekomunikacijsko-računalniškimi dejavnostmi (J 61–63). Prav telekomunikacijske družbe (J 61) zaradi visoke kapitalne intenzivnosti še naprej ostajajo vzrok za nadpovprečno visoko dodano vrednost na zaposlenega celotne dejavnosti J. Lani so manjši obseg dodane vrednosti, za 2,3%, dosegle ob še večjem zmanjšanju števila zaposlenih, za 7,4 %, rast produktivnosti je tako lani znašala 5,5-odstotkov. S 124.971 EUR na zaposlenega je bila dodana vrednost za 220,3 % večja od povprečja vseh družb. Ob zmanjšanju dodane vrednosti (za 1,8 %) ter stagnaciji stroškov dela se je delež teh stroškov v dodani vrednosti celotne dejavnosti J povečal skoraj za eno odstotno točko in je dosegel 55,2 %.

Slika 51: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2013

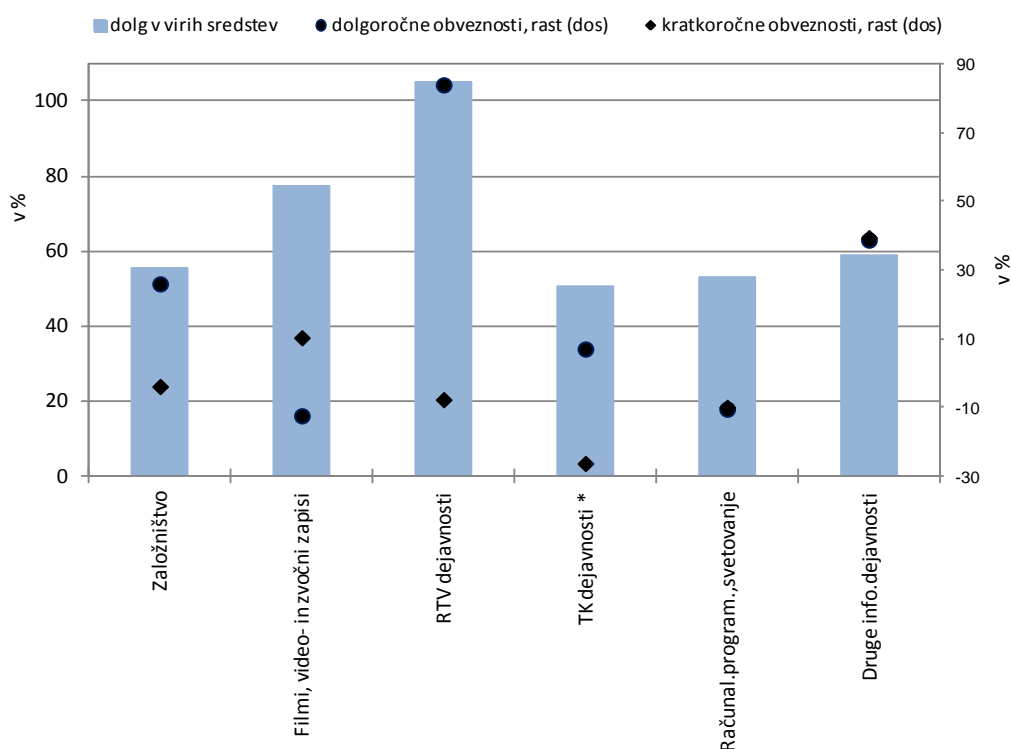
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.
 Opomba: * TK – telekomunikacijske dejavnosti.

Gospodarnost poslovanja se je po dveh letih postopnega izboljševanja lani poslabšala. Rast poslovnih odhodkov je bila za 0,7 odstotne točke večja od rasti poslovnih prihodkov, kar je vplivalo na poslabšanje gospodarnosti z 1,071 leta 2012 na 1,064 leta 2013. Med oddelki dejavnosti J se je izboljšala samo računalniškim družbam (J 62), katerim so se poslovni odhodki zmanjšali precej bolj kakor poslovni prihodki (prvi za 3,5 %, drugi za 2,0 %). Pri tem so se jim stroški blaga, materiala in storitev zmanjšali za 5,8 %, stroški dela pa so se ob rasti števila zaposlenih povečali za 1,6 %. Čisti prihodki od prodaje so se jim zmanjšali za 2,4 %, in sicer zlasti zaradi padca povpraševanja na domačem trgu, za 6,7 %. Ta izpad so deloma nadomestile s prodajo na tujih trgih, ki se je povečala za 14,2 %, kar je prispevalo k porastu izvozne usmerjenosti na 24,3 %. Poleg

teh družb pa so še edino družbe, ki so se ukvarjale z drugimi informacijskimi dejavnostmi (J 63) presegale povprečno izvozno usmerjenost dejavnosti J (20,8-odstotna).

Razmerje med dolgom in viri sredstev se je skoraj ohranilo na ravni predhodnega leta, zato še nadalje ostaja večje kot na začetku gospodarske krize. Po precejšnji rasti vrednosti kapitala v letu 2012, 11,1-odstotna, se je ta lani zmanjšala za 1,6 %, kar je ob še za skoraj eno odstotno točko večjem zmanjšanju obveznosti do virov sredstev prispevalo k zgolj majhnemu zmanjšanju zadolženosti gospodarskih družb dejavnosti J. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev so se zmanjšale za petino, dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev pa so se povečale za 6,0 %. Oboje je vplivalo na zmanjšanje kratkoročnih ter povečanje dolgoročnih obveznosti (za -13,3 % oz. za 6,5 %). Finančne obveznosti do bank so se zmanjšale (dolgoročne: za -2,5 %, kratkoročne: za -9,3 %). Zadolženost, merjena kot razmerje med dolgom in viri sredstev, se je tako zmanjšala za 0,5 o. t., na 54,1 %, in še naprej presega vrednost iz začetka gospodarske krize (2009: 52,9 %). Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev se je zmanjšal drugo leto zapored in je dosegel najnižjo vrednost doslej, 26,9 %, tako da je postala njegova vrednost že nižja, kot je bila na začetku obdobja gospodarske krize (2009: 28,4 %). Sestavljeni kazalnik dolgoročne pokritosti že drugo leto zapored vztraja nad vrednostjo 100, kar je posledica večjega povečanja dolgoročnih obveznosti kot zalog (za 6,5 % oz. za 4,3 %) ter manjšega zmanjšanja dolgoročnih sredstev in vrednosti kapitala (za -0,2 % oz. za -1,6 %).

Slika 52: Zadolženost v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.
 Opomba: TK – telekomunikacijske dejavnosti.

3.11. POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI**Tabela 17: Izbrani kazalniki poslovanja nepremičninskih družb v obdobju 2008–2013**

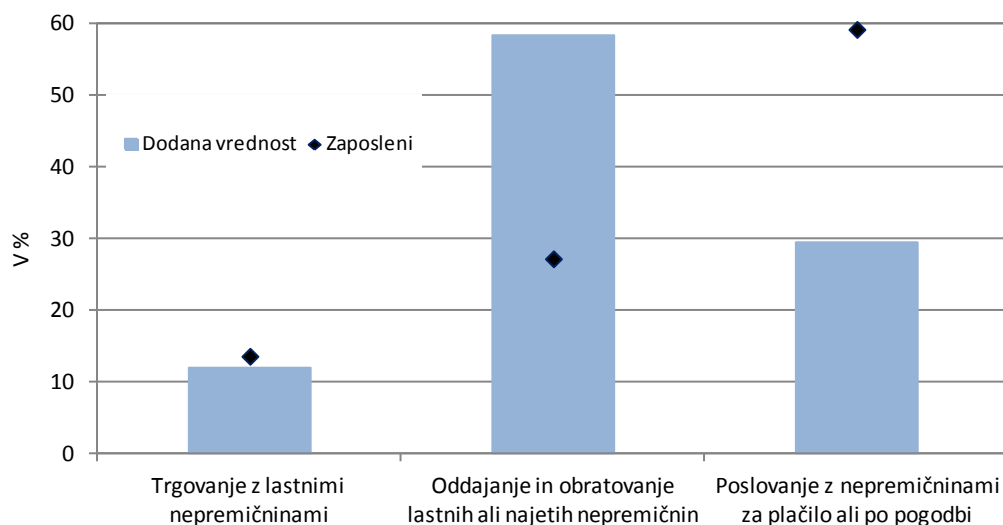
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	1.725	1.792	1.834	1.891	1.960	1.991
Število zaposlenih ¹	3.463	3.600	3.456	3.235	3.052	2.996
Delež dejavnosti v zaposlenosti	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
Delež v dodani vrednosti vseh družb	1,5	1,6	1,5	1,6	1,6	1,3
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	45.528	2.980	-25.563	-38.967	-116.690	-192.244
VELIKOST						
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	2.280	2.513	2.254	2.482	2.303	2.100
Število zaposlenih / podjetje	2,0	2,0	1,9	1,7	1,6	1,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredst. / zaposl. (v tisoč EUR)	1.042	1.171	1.180	1.349	1.487	1.404
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,177	1,160	1,147	1,149	1,015	0,965
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	1,3	0,1	-0,6	-0,9	-2,6	-4,6
Donosnost prihodkov (v %)	5,3	0,4	-3,7	-5,8	-16,3	-32,7
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	76.395	71.396	74.304	81.656	86.298	74.282
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	22.472	22.671	23.380	24.079	24.163	24.329
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	29,4	31,8	31,5	29,5	28,0	32,8
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	74,3	74,8	74,1	76,4	77,8	77,1
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	35,9	36,4	34,0	29,5	31,1	27,9
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	38,5	38,0	38,0	33,9	31,8	33,5
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	81,4	81,4	81,7	88,5	88,1	94,2
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihod.od prodaje (v %)	2,6	1,2	1,4	3,0	4,7	2,5
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	66,8	66,5	68,1	69,8	69,8	68,4
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredst.(v %)	2,1	2,1	2,5	1,9	1,9	1,8

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Dodana vrednost družb dejavnosti poslovanja z nepremičninami (L) se je v 2013 močno zmanjšala, manjši je bil tudi njihov delež v skupni dodani vrednosti gospodarskih družb. Družbe nepremičninske dejavnosti so lani ustvarile za 15,5 % manj dodane vrednosti kot v letu prej, s čimer se je njihov delež v dodani vrednosti vseh družb

zmanjšal za 0,3 o. t. na 1,3 %. Manjšo dodano vrednost kot pred letom so ustvarile družbe vseh treh skupin. Največja ostaja skupina družb, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin (L 68.2). Te ustvarijo skoraj 60 % vse dodane vrednosti dejavnosti. Najmanj se je zmanjšala dodana vrednost v največji skupini po številu zaposlenih, t. j. v družbah, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi (L 68.3). Dodana vrednost v tretji, najmanjši skupini družb, t. j. v družbah, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami (L 68.1), se je po zmanjšanju za tretjino v letu 2012, v letu 2013 zmanjšala še za četrtno.

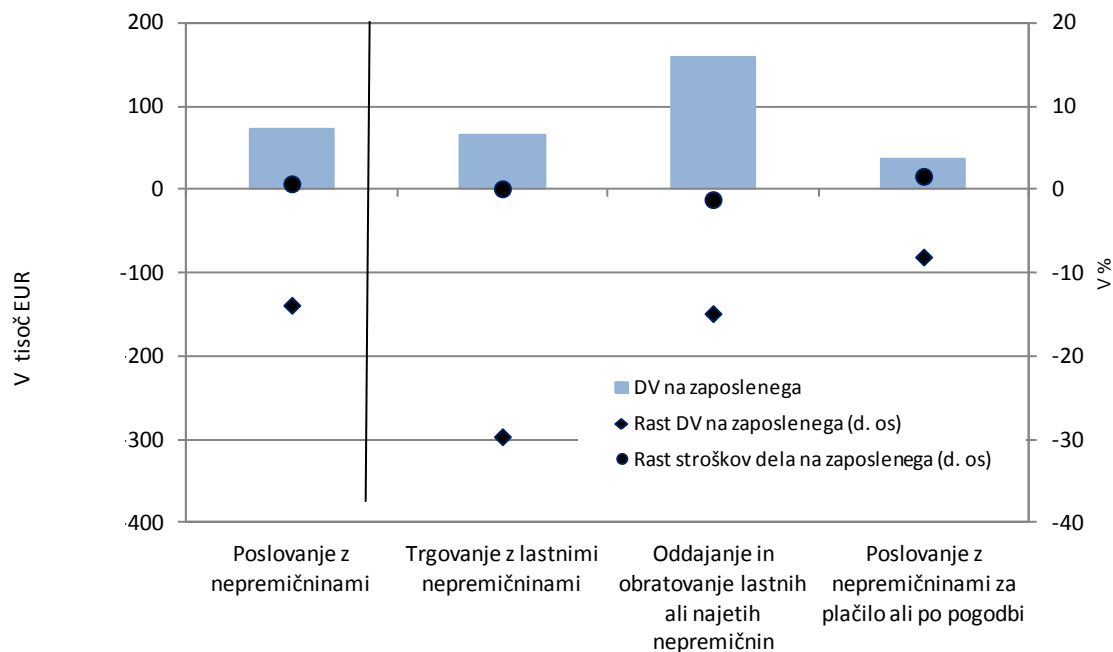
Slika 53: Delež posameznih skupin v dodani vrednosti in zaposlenosti dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letu 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Nepremičninske družbe so v letu 2013 močno zmanjšale produktivnost dela in povečale delež stroškov dela v dodani vrednosti. Ob večjem zmanjšanju dodane vrednosti od števila zaposlenih se je dodana vrednost na zaposlenega v letu 2013 zmanjšala za več kot desetino. Ob ohranjanju stroškov dela na zaposlenega na ravni iz preteklega leta se je delež stroškov dela v dodani vrednosti precej povečal in bil z 32,8 % najvišji od leta 2008. Zmanjšanje produktivnosti dela nepremičninskih družb je bilo posledica poslovanja družb vseh treh skupin, za največ (več kot četrtno) pa se je zmanjšala produktivnost dela družb, ki se ukvarjajo s trgovanjem z lastnimi nepremičninami.

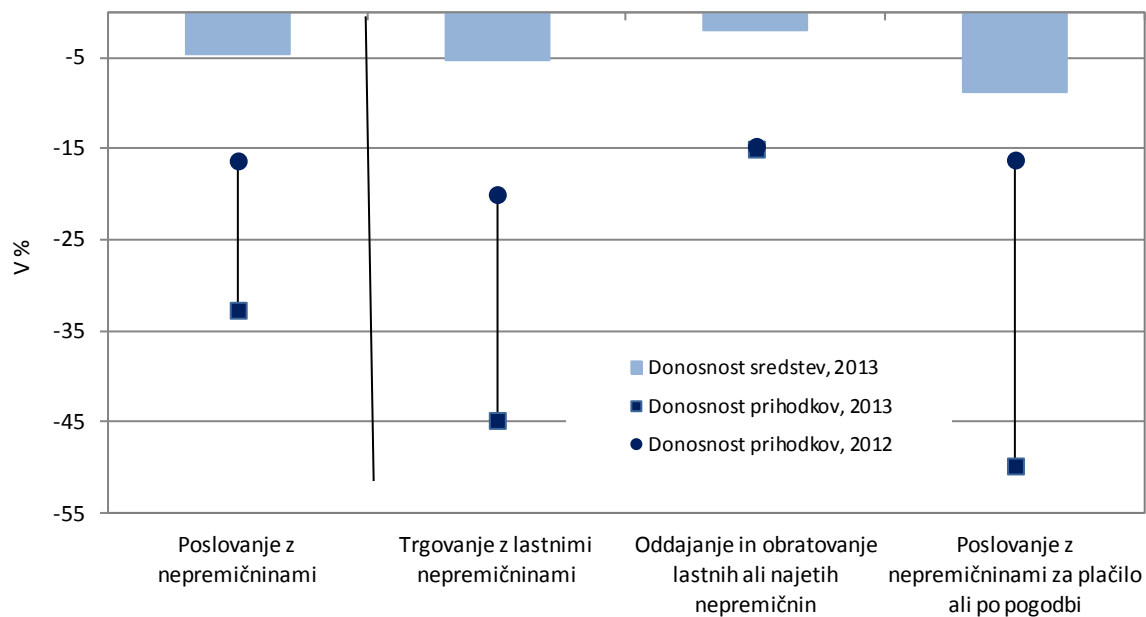
Slika 54: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letu 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Nepremičninske družbe so v letu 2013 še povečale neto čisto izgubo. Poslovni rezultat nepremičninskih družb se poslabšuje že od leta 2009, ko se je začelo zmanjševanje števila transakcij na slovenskem nepremičninskem trgu. Poslovno leto 2009 so še vedno zaključile z neto čistim dobičkom v vrednosti 3 mio evrov, ki pa je v letu 2010 ob povečanju neto finančne izgube prešel v izgubo v vrednosti 25,6 mio evrov. V letih 2011–2013 se je neto čista izguba še povečala na 192,2 mio evrov. V letu 2013 se je nadalje poslabšalo tako osnovno kot tudi finančno poslovanje. Tako so družbe prvič po letu 2008 poslovno leto zaključile z neto izgubo iz poslovanja (v vrednosti 18,4 mio evrov) in neto izgubo iz drugega delovanja (5,9 mio evrov), neto izguba iz financiranja pa se je povečala še za petino, na 159,8 mio evrov. Z višjo neto čisto izgubo kot v letu 2012 so poslovale družbe, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami (za 22,6 mio evrov) in družbe, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi (za 61,7 mio evrov). Družbe, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin, so poslovno leto 2013 sicer zaključile s 17,5 % nižjo neto čisto izgubo, ki pa je bila še vedno relativno visoka. Donosnost sredstev in prihodkov nepremičninskih družb, ki je bila negativna že v letih 2010–2012, se je v letu 2013 tako še močno poslabšala.

Slika 55: Donosnost prihodkov od prodaje in sredstev v gospodarskih družbah dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

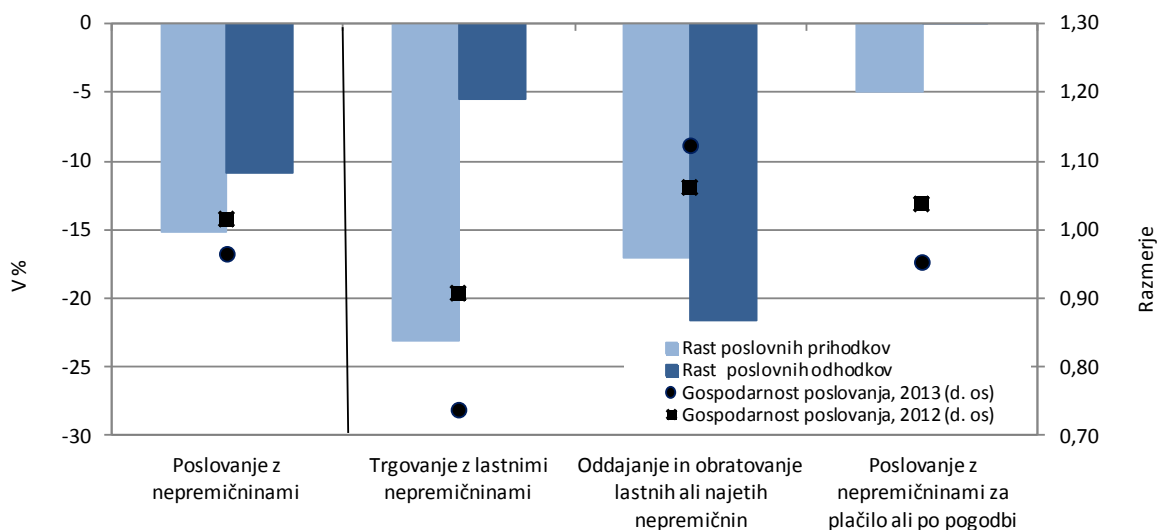
Nepremičninske družbe so leto 2013 prvič zaključile z neto izgubo iz poslovanja.

Neto dobiček iz poslovanja nepremičninskih družb, ki se je zmanjševal vse od leta 2009, se je leta 2013 prevesil v izgubo v vrednosti 18,4 mio evrov. Slabo poslovanje je bilo posledica večjega znižanja poslovnih prihodkov ob poslovnih odhodkih. Zmanjšanje poslovnih prihodkov je bilo predvsem posledica za 15,7 % nižjih čistih prihodkov od prodaje, kar lahko povežemo z zmanjšanjem števila transakcij s stanovanjskimi nepremičninami, ki se je po podatkih SURS v letu 2013 zmanjšalo že tretje leto zapored. V letu 2013 so se zmanjšali tudi poslovni odhodki, pri čemer so ostale visoke vrednosti odpisov povezane z manjšo vrednostjo nepremičnin, ki jih imajo družbe v lasti. Z neto čistim dobičkom iz poslovanja so tako poslovale le družbe, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin. Njihov dobiček je bil v primerjavi z letom 2012 večji za več kot polovico (27,3 mio evrov). Družbe, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami, so neto izgubo iz poslovanja še povečale (na 38,1 mio evrov), družbe, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi, pa so iz neto dobička iz poslovanja v višini 5,8 mio evrov prešle v izgubo v vrednosti 7,6 mio evrov. Gospodarnost poslovanja družb se je tako v letu 2013 še zmanjšala.

Neto finančna izguba je bila v letu 2013 še petino višja kot v letu prej.

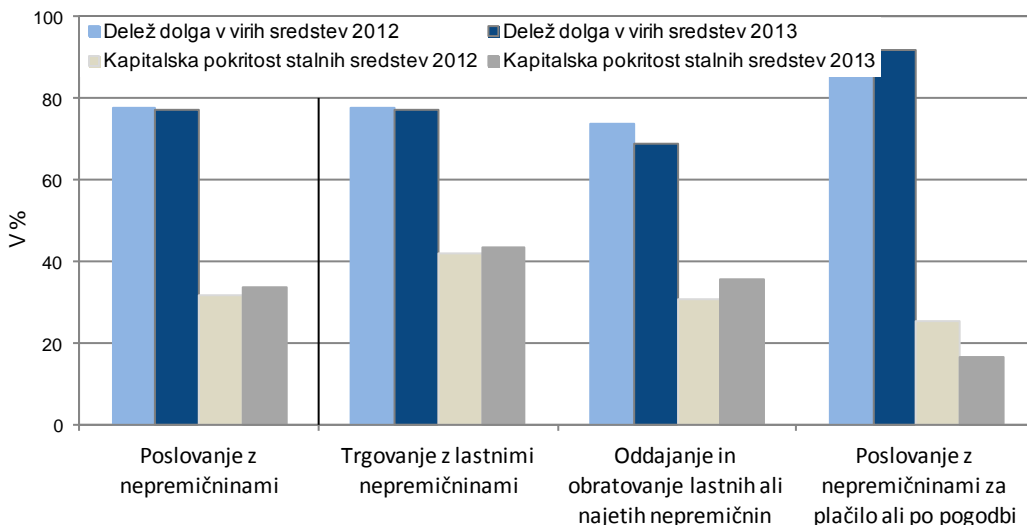
Povečanje je bilo v celoti posledica poslovanja družb, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi. Te so poslovno leto zaključile z neto izgubo iz financiranja, ki je bila za 122,9 % ali 47,6 mio evrov višja kot v letu prej. Ob zmanjšanju finančnih prihodkov so hkrati povečale finančne odhodke, kar je bilo posledica za tretjino višjih oslabitev in odpisov finančnih naložb. Družbe drugih dveh skupin so neto izgubo iz financiranja v letu 2013 nekoliko zmanjšale.

Slika 56: Gospodarnost poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 57: Zadolženost in finančna struktura gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2012 in 2013

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Nepremičninske družbe so leta 2013 nekoliko zmanjšale svojo zadolženost, vendar je delež dolga v virih sredstev ostal najvišji med vsemi dejavnostmi zasebnega sektorja. Delež dolga nepremičninskih družb se je v letu 2013 zmanjšal za 0,7 o. t. na 77,1 % virov sredstev, kar je bilo posledica zmanjšanja predvsem kratkoročnih obveznosti. Delež se je zmanjšal pri družbah, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami, in družbah, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin. Družbe, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi, so ob večjem zmanjšanju celotnih obveznosti do virov sredstev (zaradi nižjega kapitala) od zmanjšanja dolga v letu 2013 delež dolga še povečale. Ob tem se jim je močno poslabšala tudi finančna pokritost sredstev.

3.12. STROKOVNE ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJAVNOSTI**Tabela 18: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih v obdobju 2008–2013**

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	10.183	10.703	11.281	11.866	12.442	12.871
Število zaposlenih ¹	28.202	28.914	29.330	29.493	28.596	28.949
Delež dejavnosti v zaposlenosti (v %)	5,5	6,0	6,4	6,6	6,6	6,8
Delež v dodani vrednosti vseh družb (v %)	6,6	7,5	6,9	6,9	7,0	7,1
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	278.001	167.888	69.481	118.541	136.868	116.516
VELIKOST						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	658	711	624	598	626	597
Število zaposlenih/podjetje	2,8	2,7	2,6	2,5	2,3	2,2
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	225	256	239	235	269	263
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,086	1,049	1,048	1,050	1,051	1,050
DONOSNOST						
Donosnost sredstev, v %	4,4	2,3	1,0	1,7	1,8	1,5
Donosnost prihodkov, v %	6,9	4,4	1,9	3,1	3,6	3,1
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	42.331	42.803	38.986	39.521	40.759	40.586
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	26.670	26.886	27.384	27.263	27.683	27.198
Delež stroškov dela v dodani vrednosti, v %	63,0	62,8	70,2	69,0	67,9	67,0
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev, v %	66,7	64,8	62,2	61,3	61,8	60,0
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev, v %	46,2	45,4	39,4	38,5	36,1	36,5
Kapitalska pokritost stalnih sredstev, v %	62,3	66,5	66,5	67,1	62,0	66,5
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog, v %	89,7	91,7	94,8	95,2	94,8	96,9
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje, v %	16,5	17,4	18,0	20,0	23,0	25,3
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih, v %	53,5	52,9	56,9	57,7	61,6	60,1
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih, v %	7,1	6,2	6,2	6,6	6,5	6,8

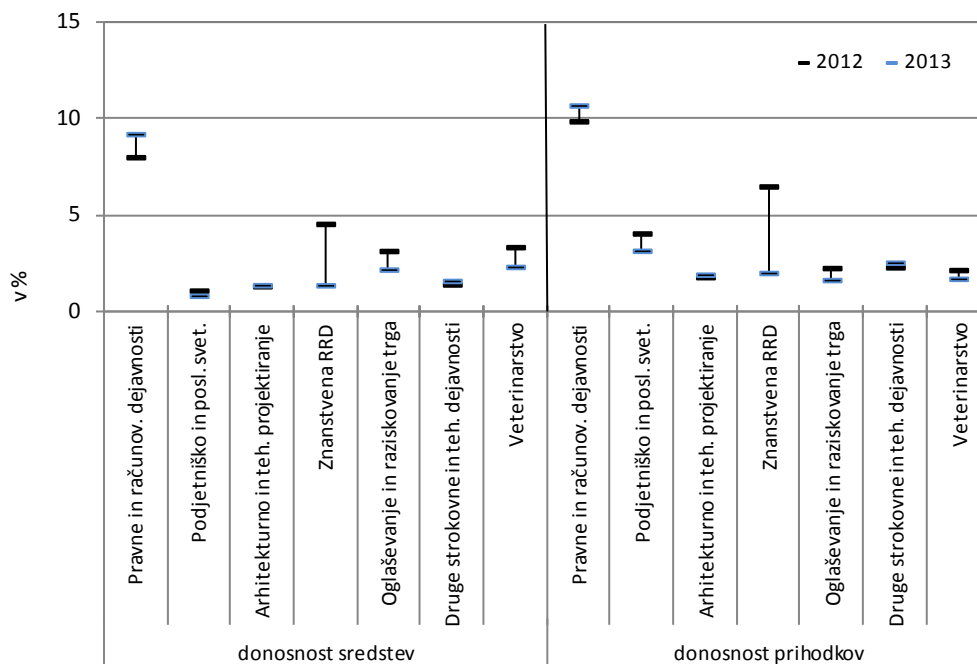
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Gospodarske družbe strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti (M) so tudi leto 2013 zaključile z neto čistim dobičkom, vendar se je zmanjšal na raven izpred dveh let. Družbe so zaključile obračunsko obdobje s pozitivnim poslovnim rezultatom na

dveh ravneh delovanja (iz poslovanja in drugega delovanja), izguba iz financiranja se je lani po dveh zaporednih letih zmanjševanja ponovno okrepila, za 11,0 %. Neto izguba iz financiranja je dosegla 33,9 mio EUR in je bila ustvarjena v vseh sedmih oddelkih dejavnosti M, pri čemer so družbe, ki se ukvarjajo z arhitekturnim in tehničnim projektiranjem, tehničnim preizkušanjem in analiziranjem (M 71), zopet prispevale glavnino (51,0 %) k negativnemu rezultatu iz financiranja. Neto dobiček iz poslovanja družb celotne dejavnosti M je dosegel 169,3 mio EUR in se je glede na leto prej zmanjšal za 4,0 %. Ustvarile so ga družbe prav v vseh oddelkih, vendar se je povečal zgolj v dveh – tudi v družbah oddelka M 71, ki sicer prispevajo največji del k celotni dodani vrednosti dejavnosti M. Saldo drugih prihodkov in odhodkov se je zmanjšal skoraj za tretjino in je znašal 17,6 mio EUR. Neto čisti dobiček obračunskega obdobja je znašal 116,5 mio EUR, kar je pomenilo 14,9-odstoten zaostanek glede na predhodno leto oziroma precej podoben rezultat kot pred dvema letoma. Zaostanek za ravnijo iz začetka obdobja gospodarske krize se je tako še povečal; za letom 2009 znaša skoraj tretjino, za letom 2008 pa skoraj tri petine. Pozitiven končni poslovni rezultat je bil izkazan v vseh oddelkih dejavnosti M, četudi se je v štirih zmanjšal in to povsod za četrtno in več. Donosnosti sredstev in prihodkov na ravni celotne dejavnosti M kot tudi oddelkov so s tem ostale pozitivne.

Slika 58: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letih 2012 in 2013

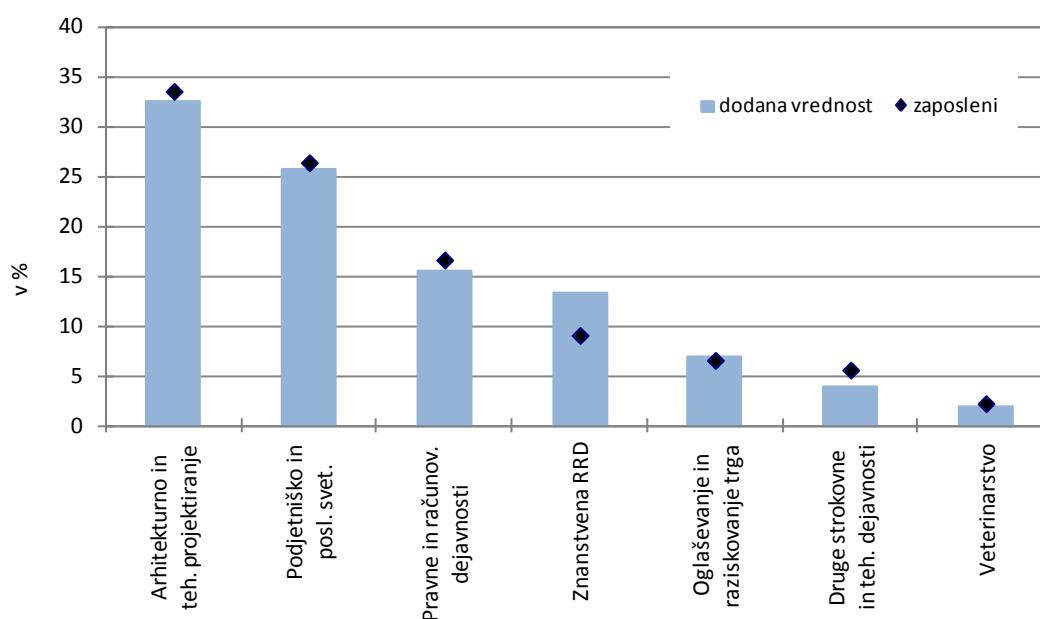

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Potem ko je obseg dodane vrednosti na začetku gospodarske krize močno zanihal navzdol, je v zadnjih dveh letih skorajda stagniral. Lani so družbe celotne dejavnosti

M ustvarile dodano vrednost v obsegu 1.174,9 mio EUR⁵² (2012: 1.165,5 mio EUR, 2011: 1.165,6 mio EUR), kar je pomenilo 0,8-odstotno povečanje glede na leto 2012. Pri tem so se poslovni prihodki zmanjšali za 2,0 %, še bolj pa so se zmanjšali stroški blaga, materiala in storitev ter drugi poslovni odhodki (za 0,9 o. t. oz. za 17,0 o. t.), kar je vplivalo na povečanje obsega dodane vrednosti. Med oddelki dejavnosti M pa se je obseg dodane vrednosti opazno zmanjšal v dveh največjih oddelkih po ustvarjeni dodani vrednosti, M – 71 (arhitekturno in tehnično projektiranje; tehnično preizkušanje in analiziranje) in M – 70 (podjetniško in poslovno svetovanje), in sicer na račun manjših poslovnih prihodkov (dodana vrednost: za 6,1 % oz. za 2,8 %; poslovni prihodki: za 5,7 % oz. za 4,6 %).

Slika 59: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2013

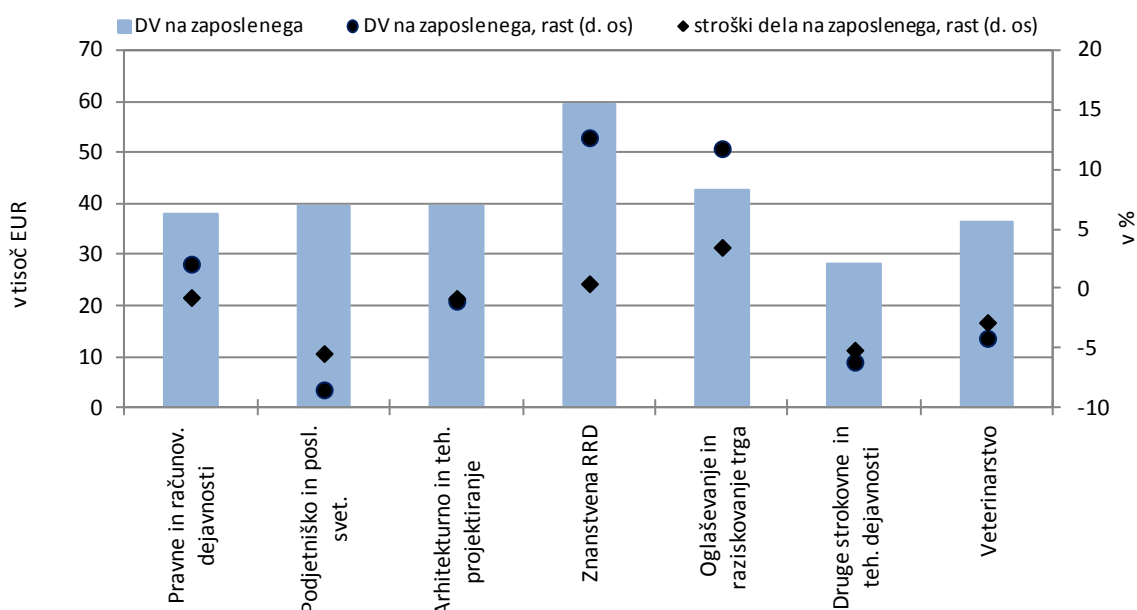
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Lani se je produktivnost zmanjšala drugič v času gospodarske krize, k čemur je pomembno prispevalo povečanje števila zaposlenih. Število zaposlenih, ki se je v celotnem obdobju gospodarske krize zmanjšalo samo v letu 2012, se je lani okrepilo za 1,2 %, najbolj (skoraj za desetino) v družbah, ki se ukvarjajo z drugimi strokovnimi in tehničnimi dejavnostmi (M 74). Prispevek teh družb k celotni zaposlenosti dejavnosti M sicer ni velik, 5,6-odstoten, in ostaja stabilen v obdobju 2008–2013, se pa še nadalje zmanjšuje prav v dejavnosti, ki največ prispeva k celotni zaposlenosti panoge, torej v družbah dejavnosti M 71. Te družbe, ki spadajo med storitve, temelječe na znanju, so lani

⁵² Majhni samostojni podjetniki pa so ustvarili za 85,3 mio EUR dodane vrednosti, kar je pomenilo 6,8-odstotno zmanjšanje glede na leto 2012. Pri tem se je njihov prispevek k celotni dodani vrednosti dejavnosti M zmanjšal za pol odstotne točke, na 6,8 %. Število majhnih samostojnih podjetnikov dejavnosti M kot tudi število pri njih zaposlenih sta se lani zmanjšali (za 7,5 % oz. za 2,8 %). Med vsemi dejavnostmi M ostajajo majhni samostojni podjetniki, ki se ukvarjajo s pravnimi in računovodskimi dejavnostmi (M 69), največji tako po ustvarjeni dodani vrednosti kot tudi glede prispevka k zaposlenosti med samostojnimi podjetniki v panogi M (2013: 32,7 % oz. 40,7 %, 2012: 33,9 % oz. 42,3 %).

še nadalje zmanjšale število zaposlenih, za 5,1 %, kar je ob še večjem zmanjšanju obsega dodane vrednosti privedlo do nadaljnjega zmanjšanja produktivnosti, za 1,0 %. Ker so se razmere v gradbeništvu v času gospodarske krize močno zaostrele, ocenjujemo, da je to vplivalo tudi na zmanjševanje števila zaposlenih v družbah dejavnosti M 71, ki so poslovno precej povezane prav z gradbeništvom. Delež stroškov dela v dodani vrednosti se je zmanjšal tretje leto zapored, lani na 67,0 %, in sicer ob zmanjšani vrednosti stroškov dela za 0,5 % ter 0,8-odstotnem povečanju obsega dodane vrednosti. Pri tem so se stroški dela na zaposlenega v panogi zmanjšali za 1,8 %.

Slika 60: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2013

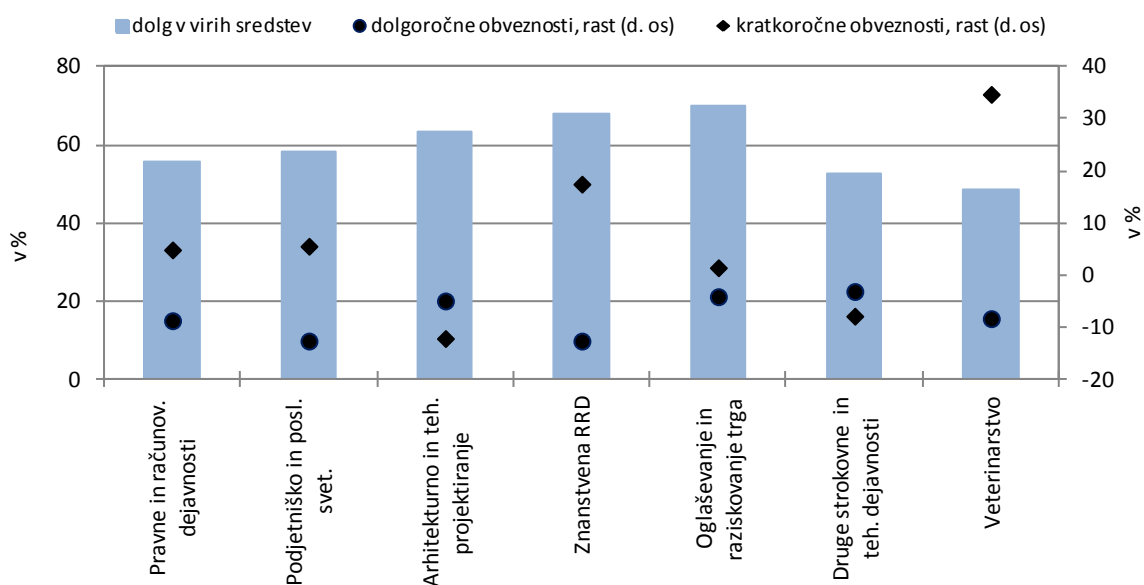

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Gospodarnost poslovanja strokovno-tehničnih dejavnosti, ki stagnira že od leta 2009, je ostala nespremenjena tudi lani. Dinamika zmanjšanja poslovnih prihodkov in poslovnih odhodkov je bila lani precej podobna (prvi: za -2,0 %, drugi: za -1,9 %), kar je vplivalo na zgolj malenkostno spremembo v gospodarnosti poslovanja, na 1,050 (2012: 1,051). Gospodarnost poslovanja se je opazno izboljšala zgolj v družbah, ki se ukvarjajo z oglaševanjem in raziskovanjem trga (M 73), in v družbah, ki se ukvarjajo s pravnimi in računovodskimi dejavnostmi (M 69). V teh najvišja gospodarnost poslovanja med vsemi oddelki dejavnosti M vztraja že od leta 2008, pri čemer so te družbe zaradi narave dela usmerjene pretežno na domači trg, kjer realizirajo kar 91,6 % čistih prihodkov od prodaje. Izvozna usmerjenost celotne dejavnosti M se sicer vztrajno povečuje že pet zaporednih let, lani se je glede na prejšnje leto povečala za 2,3 o. t. oz. na 25,3 % (leta 2008 je bila 16,5-odstotna). Pri tem so družbe, ki se ukvarjajo s podjetniškim in poslovnim svetovanjem (M 70) najbolj povečale prisotnost na tujih trgih, saj se jim je delež čistih prihodkov od prodaje na tujih trgih povečal za 4,8 o. t. oz. na 42,0 %, kar je bilo tudi več od povprečja vseh gospodarskih družb (35,9 %). Te družbe so izpad čistih prihodkov od prodaje na domačem trgu, za desetino, nadomestile s prodajo v tujini, kjer so povečale čiste prihodke od prodaje za desetino.

Povprečna zadolženost družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti je bila v celotnem obdobju 2008–2013 zelo podobna povprečni zadolženosti vseh gospodarskih družb. Lani je znašala 60,0 % za celotno dejavnost M, prav toliko pa tudi za celo gospodarstvo (2008: 66,7 % oz. 65,2 %). V treh oddelkih dejavnosti M je bila izkazana nadpovprečna zadolženost, najvišja je bila zopet v družbah, ki se ukvarjajo z oglaševanjem in raziskovanjem trga (M 73), 69,8-odstotna, in tako visoka vztraja v celotnem obdobju 2008–2013. Leta 2013 so se dolgoročne obveznosti precej zmanjšale, za 10,5 %, še bolj pa dolgoročne finančne obveznosti do bank in dobaviteljev, kar je ob stagnaciji kratkoročnih obveznosti ter precej manjšem zmanjšanju obveznosti do virov sredstev, za 9,2 o. t., povzročilo, da se je delež dolga v virih sredstev še nadalje zmanjšal, za 1,8 o. t. oz. na 60,0 %, in je dosegel najnižjo raven doslej. Ker so se dolgoročna sredstva zmanjšala (za -3,7 %) bolj, kot se je povečala vrednost kapitala (za 3,2 %), je to privedlo do okrepitve kapitalске pokritosti stalnih sredstev, za 4,5 o. t. oz. na 66,5 %. Povsem enaka raven kapitalске pokritosti stalnih sredstev pa je bila zabeležena že v letih 2009 in 2010.

Slika 61: Zadolženost v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

3.13. DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI

Tabela 19: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih v obdobju 2008–2013

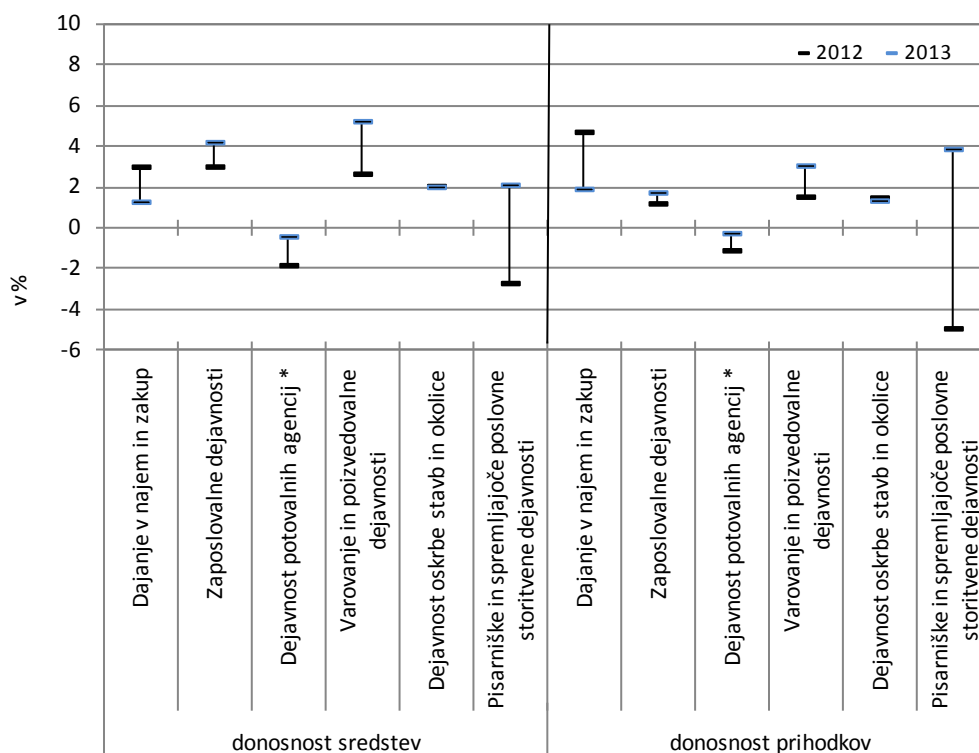
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število gospodarskih družb	1.456	1.570	1.678	1.756	1.814	1.877
Število zaposlenih ¹	21.829	20.791	20.614	21.282	20.068	19.797
Delež dejavnosti v zaposlenosti (v %)	4,3	4,3	4,5	4,7	4,6	4,6
Delež v dodani vrednosti vseh družb (v %)	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	3.116	-6.524	-6.638	4.228	2.602	15.815
VELIKOST						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	547	542	525	511	477	457
Število zaposlenih/podjetje	15,0	13,2	12,3	12,1	11,1	10,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	34	40	41	41	43	43
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,019	1,005	1,004	1,012	1,023	1,026
DONOSNOST						
Donosnost sredstev, v %	0,4	-0,8	-0,8	0,5	0,3	1,9
Donosnost prihodkov, v %	0,3	-0,6	-0,6	0,4	0,2	1,4
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	18.132	18.239	19.096	19.585	20.532	20.859
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	15.490	15.788	16.416	16.867	16.934	17.406
Delež stroškov dela v dodani vrednosti, v %	85,4	86,6	86,0	86,1	82,5	83,4
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev, v %	73,5	75,1	73,7	72,0	71,6	70,0
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev, v %	48,1	50,3	49,6	47,1	47,6	46,5
Kapitalska pokritost stalnih sredstev, v %	52,5	49,2	49,5	51,5	52,3	55,0
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog, v %	97,0	92,3	88,2	90,4	90,3	92,7
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje, v %	12,3	10,8	10,7	11,5	13,0	15,5
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih, v %	50,4	50,7	53,1	54,4	54,3	54,6
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih, v %	27,3	25,0	23,5	23,9	21,2	20,8

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: 1 Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. 2 Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Neto čisti dobiček družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti (N) se je lani izjemno povečal in že močno presegel vrednost pred gospodarsko krizo. Družbe so obračunsko obdobje zaključile s pozitivnim poslovnim rezultatom na dveh ravneh delovanja (iz poslovanja in drugega delovanja), iz financiranja pa so ustvarile neto izgubo, ki se je lani precej zmanjšala. Finančni odhodki so sicer za 8,8 mio EUR presegli finančne prihodke, vendar se je finančna izguba zmanjšala za polovico. Izkazana je bila v vseh šestih oddelkih dejavnosti N, pri čemer je bila med njimi precej bolj enakomerno razpršena kot v letu 2012, saj je lani največji del (28,2 %) odpadel na družbe, ki opravljajo dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti (N 79). Leta 2012 so namreč družbe, ki se ukvarjajo s pisarniški in spremljajočimi poslovnimi storitvenimi dejavnostmi (N 82) prispevale kar 45,3 % k celotni neto finančni izgubi dejavnosti N, lani pa zgolj 13,2 %. Neto dobiček iz poslovanja je dosegel 27,0 mio EUR in se je povečal za dobro desetino, izkazan pa je bil prav v vseh oddelkih. Med njimi so ga v družbah, ki se ukvarjajo z varovanjem in poizvedovalnimi dejavnostmi (N 80) povečali kar za 89,0 %, zmanjšanje neto dobička iz poslovanja pa je bilo zabeleženo le v družbah, ki se ukvarjajo z dejavnostjo najema in zakupa (N 77), za 63,6 %. Neto čisti dobiček je dosegel vrednost 15,8 mio EUR, kar je pomenilo šestkratno povečanje glede na leto prej oziroma petkratno povečanje glede na leto 2008. Med oddelki dejavnosti N je bila neto čista izguba izkazana le v družbah, ki opravljajo dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti (N 79), vendar se je glede na leto prej občutno zmanjšala, za 77,7 %. Ker se je neto čisti poslovni rezultat precej izboljšal, sta se izboljšali tudi donosnosti sredstev in prihodkov.

Slika 62: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letih 2012 in 2013

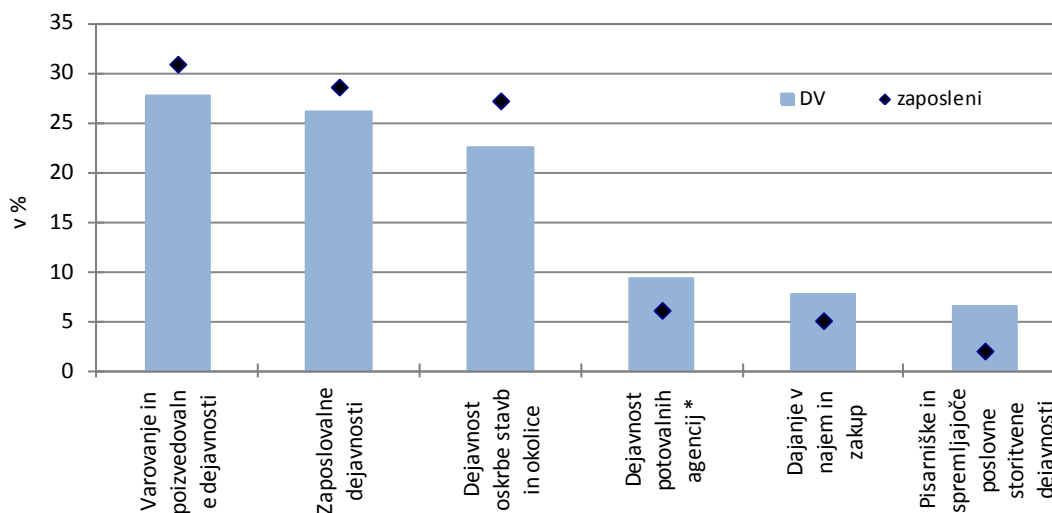

Vir: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

Delež gospodarskih družb dejavnosti N v dodani vrednosti vseh družb se ohranja na nespremenjeni ravni že zadnja tri leta in znaša 2,5 %. Dodana vrednost se je lani povečala za 0,2 % in je dosegla 412,9 mio EUR⁵³. Pri tem so bili poslovni prihodki višji za 0,3 %, na strani komponent, ki zmanjšujeta obseg dodane vrednosti, pa so se stroški blaga, materiala in storitev povečali za 2,4 %, drugi poslovni odhodki pa zmanjšali za 29,4 %. Nadpovprečno so povečale dodano vrednost družbe, ki se ukvarjajo z zaposlovalnimi dejavnostmi (N 78), za dobro desetino, in s tem povečale delež v dodani vrednosti celotne dejavnosti N na 26,1 %. Te družbe so tudi najbolj povečale prispevek k dodani vrednosti celotne panoge N v obdobju 2008–2013 (2008: 23,6 %), kar je odraz sprememb na trgu dela, ko delodajalci zaradi težnje k večji fleksibilnosti v negotovih gospodarskih razmerah v večji meri kot pred začetkom krize najemajo delavce preko sklenjenih delovnih pogodb z zaposlovalnimi agencijami. Poslovni prihodki zaposlovalnih družb so se povečali za 0,3 %, še nekoliko bolj pa so se povečali stroški blaga, materiala in storitev, za 3,6 o. t., drugi poslovni odhodki pa so se zmanjšali za 37,0 %. Poleg zaposlovalnih družb so zaradi relativno visoke rasti poslovnih prihodkov (7,9-odstotna) nadpovprečno povečale dodano vrednost samo še družbe, ki se ukvarjajo z dejavnostjo oskrbe stavb in okolice (N 81), in sicer za 2,9 %, k skupni dodani vrednosti dejavnosti N pa so prispevale že 22,6 %. Ker so se stroški dela za celotno dejavnost N povečali bolj kot dodana vrednost, se je delež stroškov dela v dodani vrednosti povečal za 0,9 o. t. na 83,4 %, a ostal precej nižji kot leta 2009, ko je dosegel najvišjo vrednost.

Slika 63: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2013

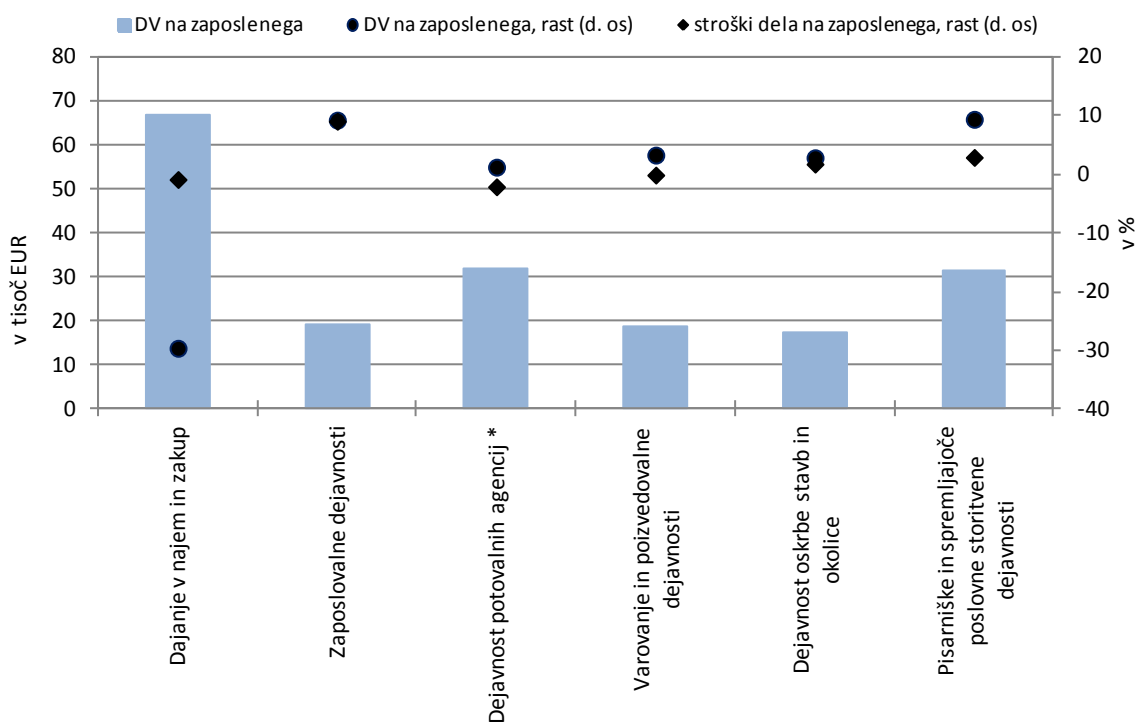
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

⁵³ Majhni samostojni podjetniki pa so ustvarili za 27,4 mio EUR dodane vrednosti, ki se je glede na leto 2012 zmanjšala za 0,8 %, vendar se je njihov prispevek k celotni dodani vrednosti dejavnosti N skoraj ohranil na ravni predhodnega leta (6,2-odstoten). Pri tem se je število zaposlenih pri samostojnih podjetnikih v dejavnosti N zmanjšalo za 4,3 %, število takih poslovnih subjektov pa se skorajda ni spremenilo. Med vsemi dejavnostmi N ostajajo majhni samostojni podjetniki, ki se ukvarjajo z dejavnostjo oskrbe stavb in okolice (N 81), največji tako po ustvarjeni dodani vrednosti kot tudi glede prispevka k zaposlenosti med samostojnimi podjetniki v panogi N (2013: 62,0 % oz. 72,3 %, 2012: 63,1 % oz. 75,3 %).

Rast produktivnosti dela se je lani upočasnila, kar je bila posledica predvsem manjšega zmanjšanja števila zaposlenih v primerjavi z letom 2012. Produktivnost družb dejavnosti N, merjena kot razmerje med dodano vrednostjo in številom zaposlenih, je dosegla 20.859 EUR in se je povečala za 1,6 %, kar je pomenilo za 3,2 o. t. manj kot leta 2012. Pri tem se je dodana vrednost povečala zgolj za 0,2 %, število zaposlenih pa se je zmanjšalo za 1,4 %, kar je vplivalo na upočasnitev rasti produktivnosti. Zmanjševanje števila zaposlenih v celotni panogi N je, z izjemo zgolj v letu 2011, sicer stalnica za celotno obdobje 2008–2013, vendar je bila lanskoletna intenzivnost ena manjših⁵⁴. Število zaposlenih se je najbolj zmanjšalo v družbah, ki izvajajo pisarniške in spremljajoče poslovne storitvene dejavnosti (N 82), za desetino, najbolj pa se je povečalo v družbah, ki se ukvarjajo z zaposlovalnimi dejavnostmi (N 78), za 2,8 %, zaradi česar se je delež prvih k celotni zaposlenosti panoge zmanjšal, drugih pa povečal (za 0,6 o. t. oz. za 1,1 o. t.).

Slika 64: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

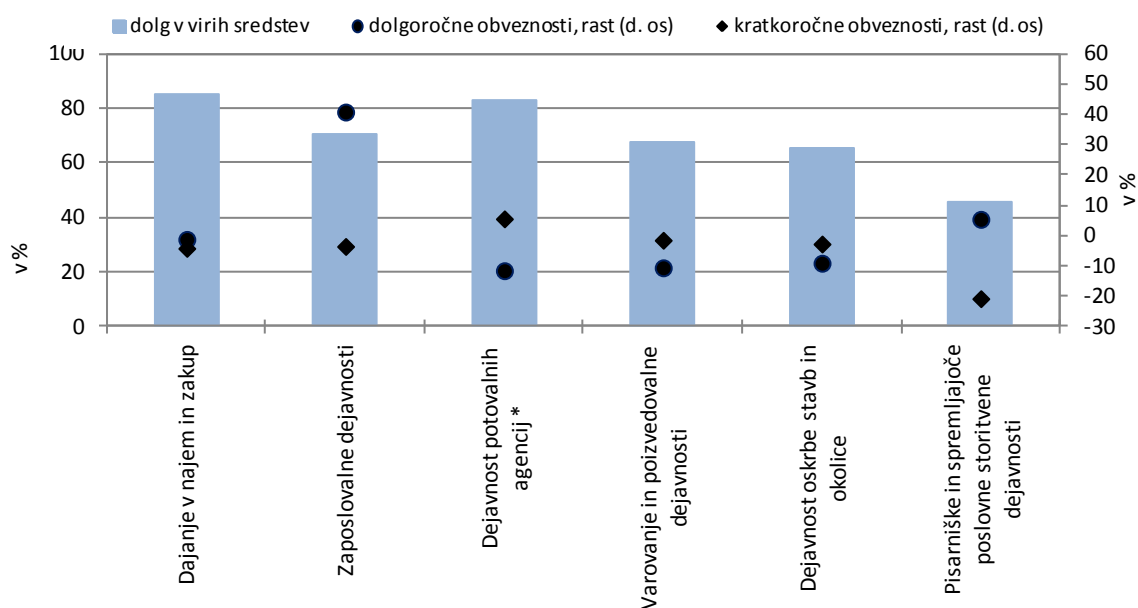
Gospodarnost poslovanja se je izboljšala tretje leto zapored. Ob stagnaciji poslovnih odhodkov in skromni rasti prihodkov, za 0,3 %, se je gospodarnost poslovanja v letu 2013 še nekoliko izboljšala, na 1,026 (2012: 1,023). Med oddelki dejavnosti N se je opazno izboljšala v družbah, ki se ukvarjajo z varovanjem in poizvedovalnimi dejavnostmi (N 80), ter družbah, ki izvajajo pisarniške in spremljajoče poslovne storitvene dejavnosti (N 82). Pri prvih je bil tak rezultat posledica stagnacije poslovnih odhodkov ob sicer skromni rasti

⁵⁴ V celotni dejavnosti N se je število zaposlenih zmanjševalo takole (2009: -4,8 %, 2010: -0,9 %, 2012: -5,7 %).

prihodkov (za 1,2 %), pri drugih pa precejšnjega zmanjšanja poslovnih odhodkov (za 6,9 %), na račun manjših stroškov blaga, materiala in storitev ter stroškov dela, in le nekoliko manjšega zmanjšanja poslovnih prihodkov (5,6 %). Te družbe so tako izkazale največje zmanjšanje poslovnih prihodkov, predvsem zaradi padca na domačem trgu. Izvozna usmerjenost te dejavnosti je bila enaka povprečni izvozni usmerjenosti celotne panoge N, 15,5-odstotna, najvišja pa je bila zopet izkazana v družbah, ki opravljajo dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti (N 79), 28,8-odstotna. Ob povečanju čistih prihodkov od prodaje na tujih trgih, za 14,5 %, in to predvsem na trgih EU, so družbe potovalnih dejavnosti povečale izvozno usmerjenost tudi v letu 2013, zaradi česar je bila njihova vrednost iz leta 2008 presežena že drugo leto zapored (2013: za 6,4 o. t.).

Zadolženost družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti, merjena kot delež dolga v virih sredstev, se sicer v zadnjih štirih letih vztrajno zmanjšuje, vendar še naprej ostaja na precej visoki ravni. Lani se je znižala na 70,0 % oz. za 1,6 o. t. in je dosegla najnižjo raven po letu 2008, vendar še vedno presega povprečno zadolženost vseh gospodarskih družb za 10 o. t. Pri tem so se zmanjšale tako kratkoročne kot dolgoročne obveznosti na eni strani, za -3,1 % oz. za -3,6 %, zaradi precejšnjega povečanja vrednosti kapitala na drugi, za 4,8 %, pa je vse skupaj privedlo do zmanjšanja zadolženosti. Vrednost kapitala se je v obdobju 2008–2013 zmanjšala zgolj v letu 2012, za 2,2 %. Obveznosti do virov sredstev so se le malo zmanjšale, za 0,8 %. Največja zadolženost je bila izkazana v družbah, ki se ukvarjajo z dejavnostjo najema in zakupa (N 77), 85,0-odstotna, in se je ohranila na ravni predhodnega leta. Zaradi stagnacije vrednosti dolgoročnih sredstev ter ob povečani vrednosti kapitala se je kapitalska pokritost stalnih sredstev povečala tudi lani, na 55,0 %, in je tako že preseгла raven iz leta 2008.

Slika 65: Zadolženost v gospodarskih družbah drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2013

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

4. ZAKLJUČKI

Poslovni rezultat **gospodarskih družb** se je po izboljšanju v letu 2011 v naslednjih dveh letih spet poslabševal. Lani (2013) je s približno 170 mio EUR sicer ostal pozitiven, vendar je bil, z izjemo negativnega leta 2010, najnižji od začetka krize. Poslabšanje je izviralo iz poglobitve izgube iz financiranja, dobiček iz poslovanja pa se je nekoliko povečal, a je bil le malenkost višji kot leta 2009, ko je dosegel najnižjo raven od začetka krize. K visoki finančni izgubi so še naprej prispevali razmeroma visoki finančni odhodki, predvsem zaradi odpisov in oslabitev, visoki pa ostajajo tudi odhodki iz finančnih obveznosti, čeprav so se v zadnjem obdobju zmanjšali (zlasti odhodki od bančnih posojil). Nadaljevalo se je tudi upadanje finančnih prihodkov. Tudi zadolženost gospodarskih družb je kljub zmanjšanju ostala visoka. Na osnovno poslovanje gospodarskih družb so ponovno pozitivno vplivali rastoči izvozni prihodki, čeprav se je njihova rast lani precej upočasnila, prihodki na domačem trgu pa so se še zmanjšali. Hkrati se je tretje leto nadaljevalo zmanjševanje pritiskov s strani stroškov dela na enoto dodane vrednosti, lani pa so se prvič po nekajletnem zviševanju zmanjšali tudi stroški blaga, materiala in storitev na enoto poslovnih prihodkov.

Gospodarske družbe **primarnih dejavnosti (A – kmetijstvo, lov, gozdarstvo in ribištvo)** so v letu 2013 poslovni rezultat v povprečju precej poslabšale, družbe **živilsko predelovalnih dejavnosti (C 10 in 11)** pa so leto zaključile z nekoliko manjšo neto izgubo kot leto prej. V družbah primarnih dejavnosti so ponovno znižali zaposlenost in z nižjo produktivnostjo ustvarili najnižjo dodano vrednost v opazovanem obdobju zadnjih šestih let. Leto so zaključili s precej večjo neto čisto izgubo kot leto prej. Skupni negativni izid je bil povezan z nižjim dobičkom iz poslovanja in višjo izgubo iz financiranja. Negativni rezultat so prikazale družbe iz oddelka kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezane storitve, družbe iz oddelkov gozdarstvo in ribištvo pa neto dobiček. V gospodarskih družbah živilsko predelovalne dejavnosti se je dodana vrednost ohranila približno na ravni zadnjih treh let, kar je bilo ob nadaljevanju zniževanja zaposlenosti doseženo z večjo produktivnostjo dela. Poslovno leto so zaključili z nekoliko manjšo neto izgubo kot leto prej. Ta je bila ponovno rezultat izgube na ravni financiranja, dobiček iz poslovanja pa se je v primerjavi z letom prej nekoliko povečal. V strukturi dejavnosti je bila izguba ponovno prikazana v proizvodnji pijač, največja v proizvodnji piva.

Gospodarske družbe **rudarstva (B)** so v letu 2013 ustvarile najvišjo izgubo v zadnjem desetletju. Visoka izguba je bila v prejšnjih letih (kadar je bila) večinoma močno povezana z negativnim poslovanjem v dejavnosti pridobivanja rjavega premoga, v letu 2013 pa s slabšim poslovnim izidom pri pridobivanju lignita. Izguba je bila deloma posledica manjše proizvodnje premoga, precej pa so prispevali tudi povečani finančni odhodki iz oslabitev. Na drugi strani je v Rudniku Trbovlje-Hrastnik v letu 2013 prenehala proizvodnja premoga za prodajo (odslej sledijo le še zapiralna dela), kar se je močno poznalo tudi pri prodajnih prihodkih. Že nekaj let k slabšemu poslovanju rudarstva prispeva tudi izguba v dejavnosti storitve za pridobivanje nafte in zemeljskega plina, dejavnost pridobivanja gramoza, peska in gline (povezana z gradbeništvo) pa šele v zadnjih treh letih.

Družbe **predelovalnih dejavnosti (C)** so leta 2013 ustvarile večjo dodano vrednost in zaposlovale manjše število delavcev kot leto prej. Dodana vrednost se je povečala predvsem v družbah srednje nizko tehnološko zahtevnih panog, ki so povečini povečale tudi število zaposlenih. Pomen teh panog v strukturi dejavnosti se je s tem povečal (z izjemo proizvodnje nekovinskih mineralnih izdelkov), zmanjšal pa se je pomen tehnološko zahtevnejših panog (z izjemo kemične in farmacevtske industrije) in nadalje tudi pomen nizko tehnološko zahtevnih panog (predvsem tekstilne industrije). Skupni neto čisti dobiček, ki so ga ustvarile družbe predelovalnih dejavnosti, je bil manjši za četrtno. Pri tem so družbe srednje nizko in nizko tehnološko zahtevnih panog poslovale z neto čisto izgubo. Večjo neto finančno izgubo so ustvarile predvsem družbe proizvodnje nekovinskih mineralnih izdelkov in kovinske družbe, neto dobiček iz poslovanja pa se je najbolj zmanjšal gumarskim družbam. Neto čisti dobiček družb tehnološko zahtevnejših panog je bil manjši za petino zaradi neto čiste izgube družb proizvodnje vozil in plovil. Poleg družb kemične in farmacevtske industrije so te družbe najbolj poslabšale rezultate iz finančnega poslovanja in ustvarile neto finančno izgubo. Zaradi zmanjšanja kapitala in predvsem večjih kratkoročnih obveznosti se je močno povečala tudi zadolženost družb proizvodnje vozil in plovil, ki so bile poleg gumarskih družb edine zadolžene bolj kot leta 2012.

Gospodarske družbe **oskrbe z elektriko, plinom in paro (D)** v letu 2013 sicer niso povečale neto čistega dobička, a je bil ta vseeno skoraj tolikšen kot pri vseh gospodarskih družbah. Največ ga še vedno ustvarijo pri (mednarodnem) trgovanju z električno energijo, kjer sta se izvoz in uvoz količinsko za nekaj odstotkov zmanjšala (majhno povpraševanje po elektriki ob nizki gospodarski aktivnosti v Evropi in pri nas), pomembno pa so k rezultatu spet prispevali presežki domače, cenejše hidroenergije. V trgovalni dejavnosti z elektriko se je v letu 2013 poslovanje v okviru dejavnosti D tudi najbolj izboljšalo, močno pa se je poslabšalo pri proizvodnji termoelektrarn, kjer so leto zaključili z izgubo. Med manjšimi dejavnostmi se je poslovni rezultat najbolj popravil v dejavnosti oskrbe s paro in vročo vodo.

Dejavnost oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja (E) je v letu 2013 ponovno zaposlovala več ljudi kot v predhodnem letu in je ena redkih dejavnosti v gospodarstvu, v kateri se je število zaposlenih od začetka krize povečevalo. V letu 2013 so družbe dejavnosti E izboljšale tudi poslovni rezultat. Na to je delno vplivala sprostitev cen komunalnih storitev, saj so prihodki od prodaje temeljili izključno na rasti prodaje doma, in sicer le pri segmentu javnih podjetij, na katere je imela sprostitev cen večji vpliv. Po drugi strani so se v letu 2013 nadaljevala umirjena gibanja cen surovin, kar je privedlo do počasnejše rasti poslovnih odhodkov, to pa je omogočilo tudi več kot 30-odstotno rast dobičkov iz poslovanja posameznih dejavnosti. Neto čisti dobiček obračunskega obdobja se je sicer povišal nekoliko manj (za slabih 20 %), saj je bila v letu 2013 prisotna precejšnja poglobitev izgub iz financiranja, predvsem zaradi oslabitev in finančnih odpisov v le nekaj podjetjih. V povprečju pa so dejavnosti E tudi v letu 2013 ohranile večjo ustreznost virov financiranja, plačilno sposobnost, pa tudi ugodnejše kazalnike donosnosti, kot je bilo povprečje vseh gospodarskih družb v gospodarstvu.

Zniževanje aktivnosti v **gradbeništvu (F)** se je nadaljevalo tudi v letu 2013, poslovni rezultat pa se je tretje leto izboljšal, a ostal negativen. Prihodki in dodana vrednost družb v gradbeništvu so se peto leto zapored znižali in bili za približno polovico nižji kot pred petimi leti. Pri tem se je ob zaostrenih domačih razmerah povečala izvozna usmerjenost družb. Ob precejšnjem znižanju prevrednotovalnih poslovnih odhodkov pa so družbe lani ponovno ustvarile neto dobiček iz poslovanja, medtem ko se je izguba iz financiranja ohranila na ravni preteklega leta. Zniževanje zaposlenosti se je lani umirilo, ob neugodnih razmerah v bančnem sistemu in precejšnji brezposelnosti pa se je v zadnjih letih povečala delovna intenzivnost dejavnosti. To pa je tudi eden pomembnejših razlogov za padanje oziroma stagnacijo produktivnosti. Delež dolga v virih sredstev se je nadalje znižal, o ostal visok. Pri tem je treba opozoriti, da je na vrednosti nekonsolidiranih kazalnikov gradbeništvu tudi v letu 2013 močno vplivalo prenehanje poslovanja precejšnjega števila gradbenih podjetij, čeprav je bil njihov delež manjši kot v predhodnih dveh letih.

Gospodarske družbe **trgovine ter vzdrževanja in popravil motornih vozil (G)** so leto 2013 prvič zaključile z neto čisto izgubo. Poslabšanje poslovanja je bilo posledica za več kot polovico višje izgube iz financiranja, ki je nastala zaradi porasta finančnih odhodkov v povezavi z nižjimi vrednostmi finančnih naložb, ki jih imajo družbe v lasti. Dobiček iz poslovanja pa se je nekoliko povečal. Med posameznimi trgovskimi dejavnostmi so precej slabše kot v letih prej poslovale družbe trgovine na debelo, ki so poslovno leto 2013 zaključile z neto čisto izgubo. Ob tem so več kot podvojile neto izgubo iz financiranja, dobiček iz poslovanja pa je bil manjši za četrtno. Višjo izgubo iz financiranja so ustvarile tudi družbe trgovine na drobno, ki pa so ob za tretjino višjem dobičku iz poslovanja ohranile podoben neto čisti dobiček kot v letu prej. Svoje poslovanje so izboljšale le družbe trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili. Po enoletni prekinitvi so leto 2013 ponovno zaključile z neto čistim dobičkom, ki je bil podoben kot v letih 2009 in 2010. Ob poslovanju z neto čisto izgubo je bila donosnost sredstev in prihodkov trgovinskih družb prvič negativna, gospodarnost poslovanja pa je ostala na najnižji ravni po letu 2008.

Gospodarske družbe **prometa in skladiščenja (H)** so, po močnem izboljšanju poslovanja že v letu 2012, neto čisti dobiček lani okrepile še za četrtno, tako da je ta presegel višino poslovnega rezultata vseh slovenskih družb skupaj. K rasti neto čistega dobička je v manjši meri prispevalo znižanje neto izgube iz financiranja, še bolj pa povečanje neto dobička iz poslovanja. Poslovni rezultat so najbolj izboljšali v spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu, v cestnem tovornem prometu, v špedicijski dejavnosti, pa tudi na železnici. Največji neto čisti dobiček so v okviru dejavnosti H dosegli v spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu, v dejavnosti skladiščenja ter v cestnem blagovnem prometu. Poštna in kurirska dejavnost je bila od glavnih dejavnosti prometa in skladiščenja (poleg zračnega potniškega prometa z manjšo izgubo) praktično edina, ki je zabeležila večjo neto čisto izgubo, ki pa večinoma ni bila povezana z osnovno poštno-storitveno dejavnostjo.

Poslovanje **gostinskih družb (I)** se je leta 2013 izboljšalo, čeprav so leto še vedno zaključile z neto čisto izgubo, ki pa je bila za skoraj dve tretjini nižja kot pred letom. Z neto čisto izgubo so leto 2013 zaključile družbe obeh oddelkov gostinstva, ki pa je bila v

gostinskih nastanitvenih storitvah najnižja po letu 2009. Družbe obeh oddelkov so lansko leto zaključile z neto izgubo iz poslovanja, a občutneje nižjo kot leto pred tem. Nekoliko boljši rezultati so bili posledica zmanjšanja odpisov vrednosti, ki so se v letu 2012 močnejše povečali, pa tudi učinkov boja proti sivi ekonomiji, predvsem v dejavnosti strežbe pijač, in sicer so boljše rezultate zabeležile tako gospodarske družbe kot tudi majhni podjetniki. Zaradi nižjih finančnih odhodkov iz oslabitev in odpisov finančnih naložb je bila nižja kot pred letom tudi neto finančna izguba.

Gospodarske družbe, ki izvajajo **informacijske in komunikacijske dejavnosti (J)**, so tudi leto 2013 zaključile z neto čistim dobičkom, vendar se je zmanjšal. Zaostanek za rezultatom iz predkriznega leta 2008 se je tako povečal na dve petini. Družbe so sicer zaključile obračunsko obdobje s pozitivnim poslovnim rezultatom iz poslovanja in drugega delovanja, vendar sta se zmanjšala za desetino. Izguba iz financiranja pa se je prvič po letu 2010 zopet povečala. Obseg dodane vrednosti se je zaradi pospešene rasti stroškov blaga, materiala in storitev ter občutno počasnejše rasti poslovnih prihodkov zmanjšal. Ob tem se je produktivnost dela okrepila na račun večjega zmanjšanja števila zaposlenih. Gospodarnost poslovanja se je poslabšala, pred tem pa se je dve leti postopno izboljševala. Razmerje med dolgom in viri sredstev se je skoraj ohranilo na ravni predhodnega leta in tako še nadalje ostaja večje kot na začetku gospodarske krize.

Nepremičninski trg se je v letih pred gospodarsko krizo, ko je povpraševanje po različnih vrstah nepremičnin presegalo ponudbo, razcvetel in dosegal visoke dobičke, z gospodarsko krizo pa se je poslovanje **nepremičninskih družb (L)** močno poslabšalo. Tako so nepremičninske družbe po precejšnjem poslabšanju (sicer pozitivnega) poslovnega rezultata že v letu 2009, leto 2010 zaključile z neto čisto izgubo, ki se je v letih 2011–2013 še povečala. Lani so leto prvič zaključile tudi z neto izgubo iz poslovanja, ki je bila posledica manjših prihodkov ob zmanjševanju transakcij na nepremičninskem trgu, nadaljevale pa so se tudi visoke vrednosti odpisov lastnih sredstev zaradi zmanjševanja njihove vrednosti na trgu. Povišanje neto finančne izgube pa je bilo predvsem posledica rasti finančnih odhodkov zaradi oslabitev in odpisov finančnih naložb.

Neto čisti dobiček gospodarskih družb **strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti (M)** se je leta 2013 zmanjšal na raven izpred dveh let. Družbe so zaključile obračunsko obdobje s pozitivnim poslovnim rezultatom iz poslovanja in drugega delovanja, vendar sta bila manjša kot v predhodnem letu. Izguba iz financiranja se je lani ponovno okrepila, pred tem pa se je dve leti zmanjševala. Obseg dodane vrednosti je v zadnjih dveh letih skorajda stagniral, na začetku gospodarske krize pa je močno zanihal navzdol. Produktivnost se je zmanjšala drugič v času gospodarske krize, k čemur je pomembno prispevalo povečanje števila zaposlenih. Prav nasprotno pa se število zaposlenih še nadalje zmanjšuje v dejavnosti, ki največ prispeva k celotni zaposlenosti panoge, to je v arhitekturno-projektantskih storitvah (M 71), ki so poslovno precej povezane z gradbeništvom. Gospodarnost poslovanja strokovno-tehničnih dejavnosti, ki stagnira že od leta 2009, je ostala nespremenjena tudi lani, saj je bila dinamika zmanjšanja poslovnih prihodkov in odhodkov precej podobna. Povprečna zadolženost družb strokovno-tehničnih dejavnosti je bila v celotnem obdobju 2008–2013 zelo podobna povprečni zadolženosti

vseh gospodarskih družb, se je pa lani še nadalje zmanjšala in tako dosegla najnižjo raven doslej.

Neto čisti dobiček družb **raznovrstnih poslovnih dejavnosti (N)** se je v letu 2013 izjemno povečal in tako že močno presegel vrednost pred gospodarsko krizo. Družbe so obračunsko obdobje zaključile s pozitivnim poslovnim rezultatom iz poslovanja in drugega delovanja, iz financiranja pa so ustvarile manjšo neto izgubo kot leto prej. Dodana vrednost se je lani povečala samo za malenkost, rast produktivnosti dela se je upočasnila, kar pa je bila posledica predvsem manjšega zmanjšanja števila zaposlenih v primerjavi z letom 2012. Zmanjševanje števila zaposlenih v celotni panogi N je, z izjemo leta 2011, sicer stalnica za celotno obdobje 2008–2013. Ob stagnaciji poslovnih odhodkov in skromni rasti prihodkov se je gospodarnost poslovanja v letu 2013 že tretje leto zapored nekoliko izboljšala. Zadolženost družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti se je lani znižala in je dosegla najnižjo raven po letu 2008, vendar še vedno presega povprečno zadolženost vseh gospodarskih družb za 10 o. t.

5. SEZNAM LITERATURE IN VIROV

1. E-objave v postopkih zaradi insolventnosti – Arhiv. (2013). Ljubljana: AJPES. Pridobljeno 12. 6. 2013 na http://www.ajpes.si/uradne_objave/eobjave_v_postopkih_zaradi_insolventnosti/arhiv#.
2. Kmet Zupančič in drugi. (2010). Poslovanje gospodarskih družb v letu 2009 – pregled po dejavnostih. Delovni zvezki UMAR, št. 5/2010 let. XIX. Ljubljana: UMAR.
3. Kmet Zupančič in drugi. (2011). Poslovanje gospodarskih družb v letu 2010 – pregled po dejavnostih. Delovni zvezek 5/2011. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
4. Kmet Zupančič in drugi. (2012). Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2011. Delovni zvezek 8/2012. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
5. Kovac, M. in Majkovič, D. (2009). Menjava kmetijskih in živilskih proizvodov Slovenije s tujino: stanje, trendi, predelavnost in konkurenčnost. Delovni zvezek 5/2009. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
6. Kovač, M. (2012). Cene v agroživilski verigi v letu 2012. Ekonomsko ogledalo št. 3, marec 2013, str. 25-26. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
7. Letno poročilo poslovnega sistema Mercator d.d. za leto 2012. (2013). Ljubljana: Mercator. Pridobljeno na: <http://www.mercator.si>.
8. Letno poročilo skupine Petrol in družbe Petrol d.d. za leto 2012. (2013). Ljubljana: Petrol. Pridobljeno na: <http://www.petrol.si>.
9. Letno poročilo Telekoma Slovenije 2013. (2014). Ljubljana: Telekom Slovenije. Pridobljeno na <http://www.telekom.si>.
10. Poslovno poročilo Geoplin d.o.o. za leto 2012. (2013). Ljubljana: Geoplin. Pridobljeno na: <http://www.geoplin.si>.
11. Si – Stat podatkovni portal – Ekonomsko področje – Cene. (2013). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
12. Si – Stat podatkovni portal – Okolje in naravni viri – Gozdarstvo in lov. (2013). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
13. Si – Stat podatkovni portal – Okolje in naravni viri – Kmetijstvo in ribištvo. (2013). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
14. SI-Stat podatkovni portal – Ekonomsko področje – Turizem. (2012). Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
15. Si – Stat podatkovni portal – Ekonomsko področje – Rudarstvo in predelovalne dejavnosti. (2014). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na <http://www.stat.si/>.
16. Si – Stat podatkovni portal – Ekonomsko področje – Nacionalni računi. (2014). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na <http://www.stat.si/>.

17. Statistični podatki s področja prometa. (2013). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.
Pridobljeno na: <http://www.mzip.gov.si>.

PRILOGA: OPREDELITEV KAZALNIKOV, UPORABLJENIH V ANALIZI POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB

KAZALNIKA VELIKOSTI

Sredstva na podjetje

001/število podjetij

Število zaposlenih na podjetje

188/število podjetij

KAZALNIK OPREMLJENOSTI DELA S SREDSTVI

Povprečna* sredstva na zaposlenega

$((001_1 + 001_0)/2)/188$

KAZALNIK GOSPODARNOSTI

Gospodarnost poslovanja = poslovni prihodki/poslovni odhodki

(126/127)

KAZALNIKI DONOSNOSTI

Donosnost sredstev = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/povprečna* sredstva

$(186-187)/((001_1 + 001_0)/2)$

Donosnost prihodkov = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/celotni prihodki

$(186-187)/(126 + 153 + 178)$

Donosnost kapitala = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/povprečni* kapital

$(186-187)/((056_1 + 056_0)/2)$

KAZALNIK PRODUKTIVNOSTI

Dodana vrednost na zaposlenega

(126–128–148)/188

KAZALNIKA STROŠKOV DELA

Stroški dela na zaposlenega

(139/188)

Delež stroškov dela v dodani vrednosti

(139/(126–128–148))

KAZALNIKI FINANCIRANJA IN PLAČILNE SPOSOBNOSTI

Delež dolga (kratkoročne in dolgoročne finančne ter poslovne obveznosti, rezervacije in pasivne časovne razmejitve) ***v virih sredstev***

((072 + 075 + 085 + 095)/055)

Delež kratkoročnih obveznosti (s pasivnimi časovnimi razmejitvami) ***v virih sredstev***

((085 + 095)/055)

Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev

(056/002)

Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog

(056 + 072 + 075)/(002 + 034)

KAZALNIK IZVOZNE USMERJENOSTI

Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje

(115 + 118)/110

KAZALNIKA STRUKTURE SREDSTEV

Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih

(002/001)

Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih

((013 + 014)/002)

Opombi: Številke v formulah pomenijo ustrezno šifro AOP. * Pri izračunu povprečne vrednosti sredstev in kapitala se upošteva podatek o vrednosti sredstev/kapitala ob koncu tekočega in ob koncu preteklega leta za družbe, ki so poslovale v tekočem letu.